

ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจ
ของประเทศไทย

นางสาวณิชา เลอมานูวรรรัตน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2562

**RELATIONSHIP BETWEEN TOURISM,
THE EXCHANGE RATE, AND ECONOMIC
DEVELOPMENT OF THAILAND**

Nicha Lermanuworarat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the

Degree of Master of Management

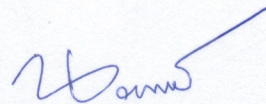
Suranaree University of Technology

Academic Year 2019

ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจ
ของประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี อนุมัติให้นักศึกษานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

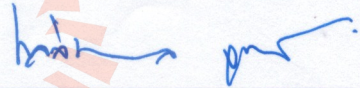
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาพร จันทร์ฉาย)
ประธานกรรมการ

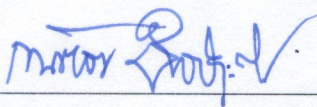
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชวิญมกล คอนขวา)
กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล จตุพร)
กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิศา มณีรัตนรุ่งโรจน์)
กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม)

(รองศาสตราจารย์ ร.อ. ดร.กนัตถ์ร ชานีประศาสน์)
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและ
พัฒนาความเป็นสากล

(รองศาสตราจารย์ ดร.วีรพงษ์ พลนิกรกิจ)
คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

ฉิษา เถอมานูวรรรัตน์ : ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย (RELATIONSHIP BETWEEN TOURISM, THE EXCHANGE RATE, AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF THAILAND)

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล ดอนขวา, 95 หน้า.

วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงคุณภาพ และลักษณะความเชื่อมโยงของความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ อัตราแลกเปลี่ยน (บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เป็นตัวแทน (Proxy) ของปัจจัยการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา จำนวน 44 ไตรมาส ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ถึงปี พ.ศ. 2560 ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ จากแบบจำลองเศรษฐมิติ (Econometrics model)

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยมีความสัมพันธ์เชิงคุณภาพระยะยาวระหว่างกัน โดยหากปัจจัยการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงร้อยละ 1 จะส่งผลให้ปัจจัยด้านการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันร้อยละ 38.46 เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงร้อยละ 1 จะส่งผลให้ปัจจัยด้านการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกันร้อยละ 10.08 นอกจากนี้แนวโน้มด้านเวลาในอนาคตส่งผลในทางตรงกันข้ามกับปัจจัยด้านการท่องเที่ยวเท่ากับร้อยละ 0.46 อีกทั้งผลการวิเคราะห์ลักษณะความเชื่อมโยงของความสัมพันธระหว่าง 3 ปัจจัย พบว่ามีความสัมพันธ์ทิศทางเดียว 1 คู่ ระหว่างปัจจัยการพัฒนาเศรษฐกิจกับปัจจัยการท่องเที่ยว คือ ปัจจัยการพัฒนาเศรษฐกิจส่งผลต่อปัจจัยการท่องเที่ยวเท่านั้น

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2562

ลายมือชื่อนักศึกษา ฉิษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ดร.ขวัญกมล

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ดร.ศุภมาส

NICHA LERMANUWORARAT: RELATIONSHIP BETWEEN TOURISM,
THE EXCHANG RATE, AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF
THAILAND. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. KWUNKAMOL
DONKWA, Ph.D., 95 PP.

TOURISM/EXCHANGE RATE/ECONOMIC DEVELOPMENT OF THAILAND/
QUARTERLY

The objectives of the research were to analyze the equilibrium relationship and the integrated relationship between tourism, exchange rate, and economic development of Thailand. By allowing the number of foreign tourists, the exchange rate (Baht per US dollar), and Gross Domestic Product to be a proxy for the factors of tourism, exchange rate, and economic development of Thailand, which was a time-series data of 44 quarters from 2007 to 2017 and using quantitative analysis methods in the econometric models.

The study found that the tourism, exchange rate, and economic development of Thailand have a long-run equilibrium relationship between the factors. The factor of economic development increasing or decreasing by 1 percent, resulting in tourism changing in the same direction by 38.46 percent. When the exchange rate increased or decreased by 1 percent, the tourism changed in the same direction by 10.08 percent. Additionally, the time trends have an opposite effect on tourism at 0.46 percent. Moreover, the analysis of the integrated relationship between the three factors found that there was a uni-directional relationship from the economic development of

Thailand to the tourism, which was the economic development that affected the tourism factor only.

School of Management Technology

Academic Year 2019

Study's Signature Nicha

Advisor's Signature K. Donkwa

Co-Advisor's Signature Chanin H.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล ดอนขวา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิสมา มณีรัตนรุ่งโรจน์ ซึ่งได้ให้คำปรึกษาอันเป็นประโยชน์ในด้านวิชาการ ตลอดจนช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และให้กำลังใจเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาพร จันทร์ฉาย ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล จตุพร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ คำนะนำทางวิชาการในการทำวิจัย ทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่สนับสนุนงบประมาณในการเดินทางไป นำเสนอผลงานวิจัย ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านบริหารธุรกิจ ครั้งที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติคุ้มคำ จังหวัดเชียงใหม่ จัดโดยคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สุดท้ายนี้กราบขอบพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนญาติพี่น้อง ครูอาจารย์ที่เคารพทุกท่าน และขอบคุณเพื่อนทุกคน ที่ช่วยสนับสนุนและเป็นกำลังใจที่สำคัญเสมอมา

ณิชา เลอมานูวรรตน์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ (ภาษาไทย).....	ก
บทคัดย่อ (ภาษาอังกฤษ).....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญรูปภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	6
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	7
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	8
2 ปรัชญ่วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 แนวคิด ประเภทของการท่องเที่ยว และบทบาทความสำคัญ ของการท่องเที่ยวต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ.....	9
2.1.1 แนวคิดของการท่องเที่ยว.....	9
2.1.2 ประเภทของการท่องเที่ยว.....	13
2.1.3 บทบาทความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ.....	20
2.2 อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและบทบาทความสำคัญต่อ การท่องเที่ยว.....	25
2.2.1 อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ.....	25
2.2.2 บทบาทความสำคัญของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศต่อ การท่องเที่ยว.....	35

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

2.3	ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศและรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี	36
2.3.1	ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีความสำคัญต่อนักลงทุน	37
2.3.2	รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี	37
2.4	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
2.4.1	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทความสำคัญของการท่องเที่ยว ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ	39
2.4.2	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ต่อเศรษฐกิจการท่องเที่ยว	45
2.5	กรอบแนวคิดในการวิจัย	47
3	วิธีดำเนินการวิจัย	49
3.1	วิธีการวิจัย	49
3.2	การเก็บรวบรวมข้อมูล	49
3.3	การวิเคราะห์ข้อมูล	52
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	56
4.1	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงคุณภาพที่เกิดขึ้นระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศไทย	56
4.1.1	การทดสอบความนิ่งของข้อมูล	56
4.1.2	การทดสอบความสัมพันธ์เชิงคุณภาพระยะยาว	57
4.2	ผลการวิเคราะห์ลักษณะความเชื่อมโยงของความสัมพันธ์ระหว่างการ ท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย	59
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	61
5.1	สรุปผลการวิจัย	61
5.1.1	สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงคุณภาพที่เกิดขึ้นระหว่าง การท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศไทย	61

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

5.1.2	สรุปผลการวิเคราะห์ห้ลักษณะความเชื่อมโยงของความสัมพันธ์ ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศไทย	63
5.2	อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	63
5.2.1	อภิปรายผล	63
5.2.2	ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	65
5.2.3	ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อยอดในอนาคต	66
	รายการอ้างอิง	68
	ภาคผนวก	74
	ประวัติผู้เขียน	95

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 ข้อมูลอนุกรมเวลายรายปีของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อคน (GDP per Capita) จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2539-2561	3
2.1 จำนวนนักท่องเที่ยว ระยะเวลาในการเข้าพักโดยเฉลี่ย ค่าใช้จ่ายต่อคน โดยเฉลี่ย และรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาประเทศไทย	25
3.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ อัตราแลกเปลี่ยน และจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ รายไตรมาส ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2560	50
4.1 การทดสอบความนิ่งของข้อมูลอนุกรมเวลา	57
4.2 การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวด้วยวิธี Johansen cointegration	58
4.3 การทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผลด้วยวิธี Granger causality	59

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่	หน้า
2.1 Travel & Tourism Contribution to GDP and Employment, 1993- 2014.....	22
2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	48
3.1 วิเคราะห์ทิศทางความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัย ด้วย Granger Causality test	55
4.1 วิเคราะห์ทิศทางความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัย ด้วย Granger Causality test.....	60

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก เพราะไม่เพียงแต่สามารถเพิ่มช่องทางรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศให้กับประเทศที่เป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังสร้างรายได้ไปสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นและการกระจายรายได้ที่ดียิ่งขึ้นไปสู่ประชาชนภายในประเทศ ในปี พ.ศ. 2561 องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (ออนไลน์, 2563) ได้สรุปถึง การท่องเที่ยวยังเป็นอุตสาหกรรมหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลก มีการแข่งขันของแต่ละประเทศที่ได้ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศของตนเอง โดยในปี พ.ศ. 2561 มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในตลาดการท่องเที่ยวโลก จำนวน 1.4 พันล้านคน และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว 1.7 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 5 และร้อยละ 4 ตามลำดับ การขยายตัวที่เพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ และรายได้ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในตลาดโลก ส่งผลต่อการเติบโตของเศรษฐกิจโลก รายได้ที่เกิดจากรายจ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีอัตราการเติบโตอย่างรวดเร็วที่ร้อยละ 4.4 สูงกว่าอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจโลกที่มีเพียงร้อยละ 3.6 ส่วนแบ่งการตลาดท่องเที่ยวโลกของเอเชียแปซิฟิกด้านจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติและรายได้จากการท่องเที่ยวอยู่ที่ร้อยละ 25 และร้อยละ 30 ตามลำดับ ซึ่งเป็นอันดับที่ 2 ของตลาดการท่องเที่ยวโลก รองจากยุโรป ที่มีส่วนแบ่งการตลาดท่องเที่ยวโลกอยู่ที่ ร้อยละ 51 และ ร้อยละ 39 ตามลำดับเช่นกัน ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ 38 ล้านคน มีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 8 อยู่ในอันดับที่ 9 ของตลาดการท่องเที่ยวโลก โดยมีรายได้จากการท่องเที่ยวในตลาดโลก 63 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ มีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 อยู่ในอันดับที่ 4 ของตลาดการท่องเที่ยวโลก รองจากประเทศสหรัฐอเมริกา สเปน และฝรั่งเศส ตามลำดับ

ตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติเที่ยวไทยในปี 2561 ยังมีทิศทางการขยายตัวที่ดีต่อเนื่อง ภายใต้บรรยากาศที่ยังเอื้อต่อการเดินทางท่องเที่ยว และแรงขับเคลื่อนใหม่ๆ นอกจากการทำตลาดการท่องเที่ยวในรูปแบบของความเป็นวัฒนธรรมไทยที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในไทยเพิ่มขึ้นแล้ว ในปี 2561 การทำตลาดท่องเที่ยวยังเน้นกิจกรรมอื่น ๆ เพิ่มขึ้น อาทิ

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) เป็นต้น นอกจากนี้ในส่วนของภาคธุรกิจการบิน ทั้งธุรกิจสายการบินของไทยและของต่างชาติยังมีการเปิดขยายเส้นทางการบินเพิ่มขึ้นระหว่างเมืองรองทั้งในไทยและต่างประเทศ ศูนย์วิจัยกิจการไทย ได้ประมาณการไว้ ในปี 2561 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเที่ยวไทยมีประมาณ 64-37.99 ล้านคน ขยายตัวร้อยละ 6.5-7.5 จากที่คาดว่าจะขยายตัวประมาณร้อยละ 8.7 ในปี 2560 สำหรับรายได้จากการท่องเที่ยวมีมูลค่าอยู่ที่ประมาณ 1.97-2.01 ล้านล้านบาท ขยายตัวประมาณร้อยละ 8.8-10.4 จากที่เติบโตประมาณร้อยละ 11.7 ในปี 2560 อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการที่เน้นการทำตลาดกลุ่มนักท่องเที่ยวจีนอาจจะต้องติดตามความคืบหน้าความสัมพันธ์ระหว่างจีนและเกาหลีใต้ ซึ่งหากสถานการณ์กลับมาเป็นปกติอาจมีผลต่อการแข่งขันในตลาดนักท่องเที่ยวจีน (ฐานเศรษฐกิจ, ออนไลน์, 2561)

ความสำคัญของการท่องเที่ยวที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือผลที่เกิดขึ้นต่อเศรษฐกิจ อันได้แก่ การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) เกิดการสร้างงาน เพิ่มมูลค่าการส่งออกและมูลค่าภาษี รวมถึงการกระตุ้นการลงทุน การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และการใช้จ่ายเงินของภาครัฐ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Tourism Industry) ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจโดยตรง เช่นสายการบิน ผู้ประกอบการขนส่ง โรงแรม แหล่งท่องเที่ยว สถานที่จัดการประชุม และผู้จัดงาน (Organizer) ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและบริษัทนำเที่ยว รวมไปถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของร้านอาหารและอุตสาหกรรมพักผ่อนสันทนาการต่างๆที่เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวโดยตรง นอกจากนี้ยังเพิ่มการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรและการลงทุนที่ให้ผลระยะยาว (Capital Investment) เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่ให้ประโยชน์กับการท่องเที่ยว เช่นที่พักใหม่ ๆ อุปกรณ์ที่เกี่ยวกับการขนถ่ายผู้โดยสาร เศรษฐกิจการท่องเที่ยวเป็นเสาหลักในการพัฒนาด้านสังคม ในภูมิภาค ความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมของประเทศ และยังเป็นตัวเชื่อมโยงให้เกิดความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศ เนื่องจากการเดินทางท่องเที่ยวจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่งนั้นจะ ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหลของกลุ่มนักท่องเที่ยว และทำให้เศรษฐกิจเกิดการเคลื่อนไหว โดยแต่ละกระบวนการ ในการเดินทางของแต่ละบุคคลนั้นย่อมเกิดค่าใช้จ่ายขึ้น ทั้งค่าใช้จ่ายก่อนการเดินทาง ค่าใช้จ่ายระหว่างการเดินทาง และค่าใช้จ่ายหลังการเดินทาง ทำให้ธุรกิจได้รับผลโดยตรงและโดยอ้อมจากนักท่องเที่ยว อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมหลายสาขารวมถึงชนิดของสินค้าและบริการที่มี ความแตกต่างกัน การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยเป็นแหล่งที่มาของเงินตรา ต่างประเทศ ช่วยลดปัญหาการขาดดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ ช่วยสร้างอาชีพและการจ้างงานก่อให้เกิด การกระจายรายได้

ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของท้องถิ่นและก่อให้เกิดการกระตุ้นการผลิต (Pacific Asia Travel Association [PATA], ออนไลน์, 2561)

ในช่วงปี พ.ศ. 2539-2561 ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติมาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2555-2559 พบว่ามีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยจำนวน 22,353,503 คน ในปี พ.ศ. 2555 และเพิ่มจำนวนเป็น 32,529,588 คน คิดเป็นอัตราการเพิ่มเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อปีร้อยละ 11.38 ซึ่งการที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น ส่งผลให้รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีเพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2555 2556 2557 2558 และ 2559 มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีเท่ากับ 185,848 บาท 193,471 บาท 197,459 บาท 204,459 บาท และ 215,455 บาท ตามลำดับ คิดเป็นอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 3.98 ในขณะที่อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (บาทต่อเหรียญสหรัฐ) มีแนวโน้มลดลงเนื่องจากค่าของเงินบาทอ่อนตัวลง ส่งผลดีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างชาติที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย อีกทั้งในปี พ.ศ. 2560 และปี พ.ศ. 2561 คาดว่ามีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ เท่ากับ 35,381,210 คน และ 34,431,489 คน อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เท่ากับ 33.9385 บาท และ 32.3104 บาท และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อคน ณ ราคาตลาด เท่ากับ 227,042 บาท และ 239,252 บาท ตามลำดับ รายละเอียดแสดงใน ตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 ข้อมูลอนุกรมเวลารายปีของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อคน (GDP per Capita) จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2539-2561

ปีพ.ศ. (ค.ศ.)	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ณ ราคาตลาด (บาท)	จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ (คน)	อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (บาท/ดอลลาร์สหรัฐ)
2539 (1996)	77,836	7,190,000	25.3439
2540 (1997)	78,186	7,220,000	31.3720
2541 (1998)	77,198	7,760,000	41.3709
2542 (1999)	77,799	8,580,000	37.8405
2543 (2000)	81,458	9,508,623	40.1621
2544 (2001)	85,387	10,061,950	44.4770

ตารางที่ 1.1 ข้อมูลอนุกรมเวลารายปีของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อคน (GDP per capita) จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ระหว่างปีพ.ศ. 2539-2561 (ต่อ)

ปีพ.ศ. (ค.ศ.)	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ณ ราคาตลาด (บาท)	จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ (คน)	อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (บาท/ดอลลาร์สหรัฐ)
2545 (2002)	91,641	10,799,067	43.0041
2546 (2003)	99,766	10,004,453	41.5303
2547 (2004)	109,196	11,650,703	40.2699
2548 (2005)	118,876	11,516,936	40.2697
2549 (2006)	130,399	13,821,802	37.9286
2550 (2007)	140,079	14,464,228	34.5637
2551 (2008)	148,953	14,584,220	33.3630
2552 (2009)	147,363	14,149,841	34.3351
2553 (2010)	163,956	15,936,400	31.7270
2554 (2011)	170,764	19,230,470	30.4944
2555 (2012)	185,848	22,353,503	31.0848
2556 (2013)	193,471	26,546,725	30.7319
2557 (2014)	197,459	24,809,683	32.4841
2558 (2015)	204,459	29,901,386	34.2524
2559 (2016)	215,455	32,529,588	35.2980
2560 (2017)	227,042*	35,381,210	33.9385

ตารางที่ 1.1 ข้อมูลอนุกรมเวลารายปีของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อคน (GDP per capita) จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ระหว่างปีพ.ศ. 2539-2561 (ต่อ)

ปีพ.ศ. (ค.ศ.)	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ณ ราคาตลาด (บาท)	จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ (คน)	อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (บาท/ดอลลาร์สหรัฐ)
2561 (2018)	239,252*	34,431,489	32.3104

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ออนไลน์, 2561); กรมการท่องเที่ยว (ออนไลน์, 2561); ธนาคารแห่งประเทศไทย (ออนไลน์, 2561)

หมายเหตุ: * หมายถึง เป็นตัวเลขประมาณการ

อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีผลต่อระบบเศรษฐกิจที่เห็นได้อย่างมาก ทั้งในด้านการนำเข้า-ส่งออก และการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว มักจะได้รับผลกระทบจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินเช่นเดียวกัน ประเทศที่เน้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะต้องการให้ค่าเงินของประเทศอ่อนค่า เมื่อเทียบกับค่าเงินของประเทศของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวมีต้นทุนการท่องเที่ยวที่ถูกลง โดยใช้เงินเท่าเดิม เกิดการจับจ่ายใช้สอยในประเทศเพิ่มขึ้น เป็นกระตุ้นการบริโภคในประเทศได้อีกทาง การท่องเที่ยวเป็นธุรกิจหนึ่งที่ได้รับประโยชน์จากเงินบาทที่แข็งค่าทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยที่จะไปต่างประเทศได้ไปเที่ยวในราคาที่ถูกลง แต่นักท่องเที่ยวต่างชาติที่จะเดินทางมาไทย ได้รับผลกระทบโดยมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราที่ผันผวนในช่วงที่ผ่านมาเป็นปัจจัยดึงดูดใจคนไทยตัดสินใจไปท่องเที่ยวต่างประเทศมากขึ้น (นฤต ศรันจิตติภัทร, 2559)

การศึกษาของ พรธิดา แสงแดง และประเสริฐ ไชยทิพย์ (2559) ทำการศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีผลต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่าปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (หน่วยล้านบาท) ของประเทศนักท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ปัจจัยด้านอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศนักท่องเที่ยว (หน่วยบาทต่อสกุลเงินต่างประเทศ) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย เช่นเดียวกับปัจจัยด้านอัตราดอกเบี้ย (หน่วยร้อยละ) ของประเทศนักท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย และการศึกษาของ Yoo, Singh และ Ghaharian (2017) ทำการศึกษ้อัตรา

แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่มีผลต่อความต้องการเล่นเกมระหว่างประเทศจากคาสีโนห루 ผลของการศึกษาแสดงให้เห็นว่าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีผลกระทบต่อความต้องการเกมพนันระหว่างประเทศ และการศึกษาของ Lee และ Hung (2009) ได้ทำการศึกษาการท่องเที่ยว สุขภาพและรายได้ในสิงคโปร์ ผลการศึกษาพบว่า การดูแลสุขภาพมีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาว และในระยะสั้นมีทิศทางเดียวจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาด้านการดูแลสุขภาพ และสาเหตุแบบสองทิศทางระหว่างการพัฒนาสุขภาพและการท่องเที่ยว จากข้อมูล และการศึกษาในข้างต้นทำให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลทางด้านผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ของประเทศไทย อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่มีความสัมพันธ์กันเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา โดยงานวิจัยนี้ได้ นำข้อมูลมาทดสอบค่าความนิ่งของข้อมูลอนุกรมเวลา วิเคราะห์ความสัมพันธ์คู่ลยภาพในระยะยาว และวิเคราะห์ทิศทางความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลแบบจำลองเศรษฐมิติที่น่าไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในประเทศไทย ในด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อนำประเทศไทยไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพที่เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงคู่ลยภาพที่เกิดขึ้นระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะความเชื่อมโยงของความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศไทย

1.3 สมมติฐานการวิจัย

เพื่อให้ผลการวิจัยสอดคล้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ จึงได้กำหนดสมมติฐานในการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

สมมติฐาน: ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว

H₁: การท่องเที่ยวมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

H₂: การพัฒนาเศรษฐกิจมีผลต่อการท่องเที่ยว

สมมติฐาน: ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

H₃: การพัฒนาการเศรษฐกิจมีผลต่ออัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

H₄: อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

สมมติฐาน: ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวและอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

H₅: การท่องเที่ยวมีผลต่ออัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

H₆: อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีผลต่อการท่องเที่ยว

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านตัวแปรหรือปัจจัย

การกำหนดปัจจัยตัวแทนของการวิจัยเรื่องนี้ ได้มีการศึกษาและพบว่า ปัจจัยการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย มีตัวชี้วัดที่เป็นตัวแทน (Proxy) ที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1.4.1.1 ปัจจัยการท่องเที่ยว (Tourism) ได้กำหนดให้ จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ เป็นตัวแทน (Proxy) เนื่องจากภาคการท่องเที่ยวของไทยยังเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีศักยภาพสะท้อนจากอันดับในดัชนีชี้วัดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวปีพ.ศ. 2562 โดย World Economic Forum ที่ไทยติดอันดับ 31 จาก 140 ประเทศทั่วโลก และเป็นอันดับ 3 ของอาเซียนรองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปีพ.ศ. 2557-2561) รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 10 ต่อปี โดยมาจากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ขยายตัวกว่าร้อยละ 8 ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจโดยตรง เช่น สายการบิน ผู้ประกอบการขนส่ง โรงแรม แหล่งท่องเที่ยว สถานที่จัดการประชุม และผู้จัดงาน (Organizer) ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และบริษัทนำเที่ยว รวมไปถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของร้านอาหารและอุตสาหกรรมพักผ่อนสันทนาการต่างๆ ที่เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวโดยตรง (Pacific Asia Travel Association [PATA], ออนไลน์, 2561; ณิชภัทร สุรวัฒนานนท์, 2562)

1.4.1.2 ปัจจัยอัตราแลกเปลี่ยน (Exchange rate) ได้กำหนดให้ ค่าเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐ เป็นตัวแทน (Proxy) เนื่องจากดอลลาร์สหรัฐ เป็นสกุลเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา และยังใช้เป็นสกุลเงินสำรองในหลายประเทศทั่วโลก นอกจากนี้ ดอลลาร์สหรัฐยังเป็นสกุลเงินหลักในหลายประเทศ และในบางประเทศถึงแม้ว่าดอลลาร์สหรัฐไม่ใช่สกุลเงินหลัก

แต่ยังมีการยอมรับในการใช้จ่ายสินค้าทั่วไป ในส่วนของการค้าระหว่างประเทศของไทยกับต่างประเทศส่วนใหญ่ใช้เงินดอลลาร์สหรัฐเป็นตัวกลางในการค้าขายระหว่างกัน ซึ่งในปัจจุบันเงินดอลลาร์สหรัฐยังคงเป็นเงินสกุลหลักที่มีความสำคัญในระดับโลก (Cohen, 2006; Agar, Frommer's Vietnam, 2006)

1.4.1.3 ปัจจัยการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย (Economic development of Thailand) ได้กำหนดให้ GDP เป็นตัวแทน (proxy) เนื่องจากเป็นตัวชี้วัดเศรษฐกิจมหภาคที่สำคัญของประเทศไทย และ GDP สามารถนำมาเปรียบเทียบฐานะทางเศรษฐกิจระหว่างปีได้ดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ออนไลน์, 2562; ขวัญกมล ดอนขวา, 2558 หน้า 36)

1.4.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยได้ทำการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลอนุกรมเวลาซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) และจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งเป็นข้อมูลรายไตรมาส ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2550-2560 รวม 44 ไตรมาส

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในประเทศไทย โดยการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่เกื้อกูลเรื่องความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และการต่างประเทศ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อนำประเทศไทยไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพที่เจริญเติบโตอย่างมีดุลยภาพบนพื้นฐานของความเป็นไทยโดยนำรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างแข็งแกร่ง อีกทั้งการท่องเที่ยวยังเป็นแหล่งที่มาของรายได้เงินตราต่างประเทศอีกด้วย

สำหรับหน่วยงานที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ คือ สถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนในทุกระดับของการศึกษา ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐ ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจการท่องเที่ยว เช่น กระทรวงท่องเที่ยว และกีฬา ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น

บทที่ 2

ปริทัศน์วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ได้มีการศึกษาปริทัศน์วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยครอบคลุมประเด็นสำคัญสรุปได้ดังนี้

- 2.1 แนวคิด ประเภทของการท่องเที่ยว และบทบาทความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
 - 2.1.1 แนวคิดของการท่องเที่ยว
 - 2.1.2 ประเภทของการท่องเที่ยว
 - 2.1.3 บทบาทความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
- 2.2 อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและบทบาทความสำคัญต่อการท่องเที่ยว
 - 2.2.1 อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ
 - 2.2.2 บทบาทความสำคัญของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศต่อการท่องเที่ยว
- 2.3 ผลกระทบต่อมวลรวมภายในประเทศและรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี
 - 2.3.1 ผลกระทบต่อมวลรวมภายในประเทศ
 - 2.3.2 รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
 - 2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศต่อเศรษฐกิจการท่องเที่ยว
- 2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิด ประเภทของการท่องเที่ยว และบทบาทความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

2.1.1 แนวคิดการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว หมายถึงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานตื่นเต้นหรือเพื่อหาความรู้ องค์การการท่องเที่ยวของสหประชาชาติ (อังกฤษ: World Tourism Organization) กำหนดไว้ว่า การท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทาง โดยระยะทางมากกว่า 40 กิโลเมตรจากบ้าน เพื่อจุดประสงค์ในการพักผ่อนหย่อนใจ (วิกิพีเดีย, ออนไลน์, 2561)

ความหมายของการท่องเที่ยวจากที่องค์การสหประชาชาติได้จัดประชุมว่าด้วยการท่องเที่ยวแห่งประทศไทยขึ้น ณ กรุงโรมประเทศอิตาลี (นิคม จารุมณี, 2544) ได้มีการให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่าการท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทางที่มีเงื่อนไข 3 ประการในการท่องเที่ยว คือ

1) การท่องเที่ยวจะต้องมีการเดินทาง (Travel) หมายถึง การเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่งโดยใช้ยานพาหนะนำไปเป็นระยะทางไกลหรือไกลก็ได้

2) การท่องเที่ยวจะต้องมีจุดหมายปลายทาง (Destination) หมายถึง มีสถานที่ที่เลือกเดินทางไปเยือนและใช้ช่วงเวลานั่งอยู่ ณ ที่สถานที่นั้น มักจะมีความสวยงามทางทัศนียภาพมากหรือเป็นสถานที่ที่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่หรือเป็นสถานที่ที่มีวัฒนธรรมประเพณีและกิจกรรมที่น่าสนใจและต้องประกอบไปด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยวที่เพียงพอสำหรับความต้องการของผู้ที่มาเยือน

3) การท่องเที่ยวจะต้องมีจุดมุ่งหมาย (Purpose) หมายถึงมีจุดประสงค์ในการเดินทางไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือประโยชน์ประจำแต่มีความมุ่งหมายในการเดินทางอย่างอื่น โดยผู้เดินทางอาจจะมีจุดมุ่งหมายในการเดินทางมากกว่าหนึ่งอย่างก็ได้

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Tourism Industry) ซึ่งประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภท ทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง และธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อม หรือธุรกิจสนับสนุนต่าง ๆ การซื้อบริการของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ถือได้ว่าเป็น การส่งสินค้าออกที่มองไม่เห็นด้วยสายตา (Invisible Export) เพราะเป็นการซื้อด้วยเงินตราต่างประเทศ การผลิตสินค้า คือ บริการต่างๆที่นักท่องเที่ยวซื้อก็จะต้องมีการลงทุน ซึ่งผลประโยชน์จะตกอยู่ในประเทศและจะช่วยให้เกิดงานและอาชีพอีกหลายแขนง ทำให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ทางด้านสังคมการท่องเที่ยวเป็นการพักผ่อนคลายความตึงเครียด พร้อมกับการได้รับความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่ผิดแผกแตกต่างออกไปอีกครั้ง อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะมีส่วนช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงินได้ เป็นอย่างมาก นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีบทบาทช่วยกระตุ้นให้มีการนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางที่ผู้อยู่ในท้องถิ่นได้เก็บมาประดิษฐ์เป็นหัตถกรรมพื้นบ้าน ขายเป็นของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งสรุปได้ว่าบทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ชาติและสิ่งแวดล้อม มีดังต่อไปนี้ (ฉันทข วรณณอม, 2552)

- 1) ด้านเศรษฐกิจ ไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทั้งทาง
- 2) เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม บทบาทที่เด่นชัด บทบาทหนึ่งในช่วงหลายปีที่ผ่านมาของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็คือบทบาทด้านเศรษฐกิจซึ่งอาจกล่าวได้ว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่หารายได้ที่สำคัญให้ประเทศเป็นลำดับต้น โดยเฉพาะการนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจของประเทศ
- 3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ปกติรูปแบบวิถีชีวิตของคนในทุก ๆ สังคมจะมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอยู่แล้ว จะช้าหรือเร็วก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยจากทั้งภายนอกและภายในมาเป็นตัวกระตุ้น จะพัฒนาไปในทางที่ดีหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งสองนั้น ตลอดจนสภาพสังคมนั้น เช่นเดียวกับการที่หากสังคมใดต้องการเปลี่ยนตัวเองจากสังคมเดิมตามปกติมาเป็นสังคมที่เปิดกว้างพร้อมรับการเข้ามาของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สังคมนั้นก็จะยังมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นหลายเท่าตัว เนื่องจากการท่องเที่ยวต้องเกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจหลายฝ่าย เกี่ยวข้องกับคนหลายคน และต้องเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมความต้องการที่หลากหลาย ผลของการท่องเที่ยวอาจไม่ได้ส่งผลต่อการทำให้วัฒนธรรมของท้องถิ่นต้องเปลี่ยนแปลงอย่างทันทีทันใด แต่อาจค่อย ๆ ซึมซับอย่างช้า ๆ ธุรกิจหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภาคต่าง ๆ ที่มีความต่อเนื่องกลมต่อความรับผิดชอบในวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ๆ จึงควรตระหนักสังเกตติดตามพัฒนานำวัฒนธรรมในสิ่งที่ดี และวัฒนธรรมภายนอกที่แตกต่างจากของตนมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแต่ต้องไม่ลืมคุณค่าวัฒนธรรมเดิมของตนด้วย
- 4) ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมทำให้ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นเหตุให้มีการมีการช่วยกันรักษาภาพภูมิทัศน์ของสิ่งแวดล้อมในชุมชนเพื่อสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้น และสามารถอาศัยรายได้จากการท่องเที่ยวมาสนับสนุนในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ อันเป็นการนำทรัพยากรการท่องเที่ยวมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว สามารถนำมาอธิบายผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้ ดังนี้ (Kaur, 2014 และ อภิชาติ อินทร์พงษ์พันธ์, 2540)

1. สถานที่ท่องเที่ยว (Attractions) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการท่องเที่ยว เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ อีกทั้งแหล่ง

ท่องเที่ยวมีทั้งประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้นและเกิดจากธรรมชาติ หรือเป็นสถานที่ที่สำคัญในทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าวมีลักษณะพิเศษที่โดดเด่น ได้แก่ เชื้อน ชายทะเล อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย อุทยานประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2. กิจกรรม (Activities) สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถทำในช่วงเวลาที่พำนักและท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของการท่องเที่ยวและช่วงเวลาพักผ่อนของนักท่องเที่ยว กิจกรรมต่าง ๆ ควรมีความสอดคล้องกับวัฒนธรรม ศิลปะ ของสถานที่ท่องเที่ยว และตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว อาทิ การแสดง ประกอบ แสง เสียง ศิลปวัฒนธรรมเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นมา เป็นต้น

3. การเข้าถึง (Accessibility) เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในการท่องเที่ยวซึ่งสามารถเข้าถึงได้ง่าย มีระบบขนส่งที่ดีและมีความพร้อมของร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ใกล้เคียงสถานที่ท่องเที่ยว

4. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในการให้บริการในสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ห้องสุขา ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก ร้านค้าปลีก การโทรคมนาคม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น บริการนำเที่ยว ออดิโอไกด์ (Audio Guide) ระบบอินเทอร์เน็ตไร้สาย (Wi-Fi) เป็นต้น

5. ที่พัก (Accommodation) มีบทบาทสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ให้กับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ซึ่งต้องการที่พักผ่อนระหว่างการเดินทางมาท่องเที่ยว โดยสถานที่ท่องเที่ยวหรือบริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีที่พักที่มีคุณภาพดีและมีมาตรฐาน เช่น โรงแรม หอพัก อพาร์ทเมนท์ และที่พักแบบให้บริการพร้อมอาหารเช้า (B&B) เป็นต้น

6. ความปลอดภัย (Security) เป็นปัจจัยสำคัญในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะแม้สถานที่ท่องเที่ยวจะมีความน่าสนใจและมีคุณค่าอย่างมากก็ตาม แต่ถ้าไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแล้วก็จะจะเป็นสิ่งที่ไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้มาท่องเที่ยวได้

ความสำคัญของการท่องเที่ยว

ภาคการท่องเที่ยวมีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ โดยที่ในระยะ 4-5 ปีที่ผ่านมา นอกเหนือจากการส่งออกแล้ว การท่องเที่ยวเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญ ในบางปีการเติบโตของการท่องเที่ยวนับเป็นครึ่งหนึ่งของอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจ โดยการท่องเที่ยวมีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยดังนี้ (ศูนย์ให้บริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, ออนไลน์, 2561; พิพัฒน์ เหลืองนฤมิตชัย, ออนไลน์, 2561)

1) ภาคท่องเที่ยวเป็นเรื่องเศรษฐกิจ เกี่ยวข้องกับการหารายได้และการจ้างงานของคนจำนวนมาก โดยที่ภาคเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศในหลาย ๆ ประเทศ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา ส่วนใหญ่นิยมวัดความสำคัญของการท่องเที่ยวจากรายได้จากการทำงาน ภาษีอากรที่รัฐจัดเก็บได้ และ ขนาดของการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

2) การท่องเที่ยวอาจอาศัยคุณสมบัติพิเศษบางอย่างที่ทำให้เกิดค่าเช่าทางเศรษฐกิจแก่ผู้ประกอบการซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ผูกติดกับแหล่งท่องเที่ยว เช่นการที่พื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวเป็นมรดกโลก ทำให้ผู้ประกอบการในพื้นที่เดียวกันสามารถได้กำไรเกินปกติซึ่งรัฐสามารถเรียกเก็บส่วนเกินบางส่วนนี้คืนมาให้กับประชาชนผู้เป็นเจ้าของ ทำให้การกระจายรายได้ของประเทศดีขึ้น

3) การลงทุนในโครงการท่องเที่ยว มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ต้นทุน ผลได้ทางเศรษฐกิจ ซึ่งต้องรวมต้นทุนเสียโอกาสของสังคม (Social Opportunity Cost) ของการลงทุน และผลกระทบที่เชื่อมโยงกับภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงกับภาคท่องเที่ยว

2.1.2 ประเภทของการท่องเที่ยว

UNWTO (ออนไลน์, 2562) มีการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวได้ 3 รูปแบบหลัก ได้แก่

1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural based tourism)

1.1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine ecotourism) หมายถึงการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.3) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo-tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก ศึกษาธรรมชาติของหิน ดิน แร่ต่าง ๆ และฟอสซิลได้ความรู้ได้มีประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ มี

จิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

1.4) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรมสวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้มีประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

1.5) การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ เช่น สุริยุปราคา ฝนดาวตก จันทรุปราคา และการดูดาวจักษ์ที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือน เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยะจักรวาล มีความรู้ความประทับใจ ความทรงจำและประสบการณ์เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการร่วมกันอย่างยั่งยืน

2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural based tourism) ประกอบด้วย

2.1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2.2) การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆจัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่าง ๆ และได้รับความรู้มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

2.3) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural tourism / Village tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อ

รักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special interest tourism) ประกอบด้วย

3.1) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกายใจได้รับความเพลิดเพลิน และสุนทรียภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกต่อการรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อนึ่ง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนี้บางแห่งอาจจัดรูปแบบเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความงาม (health beauty and spa)

3.2) การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-meditation tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หากความรู้ สัจธรรมแห่งชีวิตมีการฝึกทำสมาธิเพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมุ่งการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เช่น การทำอาหารไทยการนวดแผนไทย รำไทย มวยไทย การช่างและงานศิลปหัตถกรรมไทย รวมถึงการบังคับช้างและเป็นควาญช้าง เป็นต้น

3.3) การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้านวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านผู้ไทย หมู่บ้านชาวกูย หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านชาวจีนฮ่อ เป็นต้น เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.4) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัดความสนใจ ในประเภทกีฬา เช่น กอล์ฟ ดำน้ำ ตกปลา สนุกเกอร์ กระดานโตคลื่น สกีน้ำ เป็นต้น ให้ได้รับความเพลิดเพลินความสนุกสนานตื่นเต้น ได้รับความประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.5) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure travel) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ ที่นักท่องเที่ยวเขาไปเที่ยวแล้วได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำ ความปลอดภัย และได้ประสบการณ์ใหม่

3.6) การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (Home stay & Farm stay) หมายถึง นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือนเพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสีงแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน

3.7) การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Long stay) หมายถึง กลุ่มผู้ใช้ชีวิตในบ้านปลายหลังเกษียณอายุจากการทำงานที่ต้องการมาใช้ชีวิตต่างแดนเป็นหลัก เพื่อเพิ่มปัจจัยที่ห้าของชีวิตคือ การท่องเที่ยว โดยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศเฉลี่ย 3 - 4 ครั้งต่อปี คราวละนาน ๆ อย่างน้อย 1 เดือน

3.8) การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (Incentive travel) หมายถึง การจัดนำเที่ยวให้แก่กลุ่มลูกค้าของบริษัทที่ประสบความสำเร็จ (มีความเป็นเลิศ) ในการขายสินค้า นั้น ๆ ตามเป้าหมายหรือเกินเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้แทนบริษัทจำหน่ายรถยนต์ ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้า ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องสำอาง จากภูมิภาคหรือจังหวัดต่าง ๆ ที่สามารถขายสินค้าประเภทนั้นได้มากตามที่บริษัทผู้แทนจำหน่ายในประเทศตั้งเป้าหมายไว้เป็นการให้รางวัลและจัดนำเที่ยว โดยออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าที่พักแรมและค่าอาหารระหว่างการเดินทางให้กับผู้ร่วมเดินทาง เป็นการจ้ดรายการพักแรมตั้งแต่ 2 - 7 วัน เป็นรายการนำเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ อาจเป็นรายการนำเที่ยวแบบผสมผสาน หรือรายการนำเที่ยวในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

3.9) การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม (MICE หมายถึง M=meeting/ I=incentive/ C=conference/ E=exhibition) เป็นการจัดนำเที่ยวให้แก่กลุ่มลูกค้าของผู้ที่จัดประชุม มีรายการจัดนำเที่ยวก่อนการประชุม (Pre-tour) และรายการจัดนำเที่ยวหลังการประชุม (Post-tour) โดยการจัดรายการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ไปทั่วประเทศ เพื่อบริการให้กับผู้เข้าร่วมประชุมโดยตรง หรือสำหรับผู้ร่วมเดินทางกับผู้ประชุม (สามีหรือภรรยา) อาจเป็นรายการท่องเที่ยววันเดียว หรือรายการเที่ยวพักค้างแรม 2 - 4 วัน โดยคิดราคาแบบเหมารวมค่าอาหารและบริการท่องเที่ยว

3.10) การท่องเที่ยวแบบผสมผสานเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้จัดการการท่องเที่ยวคัดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นำมาจัดรายการนำเที่ยว เพื่อให้

นักท่องเที่ยวได้รับความแตกต่างระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในระยะยาวนานตั้งแต่ 2 – 7 วันหรือมากกว่านั้นเช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกษตร (Eco-agro tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและประวัติศาสตร์ (Agro-historical tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (Eco-adventure travel) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ (Geo-historical tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม (Agro-cultural tourism) เป็นต้น

นอกจากนี้ในปัจจุบัน การท่องเที่ยวได้พิจารณาจากความต้องการหรือพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพิ่มเติมทำให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีแนวคิดใหม่ ขึ้นมาเช่น Green tourism ที่คนมาท่องเที่ยวจะต้องการอนุรักษ์ธรรมชาติหรือช่วยลดภาวะโลกร้อน เช่น การท่องเที่ยวในเกาะสมุย หรือ War tourism ที่นักท่องเที่ยวต้องการสัมผัสกับอดีตในสมัยสงคราม เช่น การท่องเที่ยวสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรีหรือ Volunteer tourism ที่นักท่องเที่ยวเป็นอาสาสมัครมาช่วยทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ในสถานที่และเส้นทางท่องเที่ยวต่อ เช่น การที่อาสาสมัครมาช่วยงานสันติภาพในประเทศไทย เป็นต้น

โดยสรุป การท่องเที่ยวในประเทศไทย มีหลากหลายขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเอง และขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ผลของการท่องเที่ยวจะเกิดมิติในแง่บวกหรือลบ ขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยวว่ามีพฤติกรรมอย่างไร (วาริชต์ มัชฌมบุรุษ, ม.ป.ป.)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยแบ่งประเภทของการท่องเที่ยวตามความสำคัญและสภาพแวดล้อม ได้ 12 ประเภท ดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ออนไลน์, 2561)

1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะทางธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น โดยอาจมีเรื่องราว ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศที่เกี่ยวข้อง โดย การจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งนั้น จะต้อง มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องมีกิจกรรมที่ส่งเสริม ให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ นั้น มีการจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึก ต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

2) แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ (Arts and Sciences Educational Attraction Standard) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความสนใจพิเศษของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ชัดเจนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่เกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยว ประเภทนี้สามารถเพิ่มเติมได้อีกมากมายตามความนิยมของคนในแต่ละยุคสมัย เมื่อมีการระบุนุ้คิดว่า กิจกรรมนั้น ๆ สามารถให้ความรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ปัจจุบันมีปรากฏอยู่

หลาย ๆ แห่ง ตัวอย่าง เช่น พิพิธภัณฑ์เฉพาะทาง แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ อุตสาหกรรมและ เทคโนโลยี และ MICE (Meeting & Incentives & Conventions & Exhibitions) เป็นต้น

3) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา รวมถึง สถานที่หรืออาคาร สิ่งก่อสร้างที่มีอายุเก่าแก่หรือเคยมีเหตุการณ์ สำคัญเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง คูเมือง พิพิธภัณฑ์ วัด ศาสนสถาน และ สิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม

4) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attraction) หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยว มาเยือน ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ อาจจะเป็นความงดงามตามสภาพธรรมชาติ ความ แปลกตา ของสภาพธรรมชาติ สันฐานที่สำคัญทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์หรือเป็น สัญลักษณ์ ของท้องถิ่นนั้น ๆ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ (Special Environmental Features) หรือสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทาง วิชาการก็ได้

5) แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ (Recreational Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อการพักผ่อนและเสริมสร้างสุขภาพ ให้ความสนุกสนาน รื่นรมย์ บันเทิง และ การศึกษาหาความรู้ แม้ไม่มีความสำคัญในแง่ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม แต่ มีลักษณะเป็นแหล่งท่องเที่ยวร่วมสมัย ตัวอย่างเช่น ย่านบันเทิงหรือสถานบันเทิง สวนสัตว์ สวนสนุกและสวนสาธารณะลักษณะพิเศษ สวนสาธารณะ และสนามกีฬา

6) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Attraction) หมายถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทาง ศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและ ถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกัน มา แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดง ศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ชนเผ่า เป็นต้น ตัวอย่าง ของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทยในประเภทนี้ได้แก่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก งานแสดงของ ช้างจังหวัด สุรินทร์ งานร่มบ่อสร้าง ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

7) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ (Hot Springs Attraction) หมายถึง ประเภทของการท่องเที่ยวที่มีการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานสำหรับแหล่งท่องเที่ยวพุร้อนธรรมชาติ มี จุดประสงค์เพื่อเป็นกรอบ แนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน ธรรมชาติอย่าง ชัดเจน โดยเน้นในด้านการ กำหนดมาตรฐานที่จำเป็นสำหรับการบริการต่าง ๆ เนื่องจากการ ท่องเที่ยวประเภทนี้จะต้องคำนึงถึงด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ และต้องไม่

ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากน้ำพุร้อน จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติประเภทหนึ่ง ซึ่งหากไม่มีการกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจน การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวใด ๆ อาจส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติได้ นอกจากนี้การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติยังมีเป้าหมายเพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวได้นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวของตน และยังสามารถใช้เป็นข้อมูลที่สำคัญเพื่อประกอบการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นการเพิ่มมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติของประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

8) แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด (Beach Attraction) หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีชายหาดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นบริเวณชายหาด ได้แก่ การเล่นน้ำ การอาบแดด กีฬาทางน้ำ การนั่งพักผ่อน รับประทานอาหาร เป็นต้น

9) แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก (Waterfall Attraction) หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีน้ำตกเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งน้ำตก ได้แก่ การว่ายน้ำ การนั่งพักผ่อน รับประทานอาหาร การเดินสำรวจน้ำตก การล่องแก่งการดูนก และการตกปลา เป็นต้น

10) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ (Cave Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีถ้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ ได้แก่ การเข้าชมบรรยากาศและหินงอกหินย้อยภายในถ้ำ การศึกษาด้านโบราณคดีของมนุษย์ยุคต่าง ๆ ที่เคยอาศัยในถ้ำ การนมัสการ พระพุทธรูป การให้อาหารสัตว์ การปิกนิกและรับประทานอาหาร เป็นต้น

11) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทเกาะ (Island Attraction) หมายถึง การประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวประเภท เกาะสามารถแบ่งได้เป็น 3 องค์ประกอบ ซึ่งมีจำนวนตัวชี้วัดทั้งหมด 47 ตัวชี้วัด โดยแต่ละตัวชี้วัดมีค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ 5 คะแนน จึงมีค่าคะแนนรวมทั้งสิ้น 235 คะแนน โดยการให้คะแนนจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบคุณค่าด้านการท่องเที่ยว และ

ความเสี่ยงต่อการถูกทำลายมากที่สุด เนื่องจากเป็นแรงดึงดูดใจสำคัญสำหรับให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยว ส่วนองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการมีความสำคัญของคะแนนรองลงมา และองค์ประกอบด้านศักยภาพในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวมีความสำคัญของคะแนนน้อยที่สุด

12) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทแ่ง (Rapid Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวประเภทแ่ง หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีแ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน และมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการ ในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติโดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ การล่องแ่ง การพายเรือ การพักผ่อน และการเดินป่า ซึ่งอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาธรรมชาติเข้าไปด้วย ได้แก่ การดูนก การสำรวจธรรมชาติ การศึกษาพันธุ์พืชต่าง ๆ เป็นต้น

2.1.3 บทบาทความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

การพัฒนาการท่องเที่ยวจะเป็นเส้นทางลัดไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังพัฒนา รวมทั้งประเทศสังคมนิยมที่เริ่มเปิดประเทศใหม่ เช่น ในกลุ่มประเทศอินโดจีนและกลุ่มประเทศในยุโรปตะวันออก ต่างมุ่งหวังให้การท่องเที่ยวนำผลประโยชน์ทั้งหลายมาสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศด้วยการลงทุนที่ไม่สูงนัก เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดเงินตราต่างประเทศ ทำให้คนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้ ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยก็เคยอาศัยการท่องเที่ยวมาเป็นกลยุทธิ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จทางการตลาดอย่างมาก จนเป็นที่รู้จักในฐานะ “สยามเมืองยิ้ม” และประเทศไทยได้กลายมาเป็นสถานพักผ่อนที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของโลก (ธีระวัฒน์ เจริญราษฎร์, 2561)

แต่หากจะเทียบกับประเทศที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากสูงเป็นอันดับแรก ๆ ของโลก เช่น ฝรั่งเศส อิตาลี และสเปน ซึ่งมีนักท่องเที่ยวประมาณ 27-50 ล้านคนต่อปี ประเทศไทยนับว่ายังเล็กมาก เพราะมีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเพียงประมาณ 5 ล้านคน แต่ถ้าเปรียบเทียบกับประเทศในเอเชียซึ่งมีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และประเทศที่มีสิ่งมหัศจรรย์ติดอันดับโลก เช่น อียิปต์ (มีนักท่องเที่ยว 2.6 ล้านคน) และอินเดีย (1.8 ล้านคน) ก็นับว่าประเทศไทยประสบความสำเร็จสูงมาก รายได้จากการท่องเที่ยวของไทยค่อนข้างจะมีความสำคัญ คือ คิดเป็นร้อยละ 5.4 ของ GDP (รายได้ประชาชาติ) ซึ่งสูงกว่าประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน ยกเว้นสิงคโปร์ (ร้อยละ 11.4 ของ GDP) (จิรา บัวทอง, 2557) และในปี พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติรวม 39.8 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.2 และรายรับจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ 1.93 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ

ละ 3.1 ส่วนรายรับจากนักท่องเที่ยวชาวไทยอยู่ที่ 1.08 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.2 และอัตราการเข้าพักเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 71.38 (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ออนไลน์, 2563)

ความสำเร็จของการท่องเที่ยวไทยหรือยุคทองของการท่องเที่ยว เพิ่งจะเริ่มในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (2530-2534) โดยมีรายได้จากการท่องเที่ยวในปีแรกของแผนฯ ประมาณ 50,000 ล้านบาท และเพิ่มเป็น 100,000 ล้านบาทในปีสุดท้ายของแผนฯ ความสำเร็จดังกล่าวส่วนหนึ่งเกิดจากกลยุทธ์การตลาดที่ประกาศให้ปี 2530 เป็นปีแห่งการท่องเที่ยวไทย ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวในปีนั้นเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 34 และต่อมา ในปี 2531 เพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 58 ในปี 2534 รายได้จากการท่องเที่ยวเท่ากับสองในสามของสินค้าส่งออกประเภทเกษตรกรรม และมีมูลค่าใกล้เคียงกับรายได้จากการส่งออกสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งเป็นสินค้าอุตสาหกรรมที่มีการส่งออกสูงสุด อย่างไรก็ตามข้อที่น่าสังเกตเกี่ยวกับลักษณะการเติบโตของการท่องเที่ยวไทย คือ การเพิ่มของรายได้ตั้งแต่ ปี 2524 เป็นต้นมา ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว และระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทย แต่ค่าใช้จ่ายต่อวันที่คิดในราคาคงที่แทบจะมิได้เพิ่มขึ้นเลย (มิ่งสรรพ ขาวสอาด และคณะ, 2556)

ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อด้านเศรษฐกิจ (ฉันทิช วรรณถนอม, 2552)

1) ก่อให้เกิดรายได้ในรูปของเงินตราต่างประเทศ การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมบริการ และเป็นแหล่งสำคัญของการนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศ โดยในปี 2545 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถส่งเสริมการเจริญเติบโตให้แก่เศรษฐกิจโลกเป็นมูลค่าประมาณ 3,300 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP)

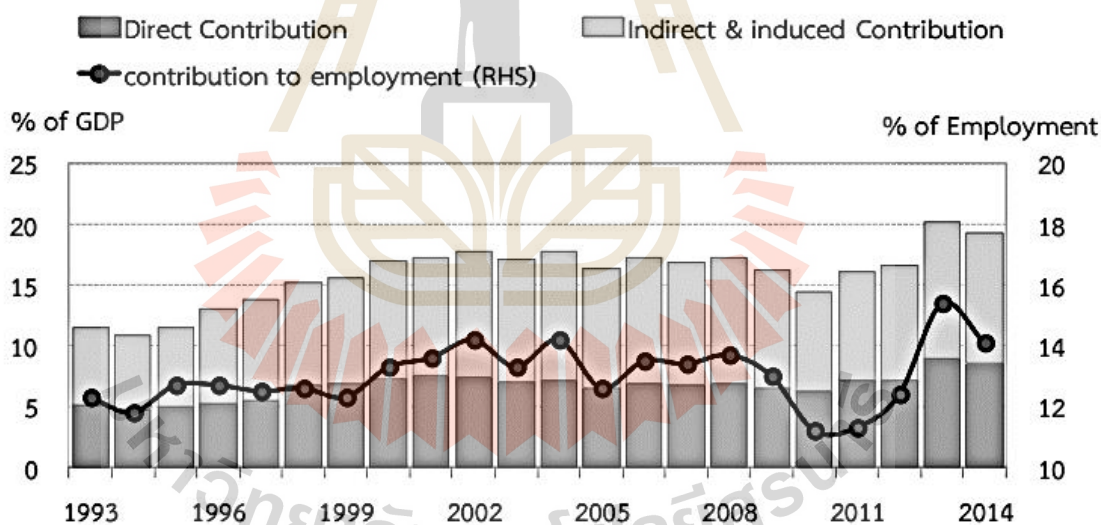
2) เกิดการจ้างแรงงาน สร้างอาชีพ โดยในปี 2545 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างงานจำนวนประมาณ 200 ล้านตำแหน่งทั่วโลกสำหรับการจ้างงานในปี 2545 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีส่วนช่วยในการสร้างงานให้แก่ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในอัตราร้อยละ 7.3 ของการจ้างงานโดยรวม หรือจำนวน 1 คน ต่อ 13.7 งาน ทั้งนี้คาดว่าในปี 2555 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะมีส่วนช่วยในการจ้างงานในอัตราร้อยละ 7.6 ในจำนวนงาน 23 ล้านตำแหน่ง ซึ่งโดยเฉลี่ยจะมีอัตราส่งเสริมการจ้างงานร้อยละ 2.9 ต่อปี ระหว่างปี 2545-2555 และเมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในช่วงทศวรรษหน้า คาดว่าส่วนแบ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ใน GDP และการสร้างงานจะเพิ่มขึ้นในประเทศอาเซียนทั้งหกประเทศ ยกเว้นประเทศไทย ซึ่งจะคงเดิมที่อัตราร้อยละ 12 และร้อยละ 9.4 ตามลำดับ

บทบาทของภาคบริการท่องเที่ยวที่มีต่อการเติบโตของเศรษฐกิจไทย จากผลการศึกษาขององค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (United Nations – World Tourism Organization,

UNWTO) ที่วิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลจากบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว (Tourism Satellite Account: TSA) ภาคการบริการท่องเที่ยวของไทยได้สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่เศรษฐกิจไทยอย่างต่อเนื่องทั้งผลทางตรงและผลทางอ้อม ดังนี้ (เสาวณี จันทะพงษ์ และนายกัมพล พรพัฒน์ไพศาลกุล, 2558)

1) ผลทางตรง (Direct Contribution) ที่เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติและไทย และรายจ่ายของภาครัฐที่ใช้สนับสนุนภาคการท่องเที่ยวโดยตรงในช่วงปี 1993-2014 พบว่าภาคบริการท่องเที่ยวได้สร้างมูลค่าเพิ่มแก่การเติบโตของเศรษฐกิจไทยคิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยประมาณร้อยละ 7 ของ GDP

2) ผลทางอ้อม (Indirect Contribution) จากภาคบริการท่องเที่ยวที่ส่งผลเชื่อมโยงไปยังสาขาการผลิตอื่น ๆ ในห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) โดยผ่านการสั่งซื้อสินค้าวัตถุดิบต่าง ๆ จากธุรกิจภาคท่องเที่ยวเฉลี่ยประมาณร้อยละ 9 ของ GDP ในช่วงเวลาเดียวกันทั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ “ขนาดของผลทางอ้อมมีมากกว่าผลทางตรง”

รูปภาพที่ 2.1: Travel & Tourism Contribution to GDP and Employment, 1993- 2014

ที่มา: UNWTO (2014) อ้างถึงใน เสาวณี จันทะพงษ์ และ นายกัมพล พรพัฒน์ไพศาลกุล, 2558

3) ในช่วงที่ผ่านมา ผลประโยชน์จากการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่เศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยเฉพาะผลทางตรงที่ยังอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก สอดคล้องกับตัวเลขค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติปี 2013 ที่อยู่ประมาณ 146 ดอลลาร์สหรัฐต่อคนต่อวัน

ซึ่งต่ำกว่าหลายประเทศในภูมิภาคเดียวกันสะท้อนถึงโอกาสที่ไทยจะสามารถยกระดับกิจกรรมการท่องเที่ยวของไทยให้มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นได้อีก ในปี 2014 มีแรงงานทำงานอยู่ถึง 6 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 14 ของการจ้างงานทั้งหมดโดยมีสัดส่วนสูงสุดเทียบกับภาคบริการอื่น ๆ และยังคงสูงกว่าการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนแรงงานเพียงประมาณ ร้อยละ 13.6

สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (The Pacific Asia Travel Association) ได้สรุปเกี่ยวกับอุปสงค์การท่องเที่ยวของโลกเพิ่มขึ้นตามรายได้ของประชากรโลกที่เพิ่มขึ้น และในปี 2019 ไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติสูงถึง 47 ล้านคน จากจำนวน 29.4 ล้านคนในปี 2015

จากการรวบรวมข้อมูลดัชนีวัดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (Travel & Tourism Competitiveness Index: TTCI) ในปี 2015 พบว่าในภาพรวมความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของไทยยังอยู่ในระดับต่ำหากเปรียบเทียบกับประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในอันดับต้น ๆ ของโลกเช่น สเปน ฝรั่งเศส และเยอรมนี ที่มีจุดแข็งทั้งด้านแหล่งดึงดูดการท่องเที่ยวทางทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม และด้าน โครงสร้างพื้นฐาน แต่หากเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียนด้วยกัน การท่องเที่ยวของไทยยังสามารถแข่งขันได้ เนื่องจากไทยมีความโดดเด่นในแหล่งท่องเที่ยวด้านทรัพยากรธรรมชาติอยู่มาก ในภาพรวมผลจากดัชนีวัดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวนี้ สะท้อนประเด็นที่น่าสนใจดังนี้ (UNWTO, ออนไลน์, 2019; กัมพล พรพัฒน์ไพศาลกุล อดะคณะ, 2558)

1) ประเทศในกลุ่มยุโรปไม่ใช้นโยบายด้านราคาในการแข่งขัน ขณะที่ประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคอาเซียนมักใช้นโยบายด้านราคาจูงใจ กล่าวคือมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่ำกว่าโดยเปรียบเทียบ ซึ่งสอดคล้องกับตัวเลขมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวของไทยที่ไม่ได้เพิ่มขึ้นมากนักเมื่อเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น

2) ความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของไทยโดยรวมแย่ลงเมื่อเทียบกับการจัดอันดับครั้งก่อนในปี 2013 โดยดัชนีชี้วัดย่อย 7 ดัชนีในทั้งหมด 9 ดัชนี มีคะแนนที่ลดลง

3) จุดอ่อนด้านอุปทานของการท่องเที่ยวไทยมี 3 ด้าน คือด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมด้านการคมนาคมทางบกและทางน้ำ และด้านศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่น่ากังวลอย่างมากต่อความยั่งยืนของภาคบริการท่องเที่ยวของไทยในระยะข้างหน้า เนื่องจากไทยพึ่งพาการท่องเที่ยวด้านทรัพยากรธรรมชาติในสัดส่วนสูง

ในท้ายสุดภาคบริการท่องเที่ยวจะเป็นความหวังที่จะช่วยพยุงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพรองรับความผันผวนได้รวมทั้งการก้าวไปสู่ระดับการพัฒนาเศรษฐกิจที่สูงขึ้นที่พึ่งพาภาคบริการตามทฤษฎีการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้หรือไม่ขึ้นกับแนวนโยบายด้านบริการ

ท่องเที่ยวที่สำคัญดังนี้ ควรเร่งให้ทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ช่วยกันปรับปรุงและพัฒนาให้ภาคบริการท่องเที่ยวของไทยมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นและเติบโตอย่างยั่งยืน สร้างสมดุลระหว่างประโยชน์ด้านรายได้กับต้นทุนทางเศรษฐกิจ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งต่อการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติด้านวัฒนธรรม และความมั่นคง ภาคประชาชนซึ่งเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคบริการการท่องเที่ยว ทั้งเพื่อการพักผ่อนและเปิดโลกทัศน์เสริมสร้างประสบการณ์ ควรช่วยกันดูแลรักษาสถานที่ท่องเที่ยวของไทย รวมทั้งรักษาเอกลักษณ์ และวิถีไทยให้สมกับเป็น “สยามเมืองยิ้ม” และเมืองแห่งผู้คนที่มีไมตรีจิตซึ่งเป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติอย่างแท้จริง (เสาวณี จันทะพงษ์ และ นายกัมพล พรพัฒน์ไพศาลกุล, 2558)

ในปี พ.ศ. 2551-2560 ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยว ระยะเวลาในการเข้าพักโดยเฉลี่ย ค่าใช้จ่ายต่อคนโดยเฉลี่ย และรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาประเทศไทย ดังตารางที่ 2.1.3 สรุปว่าในปี 2551 มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 14,584,220 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 35,591,978 คน ในปี 2560 อัตราการเพิ่มของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 16.00 นอกจากนี้ยังพบว่าในช่วงปี 2551-2560 นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ มีจำนวนวันพักเฉลี่ยต่อครั้ง มีจำนวนค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนเป็นบาทต่อวัน หรือดอลลาร์สหรัฐต่อวัน และรายได้จากการเข้ามาท่องเที่ยวของชาวต่างชาติเป็นล้านบาท หรือล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีเท่ากับร้อยละ 0.01 3.38 หรือ 3.12 24.30 หรือ 23.64 ตามลำดับ การที่นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ทำให้ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยมีอัตราการเพิ่มไม่ว่าจะเป็นหน่วยบาทหรือดอลลาร์สหรัฐ อยู่ที่ประมาณร้อยละ 23-24 แสดงด้วยตารางที่ 2.1

จากการศึกษาแนวคิด ประเภทของการท่องเที่ยว และบทบาทความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อการพัฒนาเศรษฐกิจได้นำมาสู่การพัฒนารอบแนวคิด และตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยเรื่องการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศไทย ให้มีความสอดคล้องกับบริบททางการศึกษา และนำไปสู่การพัฒนาแบบจำลองในการวิจัยเพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้ไปสู่ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนในทุกระดับของการศึกษา ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐ ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของประเทศไทยต่อไป

ตารางที่ 2.1 จำนวนนักท่องเที่ยว ระยะเวลาในการเข้าพัก โดยเฉลี่ย ค่าใช้จ่ายต่อคน โดยเฉลี่ย และ รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาประเทศไทย

ปี พ.ศ.	จำนวน นักท่องเที่ยว (คน)	วันพัก เฉลี่ย (วัน)	ค่าใช้จ่าย เฉลี่ยต่อคน (บาท/วัน)	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ต่อคน (ดอลลาร์ สหรัฐ/วัน)	รายได้จาก การ ท่องเที่ยว (ล้านบาท)	รายได้จาก การท่องเที่ยว (ล้านดอลลาร์ สหรัฐ)
2551	14,584,220	9.51	4,142.30	124.36	574,520.52	17,247.69
2552	14,149,841	8.99	4,011.21	116.98	510,255.05	14,880.58
2553	15,936,400	9.12	4,078.67	128.71	592,794.09	18,706.03
2554	19,230,470	9.64	4,187.12	137.33	776,217.20	25,458.09
2555	22,353,903	10.02	4,392.81	141.34	983,928.36	31,657.93
2556	26,546,725	9.85	4,616.49	150.23	1,207,145.82	39,282.32
2557	24,809,683	9.83	4,808.92	148.06	1,172,798.17	36,108.32
2558	29,923,185	9.47	5,142.18	150.14	1,457,150.28	42,544.53
2559	32,529,588	9.56	5,237.62	148.37	1,633,154.68	46,265.01
2560	35,591,978	9.52	5,404.10	159.23	1,831,104.99	53,951.24
อัตรา การเพิ่ม เฉลี่ยต่อ ปี (ร้อยละ)	16.00	0.01	3.38	3.12	24.30	23.64

ที่มา: กรมการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา อ้างถึงในสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2562)

2.2 อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและบทบาทความสำคัญต่อการท่องเที่ยว

2.2.1 อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

อัตราแลกเปลี่ยน หมายถึง ราคาของเงินตราสกุลหนึ่ง เมื่อเทียบกับเงินตราอีกสกุลหนึ่ง เช่น 1 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา เท่ากับ 31 บาท หรือ 1 ยูโร เท่ากับ 42 บาท หมายถึงเราต้องใช้

เงินบาท จำนวน 31 บาท หรือ 42 บาท เพื่อแลกกับเงิน 1 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา หรือเงิน 1 ยูโร ตามลำดับ ทั้งนี้ อัตราแลกเปลี่ยนไม่ได้คงที่แต่มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงอยู่เสมอในแต่ละช่วงเวลา ตามปัจจัยที่มีผลกระทบ เช่น ภาวะเศรษฐกิจของประเทศ เศรษฐกิจโลก ภาวะตลาดการเงิน เช่น อัตราดอกเบี้ยนโยบาย การไหลเข้าออกของเงินทุน การเมือง ข่าวลือต่าง ๆ ปัจจัยดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อผลกำไรหรือขาดทุนของธุรกิจ ซึ่งการขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนอาจทำให้กิจการต้องปิดตัวลงได้ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี แม้เราจะควบคุมปัจจัยที่กระทบต่ออัตราแลกเปลี่ยนไม่ได้ แต่เราสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนได้ (ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน, ออนไลน์, 2562)

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

ศุภัญญา ตันธนวัฒน์ และคณะ (2552) ได้สรุปแนวคิดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ สรุปดังนี้

1) ตัวกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในปี ค.ศ. 1970 เงินดอลลาร์อเมริกันหนึ่งเหรียญมีค่าเท่ากับเงินไทยประมาณ 20 บาท ในขณะที่เงินเปโซของฟิลิปปินส์แลกเงินไทยได้ประมาณ 4 บาท มาในปัจจุบันเงินดอลลาร์อเมริกันหนึ่งเหรียญมีค่ากว่า 30 บาท แต่เงินเปโซฟิลิปปินส์มีค่าน้อยกว่าเงินบาท ในปี ค.ศ. 1998 เงินบาทเคยตกลงไปถึงกว่า 50 บาทต่อดอลลาร์ แต่ต่อมาในช่วงเวลาค่าเงินบาทมีการแข็งค่าขึ้นอย่างรวดเร็ว สร้างความกังวลผู้ส่งออกสินค้าในประเทศไทยมาก ผู้ที่อยู่ในวงการค้าต่างประเทศย่อมสังเกตเห็นได้ว่าค่าภายนอกของเงินบาทมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และการเปลี่ยนแปลงนี้มีผลต่อราคาสินค้าและรายได้มาก

ในวิชาเศรษฐศาสตร์การเงินระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศขึ้นอยู่กับตัวแปรหรือปัจจัยหลายตัวที่มีความเกี่ยวพันกัน เช่น ส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อ โดยเปรียบเทียบ ขนาดการเกินดุลหรือขาดดุลในดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ ตลอดจนนโยบายการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนของแต่ละประเทศ แม้ค่าเงินของประเทศต่างๆ มีการกำหนดไว้ในอัตราที่ไม่เท่าเทียมกัน แต่ตามหลักการของทฤษฎีความเสมอภาคของอำนาจซื้อ (Purchasing power parity) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศสะท้อนถึงอำนาจซื้อของเงินสกุลหนึ่ง ๆ เช่น ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับเงินดอลลาร์อยู่ที่ 30 บาทต่อดอลลาร์ นั้นแสดงว่าเงินหนึ่งดอลลาร์สามารถซื้อของที่มีค่าเท่ากับ 30 บาท เมื่อเวลาผ่านไปและอัตราเงินเฟ้อของไทยอยู่ในระดับสูงกว่าอเมริกา ในขณะที่ประสิทธิภาพการผลิตของไทยต่ำกว่าอเมริกา ค่าเงินบาทเมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์ก็ควรลดค่าลง เช่น แทนที่จะเป็น 30 บาทต่อดอลลาร์ก็ตกลงมาเป็น 35 บาทต่อดอลลาร์ เป็นต้น

ตามทฤษฎีความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อ ในระยะยาวการเปลี่ยนแปลงในค่าเปรียบเทียบของเงินสองสกุลหรืออัตราแลกเปลี่ยนสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงในอำนาจซื้อโดยเปรียบเทียบของเงินสองสกุลนั้น อย่างไรก็ตาม ในโลกแห่งความเป็นจริง การเปลี่ยนแปลงในค่าเงินหรืออัตราแลกเปลี่ยน อาจไม่ได้เป็นไปตามทฤษฎีโดยเคร่งครัด และอาจคลาดเคลื่อนไปจากอำนาจซื้อ โดยเปรียบเทียบไปมาก ทั้งนี้ เพราะมีปัจจัยหลายอย่างที่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงในค่าของเงินนอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงของอำนาจซื้อ เช่น การเคลื่อนย้ายเงินทุน และต้นทุนการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ ในส่วนต่าง ๆ ของโลกในแต่ละวันมีการหมุนเวียนของเงินตราสกุลต่าง ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก ก่อนหน้านี้อุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศในตลาดโลกเกิดจากการค้าระหว่างประเทศทางด้านสินค้าและบริการเป็นส่วนใหญ่ แต่มาในปัจจุบัน การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศที่เกิดจากสิ่งอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการค้ามีปริมาณมากกว่ามูลค่าการค้าหลายเท่าตัว

เงินทุนหมุนเวียนในตลาดการเงินโลกที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายเงินทุนในแต่ละวันมีจำนวนมหาศาล ทั้งจากการลงทุนโดยตรง การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ การกู้ยืม การเก็งกำไร และการกระจายความเสี่ยง ฯลฯ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในประเทศต่าง ๆ ก็ส่งผลกระทบต่ออัตราแลกเปลี่ยน เช่น เมื่อประเทศใดประเทศหนึ่งประสบกับการขาดดุลการชำระเงินมาก ๆ เป็นเวลานาน รัฐบาลของประเทศนั้นก็อาจประกาศลดค่าเงินของประเทศตนเมื่อเทียบกับเงินตราต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมการส่งออกหรือเพื่อสกัดกั้นการเก็งกำไรในค่าเงิน ดังกรณีที่เกิดแก่ประเทศไทยช่วงวิกฤตเศรษฐกิจปี 1997-1998 ซึ่งค่าเงินบาทลดลงไปมากและมีความผันผวน และกรณีค่าเงินรูเบียของรัสเซียซึ่งลดลงไปหลายสิบลเปอร์เซ็นต์ในเวลาไม่กี่เดือนในปี 2014 หลังจากที่ราคาน้ำมันในตลาดโลกลดลงไปมาก จะเห็นได้ว่าเมื่อเศรษฐกิจของประเทศใดประเทศหนึ่งประสบกับปัญหาวิกฤต ค่าเงินของประเทศนั้นเมื่อเทียบกับเงินสกุลอื่น ๆ จะลดลงไปมาก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงค่าเงินในลักษณะนี้คงไม่ใช่ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในอำนาจซื้อของเงินสกุลนั้นในช่วงเวลานั้น แม้การลดลงของค่าเงินจะมีผลทำให้อำนาจซื้อของเงินสกุลนั้นลดลงไปโดยรวดเร็วก็ตาม

ดังนั้น แม้ทฤษฎีความเสมอภาคของอำนาจซื้อจะสามารถใช้อธิบายถึงความเคลื่อนไหวของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ แต่ก็ไม่สามารถอธิบายได้อย่างครบถ้วน เพราะปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในค่าเงินมีอยู่หลายประการ โดยอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศที่เกิดจากการชำระเงินเพื่อการค้านั้นเป็นเพียงส่วนประกอบที่มีสัดส่วนต่ำ และในกรณีที่ภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ มีความผันผวนมาก ทฤษฎีความเสมอภาคของอำนาจซื้อจะไม่สามารถนำมาใช้ในการอธิบายการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนได้นัก

อย่างไรก็ตาม โดยหลักการแล้วในกรณีที่มีการใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนที่ลอยตัว คือ ไม่มีการตรึงค่าเงินไว้ที่จุดใดจุดหนึ่งแล้ว ค่าของเงินตราต่างประเทศจะเคลื่อนไหวขึ้นลงตาม อุปสงค์ และอุปทานในตลาด อุปสงค์ของเงินตราต่างประเทศเกิดจากความต้องการในการซื้อสินค้าและบริการจากต่างประเทศ การให้กู้ยืมเงินแก่ต่างชาติและการโอนเงินไปต่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ สำหรับอุปทานของเงินตราต่างประเทศก็เกิดจากการรับเงินจากการชำระมูลค่าการส่งออก การที่ชาวต่างชาตินำเงินเข้ามาลงทุน และมาท่องเที่ยวในประเทศไทย และการเคลื่อนย้ายเข้ามาของเงินทุนจากต่างประเทศในรูปแบบอื่น อย่างไรก็ตาม การซื้อขายระหว่างประเทศในบางกรณีไม่มีการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เช่น การซื้อขายสินค้าและชำระหนี้ด้วยสิ่งของแทนการจ่ายเงิน หรือการที่คนไทยขายสินค้าให้ชาวต่างชาติ เมื่อได้รับชำระเงินแล้วไม่ได้เอาเงินกลับประเทศไทย ในกรณีเช่นนี้ก็ไม่จำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

การเคลื่อนไหวขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยนยังได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงในค่าของเงินตราสกุลต่าง ๆ ในตลาดการเงินของโลกที่นอกเหนือจากการควบคุมของรัฐบาลไทย เช่น เมื่อเศรษฐกิจของสหรัฐมีสภาพดีขึ้น อัตราดอกเบี้ยในสหรัฐสูงขึ้น เงินดอลลาร์ก็จะแข็งค่าขึ้นเมื่อเทียบกับเงินบาท ทั้ง ๆ ที่ในช่วงเวลานั้นประเทศไทยมีดุลการชำระเงินที่เกินดุลกับสหรัฐ และอุปทานเงินดอลลาร์อยู่ในระดับสูง

2) ระบบอัตราแลกเปลี่ยน

เกสตร ฮอมขจร (2550) ได้อธิบายระบบอัตราแลกเปลี่ยนที่ใช้กันในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา หลังสงครามโลกครั้งที่สองระบบอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลายในช่วงเวลาหนึ่งคือ ระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ ซึ่งเงินสกุลต่าง ๆ มีการกำหนดไว้ในมูลค่าคงที่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงก็อยู่ในขอบเขตจำกัดมาก เช่น เคลื่อนไหวขึ้นลงไม่เกินร้อยละหนึ่งจากอัตราที่กำหนดไว้ ระบบนี้เรียกกันว่า ระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ (fixed exchange rate system)

ระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่นี้มีการใช้กันเป็นเวลานานหลายสิบปี ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สองประเทศต่าง ๆ หลายประเทศใช้นโยบายลดค่าเงินของตนเมื่อเทียบกับเงินตราสกุลอื่น เพื่อช่วงชิงความได้เปรียบทางการค้าคือ ทำให้สินค้าออกของตนเมื่อเทียบกับต่างประเทศแล้วมีราคาถูกลงหรือขายของได้ถูกลง แต่เมื่อประเทศหนึ่งลดค่าเงินลงมา ประเทศอื่นก็อาจลดค่าเงินของประเทศลงมาด้วยเช่นกัน และบางทีก็ลดค่าเงินของประเทศในขนาดที่มากกว่า การแข่งขันกันลดค่าเงินไม่เป็นผลดีต่อการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ทั้งยังสร้างปัญหาทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ตามมา เช่น ราคาสินค้าเข้าและสินค้าออกมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก เศรษฐกิจของประเทศต้องตกอยู่ในสภาวะที่ไร้เสถียรภาพ

ระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่นี้มีข้อดีตรงที่อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศไม่มีการเคลื่อนไหวขึ้นลง ผู้ที่ทำการค้าการลงทุนระหว่างประเทศมีความมั่นใจต่อเสถียรภาพของค่าเงิน ไม่ต้องวิตกกังวลกับการเปลี่ยนแปลงในค่าเงินที่มีผลกระทบต่อราคาสินค้า ซึ่งมีผลกระทบต่อรายได้ของตน

อย่างไรก็ดี ระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่นี้มีข้อเสียอยู่หลายประการ ประเทศที่ใช้ระบบนี้ไม่สามารถใช้นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดจากภาคต่างประเทศได้ เช่น เมื่อสินค้าส่งออกไม่สามารถขายแข่งกับต่างประเทศได้ ก็ไม่สามารถลดค่าเงินลงมาเพื่อจะได้ขายสินค้าให้ถูกลง หรือในกรณีตรงกันข้าม ถ้าประเทศใดมีการเกินดุลการค้าหรือมีเงินทุนไหลเข้าจากต่างประเทศมาก คือมีอุปทานเงินตราต่างประเทศล้นเกิน ก็ไม่สามารถปรับค่าเงินให้สูงขึ้นได้ ถ้าจะแก้ปัญหาเศรษฐกิจภาคต่างประเทศ จำเป็นต้องใช้นโยบายอื่น ๆ เช่น นโยบายอัตราดอกเบี้ย ภาษี และการใช้จ่ายของรัฐบาล แต่นโยบายเหล่านี้อาจส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจในประเทศอย่างรุนแรงได้ เช่น ทำให้เศรษฐกิจตกต่ำ มีการว่างงาน และประชาชนในประเทศมีรายได้อลดลง เป็นต้น

เมื่อเศรษฐกิจภาคต่างประเทศของประเทศใดประเทศหนึ่งมีปัญหา เช่น มีการขาดดุลในดุลการชำระเงินเป็นเวลานานจนในที่สุดต้องลดค่าเงินลง นักเก็งกำไรในตลาดเงินตราต่างประเทศทั่วทุกมุมโลกก็จะมีการเก็งกำไรก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงค่าเงิน โดยการเทขายเงินตราสกุลนั้นคือแห่กันใช้เงินสกุลนั้นไปซื้อเงินตราของประเทศอื่น เมื่อเงินสกุลนั้นลดค่าลง นักเก็งกำไรก็จะได้กำไรมหาศาล โดยการใช้เงินตราต่างประเทศที่ซื้อไว้กลับไปแลกเงินตราสกุลที่มีค่าลดลง การเก็งกำไรในลักษณะนี้มีความเสี่ยงน้อยมาก เพราะเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงค่าเงินในประเทศที่ประสบปัญหา ก็จะเป็นการเปลี่ยนแปลงในทางเดียวเท่านั้นคือ การลดค่าเงินลง การเก็งกำไรในลักษณะเช่นนี้เป็นการซ้ำเติมให้เศรษฐกิจของประเทศที่ประสบกับปัญหาขาดดุลเป็นเวลานานให้หนักยิ่งขึ้น เพราะเงินตราต่างประเทศที่มีน้อยอยู่แล้วจะไปไหลออกสู่ต่างประเทศมากขึ้น กรณีเช่นนี้เกิดกับประเทศไทยในช่วงก่อนการลดค่าเงินบาทในปี ค.ศ. 1997 จนทุนสำรองเงินตราต่างประเทศของไทยต้องลดลงไปมากจนเกือบหมดเกลี้ยง และต้องเข้ารับการช่วยเหลือจาก IMF

วิกฤตทางการเงินที่เกิดขึ้นจากการตรึงค่าเงินนี้เกิดขึ้นหลายครั้งในช่วงสามทศวรรษที่มีการใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ จนถึงต้นทศวรรษ 1970 สหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแข็งแกร่งมากหลังสงครามโลกก็ต้องประสบกับปัญหาความไม่เชื่อมั่นในดอลลาร์ เพราะมีการขาดดุลการชำระเงินปริมาณมากเป็นเวลานาน นักเก็งกำไรทั่วโลกจึงเก็งกันว่าค่าเงินดอลลาร์ต้องลดลงไปที่สุดในที่สุด จึงแห่กันขายเงินดอลลาร์และนำเงินไปซื้อเงินเยนญี่ปุ่นและเงินมาร์คเยอรมัน ซึ่งทั้งสองประเทศมีการเกินดุลชำระหนี้เงินอย่างต่อเนื่อง ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1971 สหรัฐได้ประกาศลดค่าเงินลงร้อยละ 8 แต่ก็ไม่สามารถลดกระแสการเก็งกำไรได้ และยังมีการแห่กันเอา

เงินดอลลาร์ไปแลกเปลี่ยนเงินสกุลอื่นต่อไป ในช่วงเวลานั้นมีเงินทุนหลั่งไหลเข้าไปในประเทศญี่ปุ่นและเยอรมันจำนวนมาก ทำให้รัฐบาลของสองประเทศต้องพยายามหามาตรการสกัดกั้นผลเสียที่เกิดจากการเก็งกำไรในค่าเงินนี้ ประเทศในยุโรปซึ่งรวมกลุ่มกันเป็นสหภาพยุโรปก็ประกาศลอยตัวค่าเงินของประเทศสมาชิกร่วมกันคือ สมาชิกของประชาคมมีการกำหนดค่าเงินในอัตราคงที่ในระหว่างการเก็งกำไรในตลาดเงินตราต่างประเทศนั้นไม่เพียงแต่การแห่ขายเงินดอลลาร์และซื้อเงินตราสกุลอื่น แต่ก็ยังมีการใช้เงินดอลลาร์ซื้อทองคำ ทำให้ราคาทองคำในตลาดโลกพุ่งขึ้นมา

ในปัจจุบันระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวถือว่าเป็นระบบที่ใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก แต่ในแต่ละประเทศก็มีขอบเขตการแทรกแซงในตลาดเงินตราต่างประเทศที่แตกต่างกัน กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) แม้ไม่มีบทบาทกับการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของประเทศสมาชิก แต่ก็ยังมีบทบาทในการเข้าช่วยเหลือเยียวยาประเทศที่ประสบกับปัญหาขาดดุลชำระหนี้และขาดแคลนทุนสำรองเงินตราต่างประเทศ เช่นเดียวกับประเทศไทยที่ในอดีตมี การผูกค่าเงินบาทกับทองคำ ค่าเงินสกุลอื่นหรือกับตะกร้าเงิน (Pegged Exchange Rate) (ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2540) นโยบายนี้เริ่มใช้ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ภายใต้ระบบตะกร้าเงินนี้ ทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยน (Exchange Equalization Fund : EEF) จะเป็นผู้ประกาศและปกป้องค่าเงินบาทเทียบกับดอลลาร์สหรัฐในแต่ละวัน ซึ่งในขณะนั้น การมีอัตราแลกเปลี่ยนที่คงที่ช่วยในการสนับสนุนการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืนในระยะยาว

ต่อมาการกำหนดเป้าหมายทางการเงิน (Monetary Targeting) (กรกฎาคม พ.ศ. 2540 – พฤษภาคม พ.ศ. 2543) หลังจากที่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยน มาเป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 นั้น ประเทศไทยขอรับความช่วยเหลือด้านการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และได้มีการกำหนด Policy Anchor แบบใหม่ คือ Monetary Targeting ซึ่งกำหนดเป้าหมายทางการเงิน อิงกับกรอบการจัดทำโปรแกรมกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องระหว่างนโยบายการเงิน นโยบายการคลัง และเม็ดเงินจากภาคต่างประเทศ และดุลการชำระเงิน และให้ได้ภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจและระดับราคาตามที่กำหนดไว้ (Ultimate Objectives) จากการประเมินภาพเศรษฐกิจดังกล่าว ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถกำหนดเป้าหมายฐานเงินรายไตรมาสและรายวัน เพื่อใช้เป็นหลักในการบริหารสภาพคล่องรายวัน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับสภาพคล่องและอัตราดอกเบี้ยในระบบการเงิน มิให้เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างผันผวนจนเกินไป (ธนาคารแห่งประเทศไทย, ออนไลน์, 2562)

3) ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ออนไลน์, 2558) ได้อธิบายถึงการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศหรือค่าเงินภายนอกของประเทศ มีผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งในราคาสินค้า มูลค่าการนำเข้าส่งออก คุณค่าการค้า คุณบัญชีเดินสะพัด การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศและดุลการชำระเงิน ซึ่งมีผลกระทบต่อความมั่นคงในเศรษฐกิจของประเทศ ดังตัวอย่างการปรับเปลี่ยนค่าเงินบาทในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ “ต้มยำกุ้ง” ในปี 1997-1998 ในประเทศไทยที่มีธุรกิจล้มละลายจำนวนมาก มีการว่างงานในระดับสูง มีภาวะเงินเฟ้อควบคู่กับเศรษฐกิจตกต่ำ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นผลพวงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ แต่การที่เศรษฐกิจไทยต้องตกอยู่ในภาวะวิกฤตในช่วงเวลานั้นสาเหตุส่วนหนึ่งก็มาจากการบริหารอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่ไม่เหมาะสมในช่วงเวลาก่อนหน้านั้น

ในวิชาเศรษฐศาสตร์การเงินระหว่างประเทศ เรื่องการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่ต้องมีการศึกษาโดยละเอียด ซึ่งยากแก่การอธิบายอย่างชัดเจนและครบถ้วน ในที่นี้ขอสรุปเพียงสั้นๆถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนที่สำคัญโดยสังเขป

3.1) ราคาสินค้า ผลกระทบของการปรับเปลี่ยนอัตราแลกเปลี่ยนที่เห็นได้ชัดก็คือ ผลต่อการเปลี่ยนแปลงในราคาสินค้า เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าในช่วงที่เงินบาทมีค่าแข็งขึ้น สินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศ เมื่อคิดเป็นเงินบาทแล้วจะมีราคาถูกลง ส่วนผู้ผลิตสินค้าออกไปจำหน่ายในต่างประเทศนั้นก็ไม่ต้องการให้ค่าเงินบาทแข็งขึ้น เพราะสินค้าออกของตนแม้ขายในราคาที่คิดเป็นเงินบาทเท่าเดิม แต่ราคาที่คิดเป็นเงินตราต่างประเทศก็จะต้องมีราคาสูงขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน ส่วนนักธุรกิจที่นำเข้าเครื่องจักรและวัตถุดิบจากต่างประเทศ ก็จะสามารถนำสินค้าเข้าด้วยราคาที่ลดลงได้ โดยสินค้านำเข้าเมื่อคิดเป็นเงินบาทแล้วจะมีราคาถูกลง เช่น ราคาน้ำมันในตลาดโลกแม้ไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่ถ้าเงินบาทมีค่าแข็งขึ้น ราคาน้ำมันในประเทศก็จะถูกลง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดหรือขอบเขตของการแข็งค่าของเงินหรือการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนด้วย

3.2) ภาวะเงินเฟ้อ ในช่วงที่อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศสูงขึ้นหรือค่าเงินบาทลดลงไปมาก สินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศเมื่อคิดเป็นเงินบาทแล้วย่อมมีราคาสูงขึ้น สินค้าที่แม้จะผลิตในประเทศแต่ต้องใช้วัตถุดิบจากต่างประเทศก็จะมีต้นทุนสูงขึ้น ซึ่งถ้าสินค้านั้นเป็นสินค้าจำเป็นและมีสัดส่วนสูงในการบริโภค การขึ้นราคาสินค้านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อภาวะเงินเฟ้อทั่วไป เช่น ในกรณีวิกฤตการณ์น้ำมันในปี 1973-1974 และ 1980-1981 ดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศไทยได้พุ่งขึ้นสูงมาก ในปีอื่นๆที่มีการปรับเปลี่ยนค่าเงิน ราคาสินค้าและบริการจำนวนมากก็จะได้รับผลกระทบซึ่งอาจส่งผลตามกันมาเป็นลูกโซ่จนกระทบเป็นภาวะเงินเฟ้อได้ เช่น มีค่าขนส่งแพงขึ้น

มีการคาดคะเนในราคาสินค้า มีการกักตุนสินค้าหรือแห่กันไปซื้อสินค้าที่จำเป็นที่อาจขึ้นราคาไปมากจากการเปลี่ยนแปลงของค่าเงิน ซึ่งล้วนส่งผลต่อภาวะเงินเฟ้อทั่วไปได้

3.3) **ดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัด** หากค่าเงินบาทแข็งขึ้นจนมีผลกระทบต่อ การส่งออกของไทย แต่การนำเข้ามีมูลค่าเมื่อคิดเป็นเงินตราต่างประเทศลดลงไม่มากแม้มีราคา คิดเป็นเงินบาทลดลง ในขณะที่มูลค่าการส่งออกก็ลดลงจากการส่งออกได้น้อยลง ดุลการค้าของ ไทยย่อมมีการขาดดุลเพิ่มขึ้นหรือมีการเกินดุลน้อยลง ในด้านดุลบริการ ถ้าค่าเงินบาทแข็งขึ้นมากก็ อาจกระทบต่อรายรับด้านบริการ เช่น การท่องเที่ยว คนที่ไปเที่ยวต่างประเทศหรือไปศึกษาใน ต่างประเทศก็ได้รับอานิสงส์จากค่าเงินบาทที่แข็งขึ้น เพราะเสียค่าใช้จ่ายที่คิดเป็นเงินไทยน้อยลง ในทางตรงกันข้ามหากค่าเงินของต่างประเทศสูงขึ้นมาก เช่น เงินปอนด์ของอังกฤษ เงินเหรียญของ ออสเตรเลีย ซึ่งช่วงหนึ่งมีค่าสูงขึ้นมาก คนที่ส่งบุตรหลานไปศึกษาในสองประเทศนี้ย่อมต้องเสีย ค่าใช้จ่ายแพงขึ้น

การเคลื่อนไหวของค่าเงินจึงมีผลต่อมูลค่าการนำเข้าและการส่งออกซึ่งส่งผลต่อ ดุลการค้า ในทศวรรษ 1970 เป็นทศวรรษที่ประเทศไทยเริ่มหันเหนโยบายการทดแทนการนำเข้าใน ภาคอุตสาหกรรมมาเป็นการส่งเสริมการส่งออก ราคาสินค้าโภคภัณฑ์ส่งออกที่สำคัญของไทยก็มี ราคาคือในตลาดโลก ประจวบเหมาะกับความเงินดอลลาร์อเมริกามีค่าลดลงอย่างต่อเนื่อง การผูกค่าเงิน บาทไว้กับเงินดอลลาร์มีผลทำให้สินค้าของไทยสามารถขยายตัวได้มาก เพราะมีราคาที่คิดเป็น เงินตราต่างประเทศ (นอกจากเงินดอลลาร์) ที่ถูกลง อย่างไรก็ตามการนำเข้าและดุลบัญชีเดินสะพัดของ ไทยก็ยังอยู่ในภาวะที่ขาดดุลอยู่ เพราะการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศต้องพึ่งพาการนำเข้าใน ระดับสูง แม้ดุลบัญชีบริการมีการเกินดุลอยู่บ้าง ก็ไม่เพียงพอกับการขาดดุลในดุลการค้า และ ประเทศไทยต้องประสบกับการขาดดุลในดุลบัญชีเดินสะพัดในขณะนั้น

3.4) **การลงทุนต่างประเทศ** การเปลี่ยนแปลงในอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ต่างประเทศมีผลกระทบต่อการลงทุนต่างประเทศทั้งทางด้านขาเข้าและขาออก ในช่วงครึ่งหลังของ ทศวรรษ 1980 ค่าเงินของประเทศต่าง ๆ ในโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก เงินเยนของญี่ปุ่นมีค่า สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่เงินดอลลาร์อเมริกามีค่าลดลงไปมาก บริษัทญี่ปุ่นที่ประสบกับค่าเงิน เยนที่สูงขึ้นมาก ต้องหาทางหลีกเลี่ยงหนี้เงินที่แพงขึ้น โดยออกไปลงทุนในต่างประเทศ ในช่วงเวลา นั้น ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งประเทศไทยได้รับอานิสงส์จากค่าเงินเยน เงิน วอนเกาหลีและเงินเหรียญไต้หวันซึ่งปรับค่าสูงขึ้นมาก เพราะมีนักลงทุนจากประเทศเหล่านี้ หลั่งไหลเข้ามาลงทุนโดยเฉพาะจากประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่ และมี ภาคอุตสาหกรรมที่เข้มแข็ง ในช่วงเวลานั้น ประเทศไทยมีนโยบายส่งเสริมการผลิตเพื่อการส่งออก

และมีสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่มั่นคง จึงสามารถดึงดูดการลงทุนจากญี่ปุ่น และประเทศอื่น ๆ เข้ามาได้เป็นจำนวนมาก

สำหรับการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ การลงทุนจากต่างประเทศแต่เดิมมีขนาดเล็กไม่ใหญ่นัก แต่จากการเคลื่อนไหวของเงินตราและอัตราดอกเบี้ยระหว่างประเทศ การลงทุนจากต่างประเทศในตลาดหลักทรัพย์นับวันจะยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น จนในปัจจุบันการลงทุนจากต่างประเทศมีความสำคัญต่อการเคลื่อนไหวในราคาหลักทรัพย์มากพอควร ในยามที่เงินตราสกุลต่าง ๆ มีความเคลื่อนไหวขึ้นลงและอัตราดอกเบี้ยระหว่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลง การไหลเข้าออกของการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก็จะได้รับผลกระทบไปด้วย เช่น ในช่วงที่สหรัฐอเมริกาใช้นโยบายอัดฉีดเงินเข้าระบบที่เรียกกันว่า การผ่อนคลายทางปริมาณ (Quantitative Easing : QE) ซึ่งทำให้อัตราดอกเบี้ยในอเมริกาอยู่ในระดับที่ต่ำมากและค่าเงินดอลลาร์มีการอ่อนค่าลง ก็มีเงินลงทุนจากอเมริกาไหลเข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้น การที่สหภาพยุโรปและญี่ปุ่นใช้นโยบายผ่อนคลายทางการเงินคล้ายสหรัฐ ก็จะมีผลในลักษณะเดียวกันคือ มีเงินทุนไหลเข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้น ซึ่งจะมีผลต่อเนื้อทำให้เงินบาทมีค่าสูงขึ้น และผู้เข้ามาลงทุนจากต่างประเทศก็จะได้กำไรสองต่อ (จากผลตอบแทนด้านอัตราดอกเบี้ยและจากค่าของเงินบาทเมื่อเทียบกับเงินของเขา) จึงต่างพากันเข้ามาลงทุนในประเทศไทย

การเคลื่อนย้ายของเงินทุนและการกู้ยืมมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน และอาจมีปริมาณที่สูงกว่าการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์มาก นักธุรกิจในประเทศไทยจะหันไปกู้เงินในต่างประเทศ ในยามที่ระดับอัตราดอกเบี้ยในต่างประเทศอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าอัตราในประเทศไทยและค่าเงินบาทมีเสถียรภาพ ผู้ให้กู้ต่างประเทศก็ยินดีที่จะให้กู้เพราะได้กำไรและคิดว่าการให้กู้แก่ธุรกิจไทยมีความเสี่ยงต่ำ เพราะค่าเงินบาทมีเสถียรภาพ ในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจในปี 1997-1998 จึงมีเงินทุนไหลเข้าสู่ประเทศไทยในปริมาณสูงมาก แต่หลังจากที่เศรษฐกิจประสบกับปัญหาและมีวิวัฒนาการเกิดภาวะวิกฤต สถานการณ์ก็เป็นที่ไปในทางตรงกันข้าม ก็คือเงินทุนมีการไหลออกจากประเทศไทยเป็นจำนวนมาก

3.5) รายได้ของประชาชน การปรับค่าเงินบาทหลังวันที่ 2 กรกฎาคมในปี 1997 ทำให้ธุรกิจและประชาชนที่มีหนี้ต่างประเทศต้องประสบกับปัญหาการเงินจนหลายรายถึงกับต้องล้มละลายลง เพราะหนี้ต่างประเทศที่คิดค้างอยู่เมื่อคิดเป็นเงินบาทแล้วเพิ่มขึ้นมาก ธุรกิจที่ต้องพึ่งพาชิ้นส่วนและวัตถุดิบจากต่างประเทศก็ต้องจ่ายเงินเพื่อการนำเข้ามากขึ้น อย่างไรก็ตามผู้ส่งออกสินค้าออกรวมทั้งชาวไร่ชาวนาที่ผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกนั้น ได้รับอานิสงส์จากค่าเงินบาทที่ลดลงและมีรายได้สูงขึ้น

4) เงื่อนไขที่จำเป็นต่อการลดการขาดดุลจากการลดค่าเงิน

โดยหลักการแล้วการลดค่าเงินจะมีผลทำให้ประเทศที่ลดค่าเงินนั้นมีการส่งออกมากขึ้น และมีการนำเข้าลดลง ซึ่งจะส่งผลทำให้ดุลการค้ามีการขาดดุลน้อยลงหรือเปลี่ยนจากการขาดดุลเป็นเกินดุล ทั้งนี้เพราะสินค้าออกเมื่อคิดเป็นเงินตราต่างประเทศแล้วมีราคาถูกลงและส่งออกได้มากขึ้น ส่วนสินค้านำเข้ามีราคาแพงขึ้นเมื่อคิดเป็นเงินบาท ทำให้มีการนำเข้าน้อยลง อย่างไรก็ตาม การลดค่าเงินนั้นจะส่งผลต่อดุลการค้า (และดุลบัญชีบริการ) ได้หรือไม่เพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับ การตอบสนองในการส่งออกและนำเข้าต่อการเปลี่ยนแปลงค่าเงิน หากมีการลดค่าเงินลง สินค้าออกขายด้วยเงินตราต่างประเทศได้ถูกลง แต่ด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น มีข้อจำกัดทางด้านเครื่องจักร อุปกรณ์ วัตถุดิบและคนงาน แม้มีความต้องการจากต่างประเทศสูงขึ้นก็ผลิตเพิ่มได้ไม่มาก หรือสินค้าออกบางประเภทเป็นสินค้าเกษตรที่การผลิตต้องขึ้นอยู่กับฤดูกาลและดินฟ้าอากาศเป็นส่วนใหญ่ แม้ความต้องการสูงก็ผลิตเพิ่มได้ไม่มาก หรือถ้าผลิตเพิ่มต้องใช้เวลาแรมปี ปริมาณมูลค่าการส่งออกของประเทศนั้นก็อาจเพิ่มขึ้นไม่มากและแม้มีปริมาณการส่งออกมากขึ้น แต่ราคาขายคิดเป็นเงินตราต่างประเทศถูกลงไปมาก ในที่สุดมูลค่าการส่งออกทั้งหมดเมื่อคิดเป็นเงินตราต่างประเทศแล้วอาจเพิ่มขึ้นไม่มาก หรืออาจลดลงไป (เพราะราคาถูกลงมาก) ส่วนสินค้านำเข้านั้นหากเป็นสินค้าจำเป็นต่อการบริโภคและการลงทุน แม้ราคาเพิ่มขึ้นเมื่อคิดเป็นเงินบาทที่ไม่สามารถลดการนำเข้าได้มากนักในกรณีเช่นนี้ การลดค่าเงินก็อาจไม่ทำให้การนำเข้าลดลงไปมาก นอกจากนี้ในประเทศที่พึ่งการส่งออกสินค้าไม่กี่ชนิดและราคาส่งออกในสินค้าเหล่านั้นตกลงไปมากในตลาดโลกจากการลดค่าเงิน ผลรวมของมูลค่าส่งออกเมื่อคิดเป็นเงินตราต่างประเทศก็อาจเพิ่มขึ้นได้น้อยหรือถึงกับลดลงไป เพราะปริมาณส่งออกมีมากขึ้นแต่ราคาส่งออกที่คิดเป็นเงินตราต่างประเทศตกลงไปมาก ด้วยเหตุนี้ ในวิชาเศรษฐศาสตร์การเงินระหว่างประเทศจึงมีอยู่บทหนึ่งที่กล่าวถึงเงื่อนไขที่จำเป็นที่จะทำให้การลดค่าเงินส่งผลบวกต่อดุลการค้า (และดุลบัญชีบริการ)

นอกจากนี้การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและการลงทุนของภาครัฐบาลและเอกชนหลังการลดค่าเงินก็มีความสำคัญต่อผลกระทบของการลดค่าเงินต่อดุลการค้าและดุลบริการ (ซึ่งเรียกรวมกันว่าดุลบัญชีเดินสะพัด) การที่ประเทศใดประเทศหนึ่งมีการขาดดุลในดุลบัญชีเดินสะพัดนั้นเป็นเพราะว่าประเทศนั้นมีการใช้จ่ายเกินตัวคือ มูลค่าการผลิตสินค้าและบริการมีน้อยกว่าการใช้จ่าย จึงต้องมีการนำเข้ามากกว่าการส่งออก ทำให้ขาดดุลในดุลบัญชีเดินสะพัด ถ้าหลังการลดค่าเงิน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนไม่สามารถส่งเสริมให้มีการผลิตมากขึ้น และมีการใช้จ่ายลดลงและยังต้องพึ่งพาการนำเข้าในปริมาณสูง ก็จะประสบกับการขาดดุลต่อไป ดังนั้นการลดค่าเงินจึงไม่ใช่ยาขานานวิเศษที่จะแก้ไขการขาดดุลในดุลบัญชีเดินสะพัดเสมอไป

ส่วนการขาดดุลหรือเกินดุลในบัญชีทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศนั้น นอกจากอัตราแลกเปลี่ยนแล้วยังขึ้นอยู่กับสิ่งอื่น ๆ เช่น อัตราดอกเบี้ย ความสามารถในการผลิต เสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเมือง และนโยบายของรัฐบาลในด้านต่าง ๆ การลดค่าเงินจึงไม่จำเป็นที่จะทำให้เงินทุนจากต่างประเทศไหลเข้ามามากขึ้น ทางด้านการลงทุนโดยตรง หากผู้ลงทุนจากต่างประเทศต้องผลิตสินค้าที่ต้องใช้วัตถุดิบจากต่างประเทศมาก เขาก็จะได้รับประโยชน์น้อยจากการลดค่าเงินของประเทศที่เข้าไปลงทุนนั้น ประเทศเราแม้มีการลดค่าเงินลง แต่มีความสามารถในการผลิตสินค้าและมีอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย เขาก็จะไม่มาลงทุน หลังลดค่าเงินต้นทุนการผลิตคิดเป็นเงินบาทแล้วย่อมสูงขึ้น ถ้าผู้ส่งออกจะขายสินค้าในราคา (คิดเป็นเงินตราต่างประเทศ) ถูกลง หรือถ้าสินค้าที่เขาผลิตอยู่นั้นไม่มีการส่งออกหรือส่งออกในสัดส่วนไม่มาก เขาก็จะไม่มีการขยายปริมาณการผลิตและการลงทุน

สำหรับเงินทุนไหลเข้าในรูปแบบอื่น เช่น การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ และการกู้ยืมเงิน นอกจากอัตราแลกเปลี่ยนแล้วยังขึ้นอยู่กับขนาดความเสี่ยง เมื่อเทียบกับผลตอบแทน และการคาดคะเนการปรับเปลี่ยนของอัตราแลกเปลี่ยน ถ้านักลงทุนหรือผู้ให้กู้จากต่างประเทศมองว่าค่าเงินของประเทศนั้นจะลดลงไปอีก เขาก็จะไม่เข้ามาลงทุนหรือยับยั้งการให้กู้ การเข้าออกของเงินทุนนี้มีตัวแปรหรือปัจจัยหลายอย่างที่ควรพิจารณาซึ่งจะไม่กล่าวถึงในที่นี้

2.2.2 บทบาทความสำคัญของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศต่อการท่องเที่ยว

พรพินันท์ ฉันทภักดีพงศ์ (2561) ได้สรุปถึง อิทธิพลของค่าเงินที่มีผลต่อระบบเศรษฐกิจที่เห็นได้อย่างชัดเจนมาก คือ การนำเข้า-ส่งออก และการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว อีกหนึ่งสินค้าหรือบริการที่ไม่สามารถเคลื่อนที่ไปหาลูกค้าได้เหมือนสินค้าทั่วไปแต่ได้รับผลกระทบจาก “ค่าเงิน” เช่นเดียวกัน ประเทศที่เน้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก็ต้องการให้ค่าเงินของประเทศ “อ่อนค่า” เมื่อเทียบกับค่าเงินของประเทศนักท่องเที่ยว เพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวมีต้นทุนการท่องเที่ยวถูกลงโดยใช้เงินเท่าเดิม เกิดการจับจ่ายใช้สอยในประเทศเพิ่มขึ้น กระตุ้นการบริโภคในประเทศได้อีกทาง

ข้อสังเกต หลายประเทศต้องการให้ค่าเงินของประเทศ “อ่อนค่า” เมื่อเทียบกับคู่ค้าและคู่แข่ง เพื่อประโยชน์ต่อการส่งออก และการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นหัวใจหลักของระบบเศรษฐกิจในการขับเคลื่อนประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ประเทศในกลุ่มยุโรป รวมถึงประเทศไทย

การท่องเที่ยวเป็นธุรกิจหนึ่งที่ได้รับประโยชน์จากการเงินบาทที่แข็งค่าในขณะนี้ ทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยที่จะไปต่างประเทศได้ไปเที่ยวในราคาที่ถูกลง แต่นักท่องเที่ยวต่างชาติที่จะเดินทางมาไทย ได้รับผลกระทบ โดยมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น และทัวร์ของไทย ที่มีโอกาสปรับสูงขึ้น

ในอนาคต อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ที่ผันผวนในช่วงที่ผ่านมา เป็นปัจจัยดึงดูดให้คนไทยตัดสินใจไปท่องเที่ยวต่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศที่มีค่าครองชีพสูง เช่น ญี่ปุ่น โดยที่เงินบาทของไทยแข็งค่าขึ้น ขณะที่เงินเยนของญี่ปุ่นอ่อนค่าลงมาก ซึ่งหมายถึง เงินบาทจำนวนเท่าเดิม สามารถแลกเปลี่ยนได้เพิ่มขึ้น หรือ ซื้อสินค้าในประเทศญี่ปุ่นได้ในราคาที่ถูกลง นอกจากนี้ราคาทัวร์ไม่ปรับราคาขึ้น ซึ่งปกติต้องปรับขึ้นปีละ 5-7 % จึงมีผลให้ยอดคนไทยไปเที่ยวญี่ปุ่นไตรมาสแรกของปีเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 30 เมื่อเทียบกับปี 2555 (นฤต ศรันกิตติภัทร, 2559)

จากแนวความคิดทางด้านอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และบทบาทความสำคัญต่อการท่องเที่ยว ทำให้สามารถนำข้อมูลจากแนวคิดดังกล่าวไปต่อยอดสู่การพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศไทย

2.3 ผลกระทบต่อมวลรวมภายในประเทศและรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี

รายได้ประชาชาติเป็นคำกลาง ๆ แต่แท้ที่จริงแล้วรายได้ประชาชาติมี 6 ชนิด แต่ละชนิดมีความหมายและความสัมพันธ์กัน ดังต่อไปนี้ (ขวัญกมล ดอนขวา, 2558, หน้า 25-31) ได้แก่ 1) ผลกระทบภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) 2) ผลกระทบประชาชาติ (Gross National Product: GNP) 3) ผลกระทบประชาชาติสุทธิ (Net National Product: NNP) 4) รายได้ประชาชาติ (National Income: NI) 5) รายได้ส่วนบุคคล (Personal Income: PI) และ 6) รายได้ส่วนบุคคลสุทธิ (Disposable Personal Income: DPI) จากความหมายของรายได้ประชาชาติดังกล่าวทั้ง 6 ชนิดนั้น ต่างก็มีความเชื่อมโยงกัน ดังที่ Economic Report of the President (Washington, D.C.: Government Printing Office, 1988 อ้างใน (Kamerschen, and others, Macroeconomics, 1989, P.121)

ในการคำนวณรายได้ประชาชาติมี 3 วิธี วิธีที่ใช้คำนวณรายได้ประชาชาติที่รู้จักกันดีโดยทั่วไปมี 3 วิธี ประกอบด้วย 1) วิธีการคำนวณรายได้ประชาชาติด้านการผลิต (Product Approach) 2) วิธีการคำนวณรายได้ประชาชาติด้านรายได้ (Income Approach) และ 3) วิธีการคำนวณรายได้ประชาชาติด้านรายจ่าย (Expenditure Approach) โดยการคำนวณรายได้ประชาชาติดังกล่าวทั้ง 3 วิธี จะได้ตัวเลขของรายได้ประชาชาติเท่ากัน

ในการวิจัยเรื่องนี้ได้นำรายได้ประชาชาติชนิดที่ 1 คือ ผลกระทบภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) มาเป็นตัวแทนปัจจัยการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย และใช้หลักการของการคำนวณรายได้ประชาชาติตามวิธีที่ 1 คือ วิธีการคำนวณรายได้ประชาชาติด้านการผลิต (Product Approach)

วิธีการคำนวณรายได้ประชาชาติด้านการผลิต (Product Approach) หมายถึง การคำนวณหาผลรวมของมูลค่าสินค้าและบริการเฉพาะที่เป็นผลิตผลขั้นสุดท้าย (Final Product) ที่ผลิตขึ้นในประเทศหรือที่ประเทศได้มาในระยะ 1 ปี

ผลิตผลขั้นสุดท้าย (Final Product) หมายถึง มูลค่าของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายของประชาชนในประเทศสำหรับรอบปีที่ผ่านมา และสินค้าดังกล่าวได้ถูกนำไปใช้ในการผลิตอื่น ๆ

คำนวณจากมูลค่าเพิ่ม (Valued Added) หมายถึง การคิดเพียงมูลค่าที่เพิ่มขึ้นจากการผลิตแต่ละขั้นเพื่อขจัดปัญหาการนับซ้ำในผลิตผลที่ต้องผ่านการผลิตหลายชั้น มูลค่าเพิ่มในการผลิตแต่ละขั้นคือ ผลต่างระหว่างต้นทุนของสินค้าที่หน่วยผลิตในขั้นนั้น ๆ ซึ่งนำมาจากหน่วยผลิตอื่นเพื่อใช้ในการผลิตขั้นนั้น ๆ กับมูลค่าของผลิตผลที่หน่วยผลิตนั้น ๆ ขายให้กับหน่วยผลิตในขั้นต่อไป

2.3.1 ผลิตภัณ์ที่มรวมภายในประเทศมีความสำคัญต่อนักลงทุน

เมื่อตัวเลข GDP (Gross Domestic Product) ติดลบ เป็นการบ่งบอกถึงภาวะเศรษฐกิจของประเทศนั้นหยุดชะงัก ชะลอตัว หรือไม่เป็นไปตามที่ธนาคารกลางประมาณการนั้น อาจหมายรวมถึงการจ้างงานอาจจะต่ำกว่าคาด การลงทุนภาคอุตสาหกรรมลดลง แม้กระทั่งการบริโภคของประชาชนลดลง ตัวเลข GDP ที่ติดลบนี้ จะทำให้นักลงทุนเกิดการเคลื่อนย้ายเม็ดเงินไปลงทุนในตลาดหรือระบบเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพมากกว่า สิ่งก็ตามมาเมื่อระบบเศรษฐกิจขาดสภาพคล่องทำให้รัฐจะต้องนำงบประมาณส่วนหนึ่งมาพยุงเศรษฐกิจเอาไว้ ทำให้ตราชั่งงบประมาณเกิดโน้มเอียงไปทางหนึ่ง เช่น ภาคเกษตรตกต่ำ รัฐต้องเข้าไปแทรกแซงราคาเพื่อให้ภาคเกษตรอยู่รอด แต่ภาคการผลิตต้องมีกำไรจากการขายลดลงเนื่องจากเกิดการควบคุมราคาจากภาครัฐ จากกำไรที่ภาคเอกชนเคยได้ที่ลดลง ส่งผลให้ต้องมีการลดการผลิตลงตามผลตอบแทนที่ได้รับ โดยการลดการจ้างงาน จนทำให้เกิดการว่างงานในระบบ เมื่อมีการว่างงานเกิดขึ้นประชาชนก็จะลดการใช้จ่ายในการบริโภค เป็นต้น แต่หาก GDP เป็นบวกหรือเท่ากับประมาณการเอาไว้แน่นอนเศรษฐกิจจะดึงดูดเม็ดเงินของนักลงทุนเข้ามาเพิ่มแต่เช่นกัน ก็ต้องระวังเรื่องของอัตราเงินเฟ้อด้วย เพราะจะทำให้ราคาสินค้าและบริการสูงขึ้น เมื่อสินค้าแพงประชาชนก็จะระวังในการจ่าย เช่นกัน (อภิศักดิ์ ไซโรจน์วัฒนา สุทธิกานต์ อินทร์เสวก และนพรัตน์ เป็นงาม, 2561)

2.3.2 รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี

รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือน (Monthly Current Income Per Capita) หมายถึง รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน ซึ่งประกอบด้วย (1) ค่าจ้างและเงินเดือน (รวม ค่าตอบแทนอื่น ๆ ที่ได้จากการทำงาน) (2) กำไรสุทธิจากการประกอบธุรกิจการเกษตรและธุรกิจอื่น ๆ (3) รายได้จาก

ทรัพย์สิน เช่น ค่าเช่าที่ดิน ค่าลิขสิทธิ์ ดอกเบี้ย และเงินปันผล (4) เงินที่ได้รับเป็นการช่วยเหลือ บำเหน็จ บำนาญ เงินสงเคราะห์ รวมทั้งเงิน ชดเชยการออกจากงานและเงินทดแทน (5) รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน ได้แก่ มูลค่าของสินค้าและบริการที่ได้รับเป็นส่วนหนึ่ง ของค่าจ้าง เงินเดือน มูลค่าของ สินค้าหรืออาหารที่ครัวเรือนผลิตและบริโภคเอง (รวมค่าประเมินค่าเช่า บ้านที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ) หรือได้รับมาโดยไม่ต้องซื้อ ไม่รวม รายรับที่เป็นตัวเงินอื่น ๆ เช่น เงินที่ได้รับจากการ ประกันภัยหรือประกันชีวิต เงินรางวัล สลากกินแบ่ง และรายรับอื่น ๆ ในประเภทเดียวกัน

รายได้เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่บอกฐานะความมั่งมี และความอยู่ดีกินดีของ ประชากร เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของประชากร รัฐบาลจึงมี นโยบายต่าง ๆ เพื่อเพิ่มรายได้และลดค่าใช้จ่ายของประชากร

สำหรับจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนครัวเรือนสูงที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่

- 1) กรุงเทพมหานคร 45,707 บาทต่อครัวเรือน
- 2) ปทุมธานี 41,484 บาทต่อครัวเรือน
- 3) นนทบุรี 40,861 บาทต่อครัวเรือน
- 4) ภูเก็ต 39,594 บาทต่อครัวเรือน
- 5) สุราษฎร์ธานี 38,026 บาทต่อครัวเรือน

โดยจากผลสำรวจ พบว่าครัวเรือนทั่วประเทศ มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 26,946 บาท โดยส่วน ใหญ่เป็นรายได้ที่มาจากการทำงานร้อยละ 71.9 แบ่งเป็น ค่าจ้างและเงินเดือน ร้อยละ 45.1, กำไร สุทธิจากการธุรกิจร้อยละ 18.1 และกำไรสุทธิจากการทำการเกษตรร้อยละ 8.7 นอกจากนี้ ยังมี รายได้ที่ไม่ได้มาจากการทำงาน เช่น เงินที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นนอกครัวเรือน/รัฐ ร้อย ละ 11.6, รายได้จากทรัพย์สิน เช่น ดอกเบี้ยร้อยละ 1.4 นอกจากนี้ ยังมีรายได้ที่ไม่ได้เป็นตัวเงินใน รูปสวัสดิการ/สินค้า และบริการต่างๆ ที่ได้รับมาโดยไม่ต้องซื้อร้อยละ 13.8 (สำนักงานสถิติ แห่งชาติ, 2562)

จากแนวคิดทางด้านผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศและรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี สามารถ นำไปเป็นข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เชื่อมโยงระหว่างข้อมูลอนุกรมเวลาของ GDP per capita จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทย และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ต่างประเทศ (บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ)

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

ทักษิณ ปิลวาสน์ และคณะ (2556) ทำการศึกษายุทธศาสตร์การส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการของประเทศไทยยังไม่สามารถบูรณาการระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเป็นหุ้นส่วนเชิงบูรณาการการท่องเที่ยวในเขตสามเหลี่ยมอันดามันพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนหรือประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว ในการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนยังไม่เป็นรูปธรรมเนื่องจากขาดการสนับสนุน ขาดการวางแผนและการประสานร่วมกันในเชิงยุทธศาสตร์ขององค์การทั้งระดับประเทศกับระดับจังหวัดหรือท้องถิ่น และยุทธศาสตร์การส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในเขตสามเหลี่ยมอันดามันพบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทย มีจุดมุ่งหมายที่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวมและส่งเสริมความเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากกว่าความยั่งยืน และคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชน ดังนั้นจึงควรสนับสนุนและส่งเสริมภาคเอกชนและภาคประชาชนที่เป็นชุมชนท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมมากที่สุดเพื่อประโยชน์ของเศรษฐกิจชุมชนและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน

ลักขณา เศรษฐะนันท์ และคณะ (2557) ได้ทำการศึกษาการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยวิธีบอซ-เจนกินส์และวิธีของวินเตอร์ ผลจากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาเที่ยวในประเทศไทยทั้ง 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงเวลาตั้งแต่เดือนมกราคม 2541 – กันยายน 2555 (177 คาบเวลา) ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2555 – ธันวาคม 2555 (3 คาบเวลา) และตั้งแต่เดือนมกราคม 2541 – ธันวาคม 2555 (เป็นการรวมช่วงเวลา 1 – 2 เข้าด้วยกัน เป็น 180 คาบเวลา) มีค่าพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยจากวิธีการพยากรณ์ของวินเตอร์ที่ให้ค่า RMSE และ MAPE ต่ำกว่าวิธีบอซ-เจนกินส์ในทุกช่วงเวลา

พรรณนิดา แสงแดง และประเสริฐ ไชยทิพย์ (2559) ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีผลต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยโดยวิธีการพหุคูณการถดถอย โดยใช้อุปกรณ์การพยากรณ์ข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากที่สุดจาก 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศจีน ประเทศมาเลเซีย และประเทศญี่ปุ่น เป็นข้อมูลรายไตรมาส ระหว่างปี พ.ศ.2550-2558 รวมทั้งสิ้น 36 ไตรมาส วิเคราะห์ข้อมูลโดย

การนำข้อมูลมาหาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวและระยะสั้นกับตัวแปรมหภาค ด้วยวิธีทดสอบกระบวนการทางเศรษฐมิติ Panel ARDL โดยใช้แบบจำลองวิธีการประมาณค่า PMG (Pooled Mean Group) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (หน่วยล้านบาท) ของประเทศนักท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ปัจจัยด้านอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศนักท่องเที่ยว (หน่วยบาทต่อสกุลเงินต่างประเทศ) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย เช่นเดียวกับปัจจัยด้านอัตราดอกเบี้ย (หน่วยร้อยละ) ของประเทศนักท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย

วิชชุตา มาชู และปติดา โมราสีลปี (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มทุนมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของเกาะพะงันทั้ง โดยตรงและโดยอ้อมแบ่งเป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่มธุรกิจและแรงงาน กลุ่มคนท้องถิ่น กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มเยาวชน ซึ่งปัญหาที่เกี่ยวข้องจึงแตกต่างกันตามประเภทของกลุ่มทุนมนุษย์ทั้ง 4 กลุ่ม ทั้งนี้ในภาพรวมเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะในการทำงาน ทักษะภาษาต่างประเทศ การขาดการพัฒนาอาชีพเสริม การขาดแคลนแรงงานคุณภาพ เป็นต้น แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงควรแบ่งแผนพัฒนาเป็น 3 ระยะ ในระยะสั้นควรมุ่งเน้นการฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ระยะกลางควรพัฒนาเครือข่ายองค์กรเพื่อการพัฒนาทุนมนุษย์ และระยะยาวควรสร้างศูนย์ฝึกอบรม ประเด็นที่สำคัญที่สุดคือ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อัศรพล อารีย์ป้อม และพัฒน์ พัฒนรังสรรค์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง แบบจำลองอุปสงค์การท่องเที่ยวเกาะล้านเพื่อการเตือนภัยล่วงหน้าทางด้านเศรษฐกิจ และพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวที่เกาะล้าน ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจด้านดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมของประเทศไทย ดัชนีราคาผู้บริโภคของไทย จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาประเทศไทย ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกาะล้านในเดือนก่อนหน้า วิกฤตการณ์ทางการเมืองและฤดูกาล ในขณะที่ปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทย ได้แก่ ดัชนีราคาผู้บริโภค โดยเปรียบเทียบกับไทย-โลก อัตราราคาห้องพักเฉลี่ย (ดอลลาร์สหรัฐ) ดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริง วิกฤตการณ์น้ำท่วม วิกฤตการณ์ทางการเมือง และฤดูกาล

กุลนิกา แวรวีวงศ์ และ พรเพ็ญ วรสิทธา (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ผลได้ทางเศรษฐกิจของธุรกิจขนส่งต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย และพบว่า นักท่องเที่ยวทั้งหมด มีรายจ่ายด้านการเดินทางซึ่งนับเป็นรายได้ทางตรงรวม 709,753 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 46.46 ของรายจ่ายทั้งหมดที่นักท่องเที่ยวจ่ายเพื่อการท่องเที่ยว นอกจากนี้การคมนาคมขนส่งผู้โดยสารเพื่อการท่องเที่ยวเป็นสาขาบริการที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยได้สูงถึงร้อยละ 46.5 ของรายได้ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

พัฒน พัฒนรังสรรค์ (2561) ได้ทำการศึกษาการประมาณสัดส่วนของอุปสงค์การท่องเที่ยวระหว่างประเทศของประเทศไทยด้วยแบบจำลองคุณลักษณะ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเชิงประจักษ์เป็นแบบพหุคูณสามมิติ ครอบคลุมช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2552 ไตรมาส 1 ถึง 2558 ไตรมาส 4 รวมทั้งสิ้น 28 ไตรมาส โดยพิจารณานักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด โดยได้ประยุกต์ใช้วิธี Non-linear Seemingly Unrelated Regression (NLSUR) ในการประมาณแบบจำลองที่ประกอบไปด้วยระบบสมการสัดส่วนของอุปสงค์สำหรับแต่ละจังหวัดพร้อมกัน ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะที่มีผลต่อสัดส่วนอุปสงค์การท่องเที่ยวในจังหวัดสำหรับนักท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ระยะทางห่างจากสนามบินสุวรรณภูมิไปยังจังหวัดท่องเที่ยว ความยาวชายฝั่งทะเลของจังหวัดท่องเที่ยว จำนวนสวนสัตว์ในจังหวัดท่องเที่ยว จำนวนประชากรที่ใช้คอมพิวเตอร์ ดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐานของจังหวัดท่องเที่ยว จำนวนอาชญากรรมที่ได้รับแจ้งในจังหวัดท่องเที่ยว จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าในจังหวัดท่องเที่ยว จำนวนประชากรจังหวัดท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดที่แท้จริงของจังหวัดท่องเที่ยว จำนวนห้องพักในจังหวัดท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินท้องถิ่นเทียบกับบาท การเป็นสมาชิกของกลุ่มประเทศอาเซียนของประเทศนักท่องเที่ยว การเป็นประเทศพัฒนาแล้วของประเทศนักท่องเที่ยว อัตราค่าห้องพักเฉลี่ย ราคาคิบน้ำมันดูไบ ดัชนีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศทั่วโลก วิกฤตการณ์แฮมเบอร์เกอร์ และวิกฤตการณ์ทางการเมืองในประเทศไทย

ปติดา โมราศิลป์ วีระศักดิ์ คงฤทธิ์ และอภิวัฒน์ อายุสุข (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การเติบโตของเศรษฐกิจท่องเที่ยวและปัญหาการกระจายรายได้ในเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และพบว่า เศรษฐกิจของเกาะพะงัน มีการเติบโตอย่างมาก โดยมีการเติบโตของเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยวเป็นตัวขับเคลื่อน โดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 53.77 ต่อปี การขยายตัวของเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยวได้เปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจจากภาคการเกษตรเป็นหลักไปเป็นการพึ่งพิงภาคการท่องเที่ยวเป็นหลัก ทำให้รายได้ของประชาชนที่อาศัยอยู่บนเกาะพะงันสูงขึ้น ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวและธุรกิจส่วนตัวที่เชื่อมโยงจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

Oh (2005) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวมีผลต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศเกาหลี โดยวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างการเติบโตของการท่องเที่ยวและการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเกาหลี โดยใช้ Engle and Granger two-stage และแบบจำลอง VAR ผลการวิเคราะห์พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งยังพบว่าเกิดความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวของการเติบโตของการท่องเที่ยวที่ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจ สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวในประเทศเกาหลีไม่ได้นำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจ

Kuo et al. (2008) ได้ทดสอบผลกระทบของโรคติดต่อ ได้แก่ ไข้หวัดนก และ โรควัวบ้า ที่มีผลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศของทวีปเอเชีย ใช้ข้อมูลทั้งแบบ single sets และแบบ panel โดยใช้โปรแกรม ARMAX ในการทดสอบผลกระทบที่เกิดจากการมีผู้ติดเชื้อทั้งสอง โรคดังกล่าวในประเทศต่างๆของทวีปเอเชีย ผลการศึกษาพบว่า ประเทศที่มีผู้ติดเชื้อโรควัวบ้ามีผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติอย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญจากการติดเชื้อไข้หวัดนก อย่างไรก็ตามศักยภาพในการสร้างความเสียหายที่เกิดจากโรคไข้หวัดนกมีมากกว่าโรควัวบ้า จึงจำเป็นต้องมีการตระหนักถึงการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนก ซึ่งผลการศึกษาของงานวิจัยทำให้เกิดความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาคการท่องเที่ยวกับการเกิดวิกฤติโรคระบาด

Lee (2010) ได้ทำการวิเคราะห์บทบาทของ Health care sector ที่ส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ในประเทศสิงคโปร์ ผลการศึกษาพบว่า ในระยะยาวมีความสัมพันธ์แบบทิศทางเดียวจาก Health care ไปยังจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ผลกระทบของ Health care ต่อจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินั้นเป็นแบบ Positive อย่างไรก็ตามในระยะสั้นพบว่า ไม่มีทิศทางความเชื่อมโยงระหว่าง 2 ตัวแปรดังกล่าว ดังนั้นสรุปได้ว่ารัฐบาลของประเทศสิงคโปร์ควรให้ความสำคัญกับแผนระยะยาวในการนำประเทศสิงคโปร์ไปสู่การเป็นศูนย์กลางสุขภาพระดับนานาชาติ ซึ่งจะเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้เข้ามาในประเทศสิงคโปร์เพิ่มขึ้นในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง

Lee และ Hung (2010) ได้ใช้การทดสอบ Granger causality test ในการศึกษาความสัมพันธ์ระยะยาวและระยะสั้นระหว่างการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ การดูแลเรื่องสุขภาพ และรายได้จากการพัฒนาเศรษฐกิจ ในประเทศสิงคโปร์ ผลการทดสอบพบว่า ในระยะยาวมีความสัมพันธ์แบบทิศทางเดียวของการดูแลเรื่องสุขภาพไปยังรายได้จากการพัฒนาเศรษฐกิจ และจากการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติไปยังรายได้จากการพัฒนาเศรษฐกิจ โดย

ความสัมพันธ์ทั้ง 2 คู่ดังกล่าวเป็นแบบทิศทางเชิงบวก(Positive)ในระยะยาว ส่วนในระยะสั้นมีความสัมพันธ์แบบทิศทางเดียวจากรายได้จากการพัฒนาเศรษฐกิจไปยังการดูแลเรื่องสุขภาพ และมีความสัมพันธ์แบบสองทิศทางระหว่างการดูแลเรื่องสุขภาพ กับการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

Belloumi (2010) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้จากการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง และอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศตูนิเซีย โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างรายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยทำการศึกษาแบบจำลองที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง 3 ปัจจัย ประกอบด้วย GDP ที่แท้จริง รายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่แท้จริง และอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง เพื่อนำไปสู่ผลความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว และการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลายาวปี 1970-2007 ผลการวิเคราะห์พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างรายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศและการพัฒนาเศรษฐกิจ นอกจากนี้พบการทดสอบด้วยวิธี Granger causality ซึ่งให้เห็นว่าการท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางบวกต่อ GDP โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นแบบทิศทางเดียว อีกทั้งอิทธิพลดังกล่าวของภาคการท่องเที่ยวที่มีต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้สะท้อนถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและที่พักของนักท่องเที่ยว ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวมีความสำคัญต่อการวางแผนเชิงนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

Akinboade และ Braimoh (2010) ได้ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ และการพัฒนาเศรษฐกิจในแอฟริกาใต้ โดยใช้การทดสอบ Granger Causality โดยการท่องเที่ยวระหว่างประเทศนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของหลาย ๆ ประเทศ ทำให้ประเทศต่าง ๆ มีการเจริญเติบโตสูงขึ้น ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำปัจจัย GDP ที่แท้จริง รายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง และมูลค่าการส่งออก มาทำการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง VAR โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลายาวปี 1980-2005 ผลการวิเคราะห์พบว่า เกิดความสัมพันธ์เชิงเหตุผลทางตรงระหว่างรายได้จากการท่องเที่ยวและอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาวของแอฟริกาใต้ สำหรับความสัมพันธ์เชิงเหตุผลด้วยการวิเคราะห์ Granger Causality พบว่า เกิดความสัมพันธ์ทิศทางเดียวจากรายได้จากภาคการท่องเที่ยวระหว่างประเทศไปยัง GDP ที่แท้จริงที่เกิดขึ้นทั้งระยะสั้น และระยะยาว

Kucukaltan and Terzioglu (2013) ได้สรุปถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจที่มีต่อความต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศตุรกี ซึ่งพบว่า ในช่วงเวลา 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศตุรกีได้มีประสบการณ์การขยายตัวในภาคอุตสาหกรรมการผลิต และ

อุตสาหกรรมบริการ รวมถึงภาคการท่องเที่ยวด้วย โดยความสัมพันธ์คุณภาพในระยะยาวจะถูกกำหนดมาจากปัจจัยระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และความต้องการมาท่องเที่ยวในประเทศตุนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยในช่วงระหว่างไตรมาสที่ 1 ปี 1987 – ไตรมาสที่ 1 ปี 2012 ผลการศึกษาในประเทศตุนักท่องเที่ยวพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลในทิศทางเดียว (one-way causality) ในระยะยาวจากความต้องการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ไปยัง GDP ส่วนในทางตรงกันข้าม งานวิจัยนี้ยังพบว่าในระยะสั้นความต้องการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกับ GDP มีความสัมพันธ์แบบสองทิศทาง (two-way causality) ข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นว่าผลงานวิจัยการท่องเที่ยวในประเทศตุนักท่องเที่ยวดังกล่าว สามารถเป็นตัวอย่างในการวิเคราะห์ผลในบริบทเดียวกันกับประเทศพัฒนาแล้วมากกว่าในประเทศกำลังพัฒนา

Akarapong Untong (2014) ได้ทดสอบสมมติฐานการท่องเที่ยวนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจกรณีศึกษาในประเทศไทย โดยทำการศึกษา 2 ช่วงเวลา ช่วงแรก ปี 1960-1979 และช่วงที่สอง ปี 1980-2012 ผลการศึกษาพบว่า นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องของประเทศไทยในช่วง 1960-2012 ทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยในช่วงแรกการเติบโตทางเศรษฐกิจนำไปสู่การขยายตัวของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะช่วงเวลาดังกล่าวมีการลงทุนเพื่อเตรียมความพร้อมการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวในอนาคต สำหรับในช่วงที่สองพบว่า การท่องเที่ยวมีผลทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยเติบโต

Purwomarwanto และ Ramachandran (2015) ได้วิเคราะห์ถึงภาคการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการเติบโตของเศรษฐกิจโลก โดยนำไปสู่การจ้างงาน เพิ่มการใช้จ่ายของภาครัฐ และทำให้มีงบประมาณเกินดุล ดังนั้นประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนาได้กำหนดให้ภาคการท่องเที่ยวอยู่ในแผนระยะยาวในการพัฒนาเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามภาคการท่องเที่ยวมีความเปราะบางเมื่อเกิดสถานการณ์วิกฤติ ได้แก่ วิกฤติโรคระบาด วิกฤติการเมือง และวิกฤติการเงิน งานวิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาประสิทธิภาพของภาคการท่องเที่ยวในประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ เมื่อเกิดวิกฤติโลก โดยใช้วิธี ordinary least squares ในการทดสอบความสัมพันธ์ของภาคการท่องเที่ยวกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 แบบจำลอง โดยที่แบบจำลองที่ 1 ใช้ GDP เป็นตัวแทนของการเติบโตทางเศรษฐกิจ และจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเป็นตัวแทนของการเติบโตของภาคการท่องเที่ยว ส่วนแบบจำลองที่ 2 ใช้อัตราการเข้าพักที่โรงแรมระยะเวลาการเข้าพัก และจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เป็นตัวแทนของการเติบโตของภาคการท่องเที่ยว ผลการศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง 3 ประเทศดังกล่าว พบว่า ภาคการท่องเที่ยวมีผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ อีกทั้งภาคการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบจากวิกฤติการเงิน โดยประเทศ

สิงคโปร์ได้เกิดผลกระทบมากที่สุดเมื่อเทียบกับอีกสองประเทศ ดังนั้นการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวจึงเป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญ เพราะสามารถสร้างการเติบโตของ GDP ในประเทศที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว

Mahfoudh (2017) ได้ศึกษาผลกระทบของภาคการท่องเที่ยวในประเทศตูนิเซีย และมุมมองในเชิงการจัดการ สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวในหลายๆประเทศจำนวนมาก กลายเป็นที่มาของมูลค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งนำไปสู่เศรษฐกิจของประเทศชาติ การวิจัยเรื่องนี้ได้ทำการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างรายได้จากการท่องเที่ยว และการเจริญเติบโตทางด้านการเศรษฐกิจในประเทศตูนิเซีย ในช่วงปี 1965-2012 ผลการทดสอบ Granger causality test พบว่า การท่องเที่ยวทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อีกทั้ง ผลการศึกษาเชิงประจักษ์พบว่า เกิดความสัมพันธ์ทางตรง แสดงว่ารายได้จากการท่องเที่ยวมีผลกระทบทางตรงต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) และแม้ว่าภาคการท่องเที่ยวจะมีความสำคัญ แต่ช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาจะมีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศไม่รวดเร็วมากนัก ดังนั้นโรงแรมต่าง ๆ ที่บริการนักท่องเที่ยวควรเร่งบริหารจัดการ และปรับปรุงนโยบายเชิงกลยุทธ์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ เพื่อสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน

2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศต่อเศรษฐกิจการท่องเที่ยว

พรภัทร อินทรารพัฒน์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนของเงินบาทเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐในช่วงที่ประเทศไทยใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบมีการจัดการ และพบว่า การเคลื่อนไหวอัตราแลกเปลี่ยนของค่าเงินบาทเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐ ได้รับอิทธิพลเชิงบวกจากปริมาณเงินตามความหมายอย่างแคบเปรียบเทียบระหว่างประเทศ บัญชีเดินสะพัดของสหรัฐอเมริกา อัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวเงินเปรียบเทียบระหว่างประเทศ และอัตราเงินเพื่อคาดการณ์เปรียบเทียบระหว่างประเทศ ขณะที่ได้รับอิทธิพลเชิงลบจากรายได้ที่แท้จริงเปรียบเทียบระหว่างประเทศและบัญชีเดินสะพัดของไทย ตามลำดับของขนาดอิทธิพล โดยตัวแปรอิสระทั้งหมดในแบบจำลองสามารถอธิบายอัตราแลกเปลี่ยนของเงินบาทเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐในช่วงที่ประเทศไทยใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบมีการจัดการ ได้ประมาณร้อยละ 83.7 ($R^2 = 0.837$, $P < .01$) ดังนั้นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับอัตราดอกเบี้ยและภาวะเงินเฟ้อที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทย จะส่งผลต่ออัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทเมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐ

ชาคริต ศรีสกุณ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ผลตอบแทนหุ้นของธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศไทย และพบว่า ผลตอบแทนหุ้นของบริษัทในกลุ่มท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นตัวแปรตาม ในขณะที่ดัชนีราคาผู้บริโภค ราคาน้ำมันดีเซล อัตราแลกเปลี่ยน และอัตราการเข้าพักของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เป็นตัวแปรที่ใช้ในการพยากรณ์ โดยอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเป็นปัจจัยเดียวที่สามารถพยากรณ์ผลตอบแทนของธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศไทยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าของอิทธิพลเท่ากับ -2.299 ซึ่งหมายถึงถ้าหากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะส่งผลให้ผลตอบแทนหุ้นของบริษัทในกลุ่มท่องเที่ยวในประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปในทางตรงกันข้ามร้อยละ 2.299

พิชญากร เลค (2561) ได้ทำการศึกษาการพยากรณ์อัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศ โดยใช้การวิเคราะห์หอนุกรมเวลาด้วยเทคนิคเหมือนข้อมูล มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพและเลือกเทคนิคที่เหมาะสมในการวิเคราะห์หอนุกรมเวลาของการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และเพื่อสร้างรูปแบบการพยากรณ์อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ด้วยเทคนิคเหมือนข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์หอนุกรมเวลาด้วยเทคนิคเหมือนข้อมูล 3 เทคนิค ได้แก่ การถดถอยเชิงเส้น แบบจำลองโครงข่ายประสาทเทียมแบบเปอร์เซ็ปตรอนหลายชั้น ซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีนสำหรับการถดถอย ข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลอัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศประจำปี พ.ศ. 2552 - 2560 จำนวน 108 เดือน จากผลการวิจัยพบว่าแบบจำลองที่มีความเหมาะสมในการพยากรณ์อัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศ ได้แก่ สกุลเงินดอลลาร์ สกุลเงินปอนด์สเตอร์ลิง สกุลเงินยูโร สกุลเงินเยน และสกุลเงินหยวน เรนมินบิ แบบจำลองที่มีความเหมาะสมกับอัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศที่มีค่าความแม่นยำมากที่สุดดังต่อไปนี้ 1) แบบจำลองการพยากรณ์ด้วยซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน สำหรับการถดถอย มีความเหมาะสมมากที่สุดกับชุดข้อมูลสกุลเงินดอลลาร์ สกุลเงินยูโร และสกุลเงินเยน ซึ่งมีค่าความแม่นยำมากที่สุดเท่ากับร้อยละ 2.43 ร้อยละ 1.39 และร้อยละ 2.57 ของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนสัมพัทธ์ตามลำดับ 2) แบบจำลองการถดถอยเชิงเส้น มีความเหมาะสมมากที่สุดกับชุดข้อมูลสกุลเงินปอนด์สเตอร์ลิงซึ่งมีค่าความแม่นยำมากที่สุดเท่ากับร้อยละ 0.64 ของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนสัมพัทธ์ และ 3) แบบจำลองโครงข่ายประสาทเทียมแบบเปอร์เซ็ปตรอนหลายชั้น มีความเหมาะสมมากที่สุดกับชุดข้อมูลสกุลเงินหยวน เรนมินบิ ซึ่งมีค่าความแม่นยำมากที่สุดเท่ากับร้อยละ 0.97 ของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนสัมพัทธ์

Dritsakis (2004) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเป็นปัจจัยการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว กรณีศึกษาเชิงประจักษ์ในประเทศกรีซ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเหตุผล (causality analysis) งานวิจัยนี้ได้ศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

ในระยะยาวของประเทศกรีซ โดยใช้วิธี Causality analysis (ใช้ VAR model) ระหว่างตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (real GDP) เป็นตัวแทนของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่แท้จริง และรายได้จากการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยทำการศึกษาในช่วงปี 1960 ในไตรมาสที่ 1 – 2000 ในไตรมาสที่ 4 ผลการวิเคราะห์พบว่า ทั้ง 3 ตัวแปร มี cointegration ลำดับที่ 1 และเมื่อทำการวิเคราะห์ granger causality test โดยทำการวิเคราะห์ error correction model (ECM) พบว่า มีความสัมพันธ์แบบสองทิศทางระหว่างรายได้จากการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติกับการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่แท้จริงกับการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ และรายได้จากการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียว

Yoo, Singh และ Ghaharian (2017) ได้สรุปว่าลาสเวกัสเป็นหนึ่งในเมืองที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำของโลก และเป็นเมืองที่มีรายได้จำนวนมากจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่มีต่อรายได้จากการเข้ามาเล่นการพนันของนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยใช้แบบจำลองเศรษฐมิติ ซึ่งใช้ข้อมูลทฤษฎีแบบพาแนล (Panel Data) จากธุรกิจคาสิโนในลาสเวกัส ผลการศึกษาพบว่า อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีผลกระทบต่อรายได้จากการเข้ามาเล่นการพนันของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

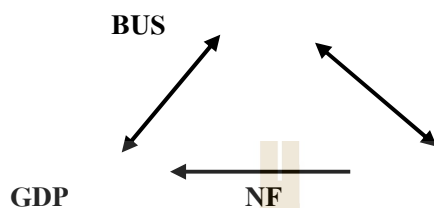
2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นในหัวข้อที่ 2.1-2.4 นำมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ดังรูปภาพที่ 2.2 โดยการวิจัยเรื่องนี้เป็น การวิเคราะห์ทิศทางความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัย ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศรายไตรมาส (GDP) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (บาทต่อเหรียญสหรัฐ) รายไตรมาส (BUS) และจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติรายไตรมาส (NF) ซึ่งมีความเป็นไปได้ 6 รูปแบบ

- 1) GDP กับ NF
- 2) NF กับ GDP
- 3) GDP กับ BUS
- 4) BUS กับ GDP

5) NF กับ BUS

6) BUS กับ NF

รูปภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

หมายเหตุ	GDP	คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศรายไตรมาส
	NF	คือ จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติรายไตรมาส
	BUS	คือ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) รายไตรมาส

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย มีวิธีในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็น การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนของการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. ศึกษางานวิจัย แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งจากหนังสือ และบทความทางวิชาการ เพื่อเรียบเรียงความสำคัญของปัญหาการวิจัย
2. กำหนดวัตถุประสงค์ และสมมติฐานงานวิจัย
3. พัฒนารอบแนวคิดงานวิจัย
4. เก็บรวบรวมข้อมูลอนุกรมเวลาซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) และจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งเป็นข้อมูลรายไตรมาส
5. วิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิจัย
7. นำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้ประโยชน์ และพัฒนางานวิจัยครั้งต่อไป

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data sources) ซึ่งเป็นข้อมูลอนุกรมเวลาที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) และจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ เป็นข้อมูลรายไตรมาส จำนวน 44 ไตรมาส ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ถึงปี พ.ศ. 2560 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และ

สังคมแห่งชาติ, ออนไลน์, 2562 ; ธนาคารแห่งประเทศไทย, ออนไลน์, 2562 ; กรมการท่องเที่ยว, ออนไลน์, 2562) ดังตารางที่ 3.1

นอกจากนี้ยังเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานการประชุม สัมมนาวิชาการ บทความออนไลน์ รายงานการวิจัย และบทความวิชาการ ที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 3.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ อัตราแลกเปลี่ยน และจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ รายไตรมาส ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2560

ข้อมูลรายไตรมาส	GDP (ล้านบาท)	NF (คน)	BUS (บาท/ดอลลาร์สหรัฐ)
พ.ศ. 2550 Q1	2,258,185	3,831,089	35.588
Q2	2,187,394	3,123,663	34.691
Q3	2,236,015	3,450,768	34.0565
Q4	2,394,713	4,058,708	33.9192
พ.ศ. 2551 Q1	2,448,505	4,326,793	32.4151
Q2	2,445,108	3,549,567	32.3026
Q3	2,464,337	3,380,301	33.883
Q4	2,348,982	3,327,559	34.8513
พ.ศ. 2552 Q1	2,359,120	3,645,330	35.3419
Q2	2,342,864	2,963,983	34.7229
Q3	2,395,559	3,284,484	33.966
Q4	2,561,113	4,256,044	33.3093
พ.ศ. 2553 Q1	2,750,666	4,659,750	32.8974
Q2	2,652,168	2,899,778	32.3849
Q3	2,656,617	3,761,459	31.6343
Q4	2,748,700	4,615,413	29.9913
พ.ศ. 2554 Q1	2,960,338	5,310,656	30.5562
Q2	2,810,947	4,444,452	30.2723
Q3	2,852,142	4,932,430	30.127
Q4	2,683,467	4,542,932	31.0221

ตารางที่ 3.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ อัตราแลกเปลี่ยน และจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ
รายไตรมาส ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2560 (ต่อ)

ข้อมูลรายไตรมาส	GDP (ล้านบาท)	NF (คน)	BUS (บาท/ดอลลาร์สหรัฐ)
พ.ศ. 2555 Q1	3,046,740	5,741,454	31.0008
Q2	2,993,771	4,877,889	31.2953
Q3	3,052,067	5,354,397	31.3632
Q4	3,264,760	6,380,163	30.6798
พ.ศ. 2556 Q1	3,287,976	7,007,904	29.8043
Q2	3,140,025	6,063,605	29.8998
Q3	3,178,307	6,500,176	31.4861
Q4	3,308,854	6,975,040	31.7374
พ.ศ. 2557 Q1	3,320,684	6,375,880	32.6627
Q2	3,242,172	5,097,001	32.4549
Q3	3,257,701	5,850,428	32.0996
Q4	3,409,744	7,486,374	32.7194
พ.ศ. 2558 Q1	3,433,358	7,833,277	32.6478
Q2	3,334,623	6,977,875	33.2689
Q3	3,414,377	7,275,824	35.2545
Q4	3,564,649	7,836,209	35.8385
พ.ศ. 2559 Q1	3,600,551	9,004,203	35.6673
Q2	3,547,171	7,509,900	35.284
Q3	3,612,084	8,249,517	34.8419
Q4	3,773,669	7,765,968	35.3988
พ.ศ. 2560 Q1	3,839,575	9,181,986	35.1174
Q2	3,748,600	8,184,984	34.3013
Q3	3,846,098	8,887,836	33.3866
Q4	4,018,609	9,337,172	32.9488

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ออนไลน์, 2562); ธนาคารแห่งประเทศไทย (ออนไลน์, 2562); กรมการท่องเที่ยว (ออนไลน์, 2562)
 หมายเหตุ: Q หมายถึง รายไตรมาสที่

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบจำลองเศรษฐมิติ (Econometrics model) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ทดสอบความนิ่งของข้อมูลอนุกรมเวลาของข้อมูลรายไตรมาสของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) และจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพื่อดูว่าชุดของข้อมูลดังกล่าวมีคุณสมบัติที่เป็นอิสระกับเวลาหรือไม่ เนื่องจากข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงตามเวลา เมื่อนำมาประมาณค่าจะทำให้ผลการประมาณค่าเกิดปัญหา “การถดถอยไม่แท้จริง (Spurious Regression)” ส่งผลให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้ไม่น่าเชื่อถือ ดังนั้น เพื่อให้ข้อมูลอนุกรมเวลาอยู่ในสภาพสมดุลทางสถิติ (Statistic Equilibrium) จึงทดสอบความนิ่งของข้อมูลด้วยวิธี Augmented Dickey – Fuller Test (ADF – test) และระดับของ integration เพื่อจะได้นำไปใช้ในการวิเคราะห์ขั้นต่อไป โดยมีสมมติฐานการทดสอบความนิ่งของข้อมูลอนุกรมเวลาจาก 3 ปัจจัย คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ (NF) และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (BUS)

สมมติฐานหลัก H_0 : Non-stationary

สมมติฐานทางเลือก H_a : Stationary

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ดุลยภาพในระยะยาวโดยใช้ Johansen Cointegration (Long – term equilibrium relationship analysis (Cointegration) by Johansen)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว ด้วยวิธี Johansen Cointegration (Johansen, 1988, 1991, 1995) ได้รับการพัฒนาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในแบบจำลอง Cointegration ของ Engle and Granger (1987)

ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว เป็นการเคลื่อนไหว (Movement) ของข้อมูลอนุกรมเวลาตั้งแต่ 2 ปัจจัยขึ้นไปพร้อม ๆ กัน ในสถานะที่แน่นอน (Steady state) หรือเรียกว่า สภาวะ

คุณภาพ Johansen cointegration ใช้โครงสร้างแบบจำลอง VAR จึงทำให้มีลักษณะเป็น Multivariate cointegration โดยกำหนดให้ทุกตัวแปรเป็นตัวแปรภายใน (Endogenous) และประมาณค่าพารามิเตอร์ ด้วยวิธี Maximum likelihood (ML) โดยมีเงื่อนไขว่าการตรวจสอบอันดับความหยุดนิ่งของอนุกรมเวลาทั้ง 3 ปัจจัย ต้องมีอันดับความหยุดนิ่งในระดับเดียวกัน

โดยขั้นตอนนี้จะเลือกความล่าช้าของช่วงเวลา (p) ที่เหมาะสมของแบบจำลอง VAR (VAR optimum lag selection) แล้วจึงประมาณค่าพารามิเตอร์แบบจำลอง VAR ด้วยวิธี Ordinary Least Square (OLS) โดยใช้ข้อมูลระดับปกติของข้อมูล (Level stage) ในขั้นตอนนี้ไป เป็นการระบุแบบจำลองเพื่อทดสอบ Cointegration โดยทั่วไปอยู่ภายใต้ 5 เงื่อนไข ประกอบด้วย No constant, Restricted constant, Unrestricted constant, Restricted trend และ Unrestricted trend

โดยมีโครงสร้างของแบบจำลองเพื่อการทดสอบ Johansen Cointegration ดังนี้

$$\Delta Y_t = C_0 + \delta_0 T + \alpha \begin{bmatrix} \beta \\ C_1 \\ \delta_1 \end{bmatrix} [Y_{t-1} \ 1 \ T] + \sum_{i=1}^{p-1} \Gamma_i \Delta Y_{t-i} + \varepsilon_t$$

โดยกำหนดให้

- Y คือ เมทริกซ์ตัวแปร
- C คือ ค่าคงที่
- T คือ ค่าแนวโน้ม
- β คือ สัมประสิทธิ์ของคู่ความสัมพันธ์ (Cointegrating vector)
- α คือ สัมประสิทธิ์การปรับตัว (Speed of adjustment)

3. วิเคราะห์ทิศทางความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัย (Granger Causality Test)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Granger causality) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยมุ่งเน้นว่าตัวแปรที่ใช้ในการศึกษานั้น มีความสัมพันธ์เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันหรือไม่

กล่าวคือ ถ้า Y ถูกอธิบายได้ด้วย X อย่างเป็นเหตุเป็นผล ก็ต่อเมื่อค่าในอดีตของ X ($X_{t-1}, X_{t-2}, \dots, X_{t-p}$) สามารถช่วยกำหนดการเปลี่ยนแปลงของ Y_t ได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ นั่นคือ ตัวแปร X เป็นสาเหตุต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปร Y หรือกล่าวได้ว่า X มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลร่วมกับ Y นั่นเอง ($X \implies Y$)

สมมติฐานการทดสอบความสัมพันธ์ด้วยวิธี Granger causality

สมมติฐานหลัก $H_0: X \neq \Rightarrow Y$

(X ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลร่วมกับ Y หรือ การเปลี่ยนแปลงของ X ไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของ Y)

สมมติฐานทางเลือก $H_A: \Rightarrow Y$

(X มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลร่วมกับ Y หรือ การเปลี่ยนแปลงของ X ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของ Y)

หมายเหตุ: หากพบความสัมพันธ์ 1 ทิศทาง จะเรียกว่า Uni-directional (One-way) relationship และหากพบ 2 ทิศทาง เรียกว่า Bi-directional (Two-way) relationship

สำหรับแบบจำลองที่ใช้ในการวิเคราะห์จาก 3 ปัจจัย ได้แก่ GDP, NF, และ BUS สามารถแสดงได้ดังสมการดังต่อไปนี้

$$\Delta GDP_t = r_1 + \sum_{i=1}^p s_1 \Delta GDP_{t-i} + \sum_{i=1}^p s_2 \Delta NF_{t-i} + \sum_{i=1}^p s_3 \Delta BUS_{t-i} + v_{t1}$$

$$\Delta NF_t = r_1 + \sum_{i=1}^p s_4 \Delta NF_{t-i} + \sum_{i=1}^p s_5 \Delta GDP_{t-i} + \sum_{i=1}^p s_6 \Delta BUS_{t-i} + v_{t2}$$

$$\Delta BUS_t = r_3 + \sum_{i=1}^p s_7 \Delta BUS_{t-i} + \sum_{i=1}^p s_8 \Delta GDP_{t-i} + \sum_{i=1}^p s_9 \Delta NF_{t-i} + v_{t3}$$

จากแบบจำลองในการวิเคราะห์ดังกล่าว ได้กำหนดสมมติฐานที่สำคัญดังนี้

สมมติฐานหลัก $H_0: S_i = 0$

สมมติฐานทางเลือก $H_a: S_i \neq 0$

กำหนดให้

r คือ ค่าคงที่

s_i คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยที่ $i = 1, 2, \dots, 9$

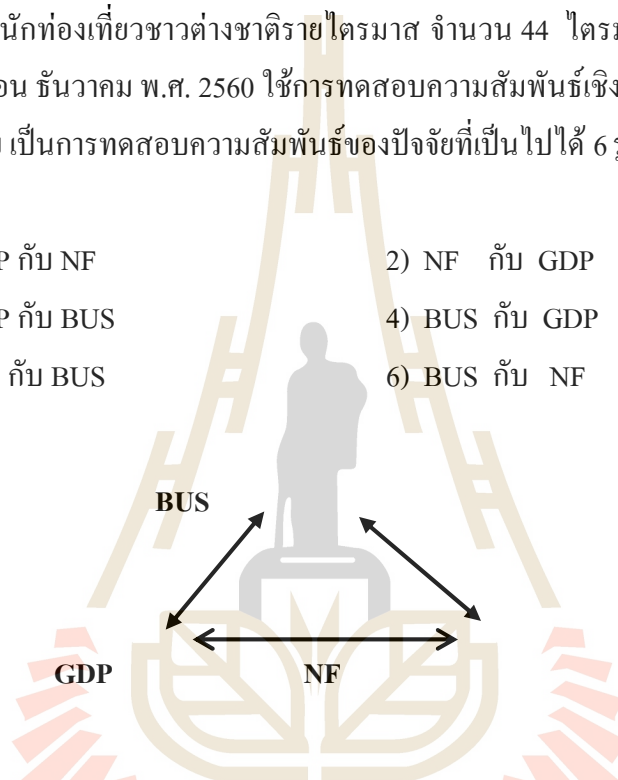
v_{ti} คือ ค่าความคลาดเคลื่อน $i = 1, 2, \text{ และ } 3$

สมมติให้ตัวแปร GDP, NF, และ BUS มีคุณสมบัติ stationary at order 1 หรือ I(1)

คือ different order

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ได้วิเคราะห์ทิศทางความเชื่อมโยงระหว่าง 3 ปัจจัย ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศรายไตรมาส อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) รายไตรมาส และจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรายไตรมาส จำนวน 44 ไตรมาส ในช่วงเดือน มกราคม พ.ศ. 2551 ถึง เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2560 ใช้การทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Granger causality test) ของ 3 ปัจจัย เป็นการทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เป็นไปได้ 6 รูปแบบ ตามรูปภาพที่ 3.1

1) GDP กับ NF	2) NF กับ GDP
2) GDP กับ BUS	4) BUS กับ GDP
5) NF กับ BUS	6) BUS กับ NF

รูปภาพที่ 3.1 วิเคราะห์ทิศทางความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัย ด้วย Granger Causality test

หมายเหตุ GDP คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศรายไตรมาส

NF คือ จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรายไตรมาส

BUS คือ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) รายไตรมาส

ดังนั้น จึงต้องทดสอบคุณสมบัติความเป็นเหตุผลเพื่อเลือกความสัมพันธ์ว่าคู่ไหน ในจำนวน 6 คู่ มีความเหมาะสม (Engle and Granger, 1987) นั่นคือ เป็นการทดสอบคุณสมบัติ Causality เพื่อหาทิศทางของความสัมพันธ์ว่าปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อปัจจัยอื่น เป็นการทดสอบเพื่อหา ลักษณะและทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยวิเคราะห์ข้อมูลอนุกรมเวลารายไตรมาส ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2550 ถึง เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2560 ประกอบด้วยอนุกรมเวลา 3 ชุดข้อมูล จำนวน 44 รายไตรมาส คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศด้วยค่าเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐ เป็นปัจจัยตัวแทน (proxy) ผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวที่เกิดขึ้นระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจ ในประเทศไทย ด้วยวิธี Johansen Cointegration และ 2) ผลการวิเคราะห์ลักษณะความเชื่อมโยงของความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจ ในประเทศไทย ด้วยวิธี Granger causality ซึ่งผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพที่เกิดขึ้นระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศไทย

ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว วิเคราะห์ด้วยวิธี Johansen Cointegration เป็นการวิเคราะห์การเคลื่อนไหว (Movement) ของข้อมูลอนุกรมเวลาตั้งแต่ 2 ปัจจัยขึ้นไปพร้อมๆกัน ในสถานะที่แน่นอน (Steady state) หรือเรียกว่า สถานะดุลยภาพ Johansen cointegration ใช้โครงสร้างแบบจำลอง VAR จึงทำให้มีลักษณะเป็น Multivariate cointegration โดยกำหนดให้ทุกตัวแปรเป็นตัวแปรภายใน (Endogenous) และประมาณค่าพารามิเตอร์ ด้วยวิธี Maximum likelihood (ML) โดยมีเงื่อนไขว่าการตรวจสอบอันดับความหยุดนิ่งของอนุกรมเวลาทั้ง 3 ปัจจัย ต้องมีอันดับความหยุดนิ่งในระดับเดียวกัน

4.1.1 การทดสอบความนิ่งของข้อมูล

จากข้อมูลอนุกรมเวลารายไตรมาสของข้อมูลทั้ง 3 ชุด ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2550 ถึง เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2560 รวมข้อมูลทั้งสิ้น 44 ไตรมาส ได้ทำการทดสอบความนิ่ง (Stationary) เพื่อตรวจสอบว่าชุดข้อมูลดังกล่าวมีคุณสมบัติที่เป็นอิสระกับเวลาหรือไม่ เนื่องจากข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงตามเวลา เมื่อนำมาประมาณค่าจะทำให้ผลการประมาณค่าเกิดปัญหา “การถดถอยไม่

เท็จจริง (Spurious Regression)” ส่งผลให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้ไม่น่าเชื่อถือ ดังนั้น เพื่อให้ข้อมูลอนุกรมเวลาอยู่ในสภาพสมดุลทางสถิติ (Statistic Equilibrium) จึงทดสอบความนิ่งของข้อมูล ด้วยวิธี Augmented Dickey-Fuller Test (ADF Test) และระดับของ integration เพื่อจะได้นำไปใช้ในการวิเคราะห์ขั้นต่อไป ซึ่งผลการทดสอบพบว่า ผลกระทบที่มวลรวมในประเทศ จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศด้วยค่าเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐ มีค่า ADF Test Statistic ที่คำนวณได้น้อยกว่าค่า t-statistic ณ ผลต่างระดับที่ 1 (First difference) และมีระดับของ integration ที่ I (1) ดังตารางที่ 4.1 หมายความว่า เมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป ผลกระทบที่มวลรวมในประเทศ จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ จะมีค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวนคงที่ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ตารางที่ 4.1 การทดสอบความนิ่งของข้อมูลอนุกรมเวลา

ตัวแปร	ณ ระดับปกติ I(0)		ณ ผลต่างอันดับ 1 I(1)	
	t-statistic (p)	p-value	t-statistic (p)	p-value
I-GDP	-3.413 (0)	0.063	-7.218* (1)	0.00
I-NF	-3.235 (0)	0.901	-5.532* (1)	0.00
I-BUS	-1.887 (0)	0.643	-4.534* (1)	0.00

หมายเหตุ: p หมายถึง คาบเวลาในอดีตที่เหมาะสม (Optimal lag length) เลือกลงจากเกณฑ์ BIC

* พิจารณานัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05

4.1.2 การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว

หลังจากได้ชุดข้อมูลที่ผ่านการทดสอบความนิ่งแล้ว นำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว ด้วยวิธี Johansen Cointegration โดยใช้โครงสร้างแบบจำลอง VAR จึงทำให้มีลักษณะเป็น Multivariate cointegration โดยกำหนดให้ทุกตัวแปรเป็นตัวแปรภายใน (Endogenous) และประมาณค่าพารามิเตอร์ ด้วยวิธี Maximum likelihood (ML) โดยมีเงื่อนไขว่าการตรวจสอบอันดับความหยุดนิ่งของอนุกรมเวลาทั้ง 3 ปัจจัย ต้องมีอันดับความหยุดนิ่งในระดับเดียวกัน โดยขั้นตอนนี้จะเลือกความล่าช้าของช่วงเวลา (p) ที่เหมาะสมของแบบจำลอง VAR (VAR optimum lag selection) แล้วจึงประมาณค่าพารามิเตอร์แบบจำลอง VAR ด้วยวิธี Ordinary Least Square (OLS) โดยใช้ข้อมูลระดับปกติของข้อมูล (Level stage) ผลการทดสอบดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวด้วยวิธี Johansen cointegration

Rank	Eigenvalue	Trace test	p-value	Lmax test	p-value
0	0.581	62.350*	0.000	37.384*	0.001
1	0.322	24.966	0.063	16.758	0.117
2	0.174	8.208	0.242	8.208	0.242

* พิจารณานัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.2 แสดงผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศด้วยแบบจำลอง VAR โดยมีสมการดุลยภาพ ดังนี้

$$\ln-NF_t = 38.46 \ln-GDP_t + 10.08 \ln-BUS_t - 0.46Trend$$

แบบจำลองดังกล่าวอธิบายได้ว่า เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงไปร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันร้อยละ 38.46 และเมื่ออัตราแลกเปลี่ยน (บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงไปร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันร้อยละ 10.08 นอกจากนี้แนวโน้มของเวลายังไม่ส่งผลที่ดีต่อจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติด้วยค่าเท่ากับร้อยละ 0.46

ผลการวิเคราะห์ดุลยภาพในระยะยาวดังกล่าวข้างต้น หมายถึงการที่ประเทศไทยจะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้นได้นั้น เนื่องมาจากระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ดีขึ้น และการท่องเที่ยวทำให้เกิดการสร้างงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Tourism Industry) ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจโดยตรงจากธุรกิจสายการบิน ผู้ประกอบการขนส่ง โรงแรม แหล่งท่องเที่ยว สถานที่จัดการประชุม และผู้จัดงาน (Organizer) ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและบริษัทนำเที่ยว รวมไปถึงกิจกรรมต่างๆของร้านอาหารและอุตสาหกรรมพักผ่อนสันทนาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวโดยตรง

นอกจากนี้ การรักษาให้อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของค่าเงินบาทต่อเงินตราสกุลหลักของโลกก็ส่งผลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย กล่าวคือ หากค่าเงินบาทอ่อนค่าลงก็จะส่งผลที่ดีต่อการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ชาวต่างชาติในประเทศไทยเพิ่มขึ้น เนื่องจากต้นทุนของนักท่องเที่ยวต่างชาติในการเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยจะต่ำลง

ผลการวิเคราะห์ดุลยภาพในระยะยาวยังได้ค้นพบว่า แนวโน้มของเวลาไม่มีผลในทางที่ดีต่อการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เนื่องจากการเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวต่างชาติ นั้น มีปัจจัยอื่นนอกเหนือจากระดับการพัฒนาเศรษฐกิจและอัตราแลกเปลี่ยน เช่น นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย เป็นต้น

4.2 ผลการวิเคราะห์ลักษณะความเชื่อมโยงของความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Granger causality) ด้วยวิธี Granger causality เป็นการศึกษาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยมุ่งเน้นว่าตัวแปรที่ใช้ในการศึกษานั้น มีความสัมพันธ์เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันหรือไม่ กล่าวคือ ถ้า Y_t ถูกอธิบายได้ด้วย X_t อย่างเป็นเหตุเป็นผล ก็ต่อเมื่อค่าในอดีตของ X ($X_{t-1}, X_{t-2}, \dots, X_{t-p}$) สามารถช่วยกำหนดการเปลี่ยนแปลงของ Y_t ได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ นั่นคือ ตัวแปร X เป็นสาเหตุต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปร Y หรือกล่าวได้ว่า X มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลร่วมกับ Y นั่นเอง
($X \implies Y$)

ตารางที่ 4.3 การทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผลด้วยวิธี Granger causality

ตัวแปรตาม	ตัวแปรอิสระ (p-value)		
	I-GDP	I-NF	I-BUS
I-GDP	-	0.574 (0.454)	0.058 (0.811)
I-NF	4.645 (0.039)*	-	0.727 (0.400)
I-BUS	0.034 (0.854)	0.337 (0.566)	-

หมายเหตุ:

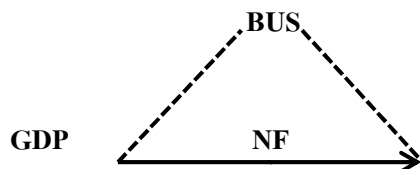
1. สมมติฐานหลัก (H_0) คือ ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับตัวแปรตาม ($X \not\implies Y$)

* พิจารณานัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05

2. ตัวเลขใน () แสดงค่า p-value

3. ตัวเลขหน้า () แสดงค่า F-tests

จากตารางที่ 4.3 สรุปความสัมพันธ์ได้ดังนี้

รูปภาพที่ 4.1 วิเคราะห์ทิศทางความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัย ด้วย Granger Causality test

หมายเหตุ	GDP	คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศรายไตรมาส
	NF	คือ จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติรายไตรมาส
	BUS	คือ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) รายไตรมาส

เมื่อได้นำข้อมูลทั้ง 3 ชุด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (I-GDP) จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ (I-NF) และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (I-BUS) มาทดสอบโดยใช้วิธี Granger causality Test โดยอาศัยแบบจำลอง VAR พบว่า เกิดความสัมพันธ์เป็นเหตุเป็นผลกันแบบทิศทางเดียว (Uni-directional (One-way) relationship) ระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ซึ่งก็คือ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ แต่จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ สำหรับ I-GDP กับ I-BUS และระหว่าง I-NF กับ I-BUS จะไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน หรือไม่ส่งผลซึ่งกันและกัน หมายถึง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ก็จะไม่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ในขณะที่เดียวกันเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ก็จะไม่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เช่นเดียวกันกับความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงคุณภาพที่เกิดขึ้นระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย และ เพื่อวิเคราะห์ลักษณะความเชื่อมโยงของความสัมพัทธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ ค่าบาทต่อดอลลาร์สหรัฐ และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เป็นตัวแทน (proxy) ของตัวแปรด้านการท่องเที่ยว ด้านอัตราแลกเปลี่ยน และด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา จำนวน 44 ไตรมาส ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2550 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2560 ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณจากแบบจำลองเศรษฐมิติ (Econometrics model) ได้ทดสอบความนิ่งของข้อมูลราคา (Stationary) ในทั้ง 3 ตัวแปรดังกล่าว เพื่อดูว่ามีคุณสมบัติที่เป็นอิสระกับเวลาหรือไม่ เนื่องจากข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงตามเวลา เมื่อนำมาประมาณค่าจะทำให้ผลการประมาณค่าเกิดปัญหา “การถดถอยไม่แท้จริง (Spurious Regression)” ส่งผลให้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้ไม่น่าเชื่อถือ ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ สรุปได้ดังนี้

5.1.1. สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงคุณภาพที่เกิดขึ้นระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

ข้อมูลอนุกรมเวลารายไตรมาสของข้อมูลทั้ง 3 ปัจจัย ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2550 ถึง เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2560 รวมข้อมูลทั้งสิ้น 44 ไตรมาส ได้ทำการทดสอบความนิ่ง (Stationary) เพื่อดูว่าชุดข้อมูลดังกล่าวมีคุณสมบัติที่เป็นอิสระกับเวลาหรือไม่ ผลการทดสอบพบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศด้วยค่าเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐ มีค่า ADF Test Statistic ที่คำนวณได้น้อยกว่าค่า t-statistic ณ ผลต่างระดับที่ 1 (First difference) และมีระดับของ integration ที่ I (1) ขึ้นต่อไปจึงวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงคุณภาพที่เกิดขึ้นระหว่างทั้ง 3 ปัจจัย ด้วยวิธี Johansen Cointegration ซึ่งพบว่า มีความสัมพันธ์กันในระยะยาว ณ นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยอาศัยโครงสร้าง

แบบจำลองของ Vector Autoregressive (VAR) ด้วยตัวประมาณค่าที่ใช้คือ Maximum Likelihood Log-likelihood ดังนี้

$$\text{สมการดุลยภาพ: } \ln\text{-NF}_t = 38.46 \ln\text{-GDP}_t + 10.08 \ln\text{-BUS}_t - 0.46 \text{Trend}$$

แบบจำลองดังกล่าวอธิบายได้ว่า เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงไปร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันร้อยละ 38.46 และเมื่ออัตราแลกเปลี่ยน (บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงไปร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันร้อยละ 10.08 นอกจากนี้แนวโน้มของเวลายังไม่ส่งผลที่ดีต่อจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติด้วยค่าเท่ากับร้อยละ 0.46

ผลการวิเคราะห์ดุลยภาพในระยะยาวดังกล่าวข้างต้น หมายถึงการที่ประเทศไทยจะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้นได้นั้น เนื่องมาจากระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ดีขึ้น และการท่องเที่ยวทำให้เกิดการสร้างงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Tourism Industry) ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจโดยตรงจากธุรกิจสายการบิน ผู้ประกอบการขนส่ง โรงแรม แหล่งท่องเที่ยว สถานที่จัดการประชุม และผู้จัดงาน (Organizer) ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและบริษัทนำเที่ยว รวมไปถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของร้านอาหารและอุตสาหกรรมพักผ่อนสันทนาการต่างๆ ที่เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวโดยตรง

นอกจากนี้ การรักษาให้อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของค่าเงินบาทต่อเงินตราสกุลหลักของโลกก็ส่งผลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย กล่าวคือ หากค่าเงินบาทอ่อนค่าลงก็จะส่งผลที่ดีต่อการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทยเพิ่มขึ้น เนื่องจากต้นทุนของนักท่องเที่ยวต่างชาติในการเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยจะต่ำลง

ผลการวิเคราะห์ดุลยภาพในระยะยาวยังได้ค้นพบว่า แนวโน้มของเวลาไม่มีผลในทางที่ดีต่อการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เนื่องจากการเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวต่างชาติ นั้น มีปัจจัยอื่นนอกเหนือจากระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ และอัตราแลกเปลี่ยน เช่น นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย เป็นต้น

5.1.2 สรุปผลการวิเคราะห์ลักษณะความเชื่อมโยงของความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย พบว่า

(1) การเปลี่ยนแปลงปัจจัยด้านการท่องเที่ยวและปัจจัยด้านอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศไม่เป็นสาเหตุให้ปัจจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไป

(2) การเปลี่ยนแปลงปัจจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นสาเหตุให้ปัจจัยด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไป แต่การเปลี่ยนแปลงปัจจัยด้านอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศจะไม่เป็นสาเหตุให้ปัจจัยด้านการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป

(3) การเปลี่ยนแปลงปัจจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย และปัจจัยด้านการท่องเที่ยวไม่เป็นสาเหตุให้ปัจจัยอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงไป

ผลการวิเคราะห์ลักษณะความเชื่อมโยงของความสัมพันธ์ระหว่าง 3 ปัจจัยพบว่า มีลักษณะความสัมพันธ์เพียงทิศทางเดียว (Uni-directional relationship: One-way) ระหว่างปัจจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยกับปัจจัยด้านการท่องเที่ยว หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยส่งผลต่อการท่องเที่ยว แต่การเปลี่ยนแปลงปัจจัยด้านการท่องเที่ยวไม่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ส่วนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศกับการท่องเที่ยวจะไม่ส่งผลต่อกันและกัน หรือไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลซึ่งกันและกัน

5.2 อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.2.1 อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย สามารถอภิปรายผล สรุปได้ดังนี้

5.2.1.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงคุณภาพที่เกิดขึ้นระหว่างปัจจัยด้านการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งพบว่า มีความสัมพันธ์กันในระยะยาว โดยที่ปัจจัยระดับการพัฒนาเศรษฐกิจส่งผลที่ดีต่อปัจจัยด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยในระยะยาว และการทำให้ค่าเงินบาทอ่อนตัวลงก็จะเป็นผลที่ดีต่อปัจจัยด้านการท่องเที่ยวเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ของอัครพงศ์ อ้นทอง (2557) ในประเด็นที่เศรษฐกิจของประเทศมีผลต่อการท่องเที่ยว เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการขยายตัวของ การท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามผลการศึกษางานวิจัยเรื่องนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Oh (2005) Belloumi (2010) และ Akinboade และ Braimoh (2010) ที่พบว่า การท่องเที่ยวมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

ส่วนประเด็นที่การทำให้ค่าเงินบาทอ่อนตัวลงก็จะเป็นผลที่ดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยนั้น สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ พรรณิศา แสงแดง และประเสริฐ ไชยทิพย์ (2559) และ Yoo, Singh และ Ghaharian (2017) ที่ให้ข้อสรุปว่า ปัจจัยด้านอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศนักท่องเที่ยว (หน่วยบาทต่อสกุลเงินต่างประเทศ) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย

5.2.1.2 ผลการวิเคราะห์ลักษณะความเชื่อมโยงของความสัมพันธระหว่าง 3 ปัจจัยการอภิปรายผลสรุปได้ ดังนี้

1. มีความสัมพันธ์เพียง 1 คู่ ระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการท่องเที่ยว โดยมีลักษณะความสัมพันธ์เพียงทิศทางเดียว (Uni-directional relationship: One-way) คือ การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยส่งผลต่อการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ พรรณิศา แสงแดง และประเสริฐ ไชยทิพย์ (2559), พัฒน์ พัฒนรังสรรค์ (2561), และ ปัทมา โมราศิริ วีระศักดิ์ คงฤทธิ์ และอภิวัฒน์ อายุสุข (2562) และอัครพงศ์ อินทอง (2557) ที่พบว่าปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย หมายถึงถ้าระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยดีมากขึ้นก็จะทำให้การท่องเที่ยวดีขึ้น มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศไทยเพิ่มจำนวนมากขึ้น

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยเรื่องนี้ไม่สอดคล้องหรือแตกต่างจากทักษิณ ปิลวาสน์ และคณะ (2556), ศูนย์ให้บริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ออนไลน์, 2561), พิพัฒน์ เหลืองนฤมิตชัย (ออนไลน์, 2561), ปัทมา โมราศิริ วีระศักดิ์ คงฤทธิ์ และอภิวัฒน์ อายุสุข (2562), Dritsakis (2004), Oh (2005) Belloumi (2010) และ Akinboade และ Braimoh (2010) ในประเด็นที่การท่องเที่ยวมีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งยังไม่สอดคล้องกับ Kucukaltan and Terzioglu (2013) ที่ทำวิจัยในประเทศตุรกีและพบว่า มีความสัมพันธ์คู่สองทิศทางในระยะเวลาเชิงเหตุผลในทิศทางเดียว (one-way causality) จากความต้องการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ไปยัง GDP ส่วนในระยะสั้นความต้องการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกับ GDP มีความสัมพันธ์แบบสองทิศทาง (two-way causality)

2. ผลการวิจัยเรื่องนี้ที่พบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศจะไม่ส่งผลต่อกันและกัน หรือไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลซึ่งกันและกัน โดยผลการวิจัยดังกล่าวนี้แตกต่างจากผลงานการวิจัยของพรภัทร อินทรวรพัฒน์ (2560) ที่พบว่าการพัฒนาเศรษฐกิจส่งผลต่ออัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาทเมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐ และการท่องเที่ยวส่งผลที่ดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย และยังไม่สอดคล้องกับ

ผลงานการวิจัยของ Dritsakis (2004), Purwomarwanto และ Ramachandran (2015), Mahfoudh (2017), และ Yoo, Singh และ Ghaharian (2017) ที่พบว่า ภาวการณ์ท่องเที่ยวหรือจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติก่อให้เกิดการเติบโตของเศรษฐกิจของประเทศและโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลงานของ Dritsakis (2004) ที่พบว่า มีความสัมพันธ์แบบสองทิศทางระหว่างรายได้จากการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติกับการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ

3. ผลการวิจัยเรื่องนี้ที่พบว่า อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศกับการท่องเที่ยวจะไม่ส่งผลต่อกันและกัน หรือไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลซึ่งกันและกัน โดยผลการวิจัยดังกล่าวนี้แตกต่างจากผลงานการวิจัยของ พรรณิศา แสงแดง และประเสริฐ ไชยทิพย์ (2559) ที่พบว่า ปัจจัยด้านอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศนักท่องเที่ยว (หน่วยบาทต่อสกุลเงินต่างประเทศ) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย และไม่สอดคล้องกับ ชาคริต ศรีสกุณ (2561) ที่พบว่า ปัจจัยด้านอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย อีกทั้งยังไม่สอดคล้องกับ ผลงานการวิจัยของ พัฒน์ พัฒนรังสรรค์ (2561) ที่พบว่าอัตราแลกเปลี่ยนมีผลต่อสัดส่วนอุปสงค์การท่องเที่ยว

5.2.2 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย มีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า ในระยะยาวปัจจัยด้านระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยจะส่งผลที่ดีต่อการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ และการทำให้ค่าเงินบาทอ่อนตัวลงก็จะเป็นผลที่ดีต่อการเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ดังนั้นประเทศไทยควรวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาวในการส่งเสริมให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น โดยมีค่าเงินบาทอ่อนตัวเมื่อเทียบกับดอลลาร์สหรัฐ จะส่งผลที่ดีต่อระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ ที่มีความโดดเด่นและแตกต่างจากประเทศท่องเที่ยวที่เป็นคู่แข่ง โดยที่ประเทศไทยควรมีการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ทุกช่องทางไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ เช่น การใช้ช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

ในขณะเดียวกันประเทศไทยควรรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนไม่ให้ค่าเงินบาทแข็งค่ามากเกินไป เพราะจะส่งผลต่อการเพิ่มต้นทุนการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ดังนั้น

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย ควรกำกับดูแลเรื่องอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมิให้ค่าเงินบาทแข็งค่าขึ้น เพราะจะส่งผลเสียต่อการท่องเที่ยว เนื่องจากไม่สามารถแข่งขันกับภาคบริการการท่องเที่ยวระหว่างประเทศกับประเทศที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้ เช่น เวียดนาม พม่า และลาว เป็นต้น เพราะถึงแม้ประเทศไทยจะมีนโยบายการเงินและการคลังเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ GDP เพิ่มขึ้น แต่ก็อาจจะไม่ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการวิเคราะห์ลักษณะความสัมพันธ์ของความสัมพันธ์ระหว่าง 3 ปัจจัย ที่พบว่า มีลักษณะความสัมพันธ์เพียงทิศทางเดียว (Uni-directional relationship: One-way) ระหว่างปัจจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยกับปัจจัยด้านการท่องเที่ยว หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยส่งผลต่อการท่องเที่ยว แต่การเปลี่ยนแปลงปัจจัยด้านการท่องเที่ยวไม่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยนั้น ประเทศไทยสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบายตามข้อเสนอแนะที่ 1 ดังกล่าวข้างต้น เพราะถึงแม้ประเทศไทยจะมีนโยบายการเงินและการคลังเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ GDP เพิ่มขึ้น แต่ก็อาจจะไม่ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง

5.2.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อยอดในอนาคต

ผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย มีข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปวิจัยต่อยอดสรุปได้ ดังนี้

1. ควรวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลอนุกรมเวลาของความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ในระหว่างช่วงเวลาก่อนและหลังจากที่รัฐบาลของประเทศไทยมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม เช่น เปรียบเทียบช่วงระยะเวลาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-5 (ปี พ.ศ. 2504-2529) และช่วงระยะเวลาหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นไป) เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวการพัฒนาประเทศไทยได้เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยเท่านั้น เนื่องจากช่วงเวลาแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-5 การพัฒนาประเทศไทยได้เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยเท่านั้น

2. ควรทำการวิเคราะห์ข้อมูลอนุกรมเวลาเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ อัตราแลกเปลี่ยน จำนวนคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้น และการเกิดโรคระบาดในประเทศที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะจำนวนคดีอาชญากรรมและโรคระบาด ซึ่งปัจจุบันมีความสำคัญต่อภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวในประเทศไทย

3. ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยว
อัตราแลกเปลี่ยน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่ม
ประชากรเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่
เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ เป็นต้น เพื่อให้ได้สารสนเทศที่ชัดเจนและครอบคลุมในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

4. ควรทำการวิเคราะห์ข้อมูลอนุกรมเวลาเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง
จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ อัตราแลกเปลี่ยน และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยเพิ่ม
จำนวนให้มากกว่า 44 ไตรมาส อาจส่งผลต่อการวิเคราะห์ที่แตกต่างหรือไม่กับช่วงเวลาที่ศึกษาใน
การวิจัยเรื่องนี้

รายการอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2561). **ประเภทการท่องเที่ยว**. [ออนไลน์]: ได้จาก <https://www.mots.go.th> สืบค้นเมื่อ วันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2562.
- กัมพล พรพัฒน์ไพศาลกุล รัตติยากร ลิ้มณคชัย ปภัสสร แสงสุขสันต์ และอุบลรัตน์ จันทรัมย์. (2558).
- โครงการศึกษา Thailand's future growth** ทำอย่างไรให้ภาคการท่องเที่ยวเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยได้อย่างยั่งยืน. ธนาคารแห่งประเทศไทย: ฝ่ายนโยบายเศรษฐกิจการเงิน.
- กุลนิตา แวรวรวิวงศ์ และ พรเพ็ญ วรสิทธา. (2561). “ผลได้ทางเศรษฐกิจของธุรกิจขนส่งต่ออุตสาหกรรม การท่องเที่ยวไทย”. **พัฒนาการเศรษฐกิจปริทรรศน์**. 12 (2): 58-79.
- เกษร หอมขจร. (2550). **ทฤษฎีการเงินระหว่างประเทศ**. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ขวัญกมล ดอนขวา.(2558). **เศรษฐศาสตร์มหภาคเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่4 กรุงเทพมหานคร: บริษัท จรัสสินทวงส์การพิมพ์ จำกัด.
- จิรา บัวทอง. (2557). เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว (The Visitor Economy). **TAT Tourism Journal**. 3(-). [ออนไลน์]: ได้จาก <http://www.etatjournal.com/> สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2562.
- นันทัช วรรณถนอม. (2552). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- ชาคริต ศรีสกุณ. (2561). “ผลตอบแทนหุ้นของธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศไทย”. **วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี**. วิทยาลัยดุสิตธานี. 12: 167-176.
- ฐานเศรษฐกิจ. (2561). **ต่างชาติเที่ยวไทยปี2561**. [ออนไลน์]: ได้จาก <http://www.thansettakij.com>. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2562.
- ณิชภัทร สุรวฒนานนท์. (2562). **การท่องเที่ยวกับบทบาทขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย** ธีโรจำเป็นหรือ ธีโรตัวจริง. ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค ธนาคารแห่งประเทศไทย. [ออนไลน์]: ได้จาก <https://www.bot.or.th> สืบค้นเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2562.
- ทักษิณ ปิลวาสน์ และคณะ. (2556). “ยุทธศาสตร์การส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน”. **วารสารวิชาการ คณะบริหารธุรกิจ RMUTT Global Business and Economics Review**. 8 (2): 87 – 99.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2558). อัตราการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ. ได้จาก

<http://www.bot.or.th/thai/statistics/financialmarkets/exchangerate/layouts/application/exchangerate/> สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2562.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2561). อัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ รายไตรมาส.

[ออนไลน์]: ได้จาก <https://www.bot.or.th> สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2561). ความเป็นมาของนโยบายการเงินในประเทศไทย. [ออนไลน์]: ได้

จาก <https://www.bot.or.th> สืบค้นเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2562.

นฤฤต ศรีนภิตติภัทร. (2559). “ค่าเงิน” กำหนดทิศทางเศรษฐกิจและการลงทุน. [ออนไลน์]: ได้

จาก https://kasikornbank.com/th/personal/thewisdom/articles/wealthproduct/Pages/WealthProducts_May2018.aspx. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562.

นิคม จารุณณิ. (2544). การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ปัทมา โมราศิลป์ วีระศักดิ์ คงฤทธิ์ และอภิวัฒน์ อายุสุข. (2562). “การเติบโตของเศรษฐกิจท่องเที่ยว

และปัญหาการกระจายรายได้ในเกาะพะงัน”. วารสารวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์. 6 (2): 329-347

ประชาชาติธุรกิจ. (2561). เทรนด์ท่องเที่ยวปี 2018. [ออนไลน์]: ได้จาก

<https://www.prachachat.net>. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2562.

พรพินันท์ ฉันทภักดีพงศ์. (2561). การท่องเที่ยวทำให้ไทยเป็น Dutch Disease จริงหรือไม่.

ธนาคารแห่งประเทศไทย: บทวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ.

พรภัทร อินทรวรพัฒน์. (2560). “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนของเงินบาท

เทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกาในช่วงที่ประเทศไทยใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบมีการจัดการ”. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. 10 (1): 45-54.

พรรณิดา แสงแดง และประเสริฐ ไชยทิพย์. (2559). “การวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคที่มี

ผลต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยโดยวิธีการพาแนลเออาร์ดีแอล”. **Economics Paper Network**. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พิพัฒน์ เหลืองนฤมิตชัย. (2561). การท่องเที่ยวเกี่ยวกับเศรษฐกิจไทย. [ออนไลน์]: ได้จาก

<https://www.the101.world/tourism-and-thai-economy/>. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2562.

- พัฒน์ พัฒนรังสรรค์. (2561). “การประมาณสัดส่วนของอุปสงค์การท่องเที่ยวระหว่างประเทศของประเทศไทยด้วยแบบจำลองคุณลักษณะ”. *วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ*. 9 (17): 67 – 87.
- มิ่งสรรพ ขาวสอาด อัครพงศ์ อ้นทอง พรทิพย์ เขียรธีรวิทย์ กุลดา เพ็ชรวรรณ และนุกูล เครือฟู. (2556). *เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการท่องเที่ยว*. เชียงใหม่: สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ.
- ลักขณา เศรษฐะนันท์ สุณี ทวีสกุลวัชรระ ยุพิน กาญจนะศักดิ์คา และบุญหญิง สมร่วง. (2557). “การพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยวิธีบอกซ์-เจนกินส์และวิธีของวินเตอร์”. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*. 22 (1): 89 – 98.
- วารัชต์ มัชฌมบุรุษ, ม.ป.ป. *รูปแบบการท่องเที่ยว*. [ออนไลน์]: ได้จาก <https://tourismatbuu.wordpress.com> สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2562)
- วิษุตา มาชู และปัทมา โมราศิลป์. (2560). “การพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทย*. 13 (2): 81 – 104.
- ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงินธนาคารแห่งประเทศไทย. (2562). *อัตราแลกเปลี่ยน*. [ออนไลน์]: ได้จาก <https://www.1213.or.th/th/serviceunderbot/FX/Pages/Fxrate.aspx>. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562.
- ศูนย์ให้บริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2561). *เศรษฐศาสตร์ของการท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยว*. [ออนไลน์]: ได้จาก <https://oss.sme.go.th/> สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2562.
- ศุภัญญา ดันชนวัฒน์ และคณะ. (2552). *เศรษฐศาสตร์ทั่วไป*. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *สถิติผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ รายไตรมาส*. [ออนไลน์]: ได้จาก <https://www.nesdb.go.th> สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *เศรษฐกิจมหภาค*. [ออนไลน์]: ได้จาก <https://www.nesdb.go.th> สืบค้นเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2562.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). *สถิติพื้นฐานที่เป็นอนุกรมเวลา (Time series)*. [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.nesdb.go.th> สืบค้นเมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2562.
- เสาวณี จันทะพงษ์ และ นายกัมพล พรพัฒน์ไพศาลกุล. (2558). “ภาคบริการท่องเที่ยวของไทย: ความสำคัญ ความท้าทาย และความยั่งยืน”. *บทวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ*. ธนาคารแห่ง

- ประเทศไทย. [ออนไลน์]: ได้จาก <https://www.bot.or.th> สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2562.
- องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ. (2563). **การท่องเที่ยว**. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563, จาก <https://www.unwto.org>.
- อภิศักดิ์ ไชยโรจน์วัฒนา สุทธิกานต์ อินทร์เสวก และนพรัตน์ เป็็นงาม. (2561). “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทย”. **Science and Technology Nakhon Sawan Rajabhat University Journal**. 10(12): 73-84.
- อภิชาติ อินทร์พงษ์พันธุ์. (2540). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: อุกฤษฏ์ ออฟเซ็ท.
- อุดาการ กุหลาบเหลือง และบัณฑิต ชัยวิญญูชาติ. (2560). “ผลของการบิดเบือนค่าเงินบาทต่อเศรษฐกิจไทย”. **วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 12 (1): 124-136.
- อักรพล อารีย์ป้อม และพัฒน์ พัฒนรังสรรค์. (2560). “แบบจำลองอุปสงค์การท่องเที่ยวเกาะล้านเพื่อการเตือนภัยล่วงหน้าทางเศรษฐกิจ”. **วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 12 (1): 73-88.
- Agar, C, Frommer's Vietnam. (2006). "The dollar is the de facto currency in Cambodia". ISBN 0-471-79816-9, p. 17.
- Akarapong Untong. (2014). “Examining the Tourism-led Growth Hypothesis: A Case Study of Thailand”. **Applied Economic Journal**. 21 (2): 30-51.
- Akinboade, O. A. and Braimoh, L. A. (2010). “International Tourism and Economic Development in South Africa: A Granger Causality Test”. **International Journal of Tourism Research**. 12: 149-163.
- Asteriou, D., & Hall, S. G. (2007). **Applied econometrics: A modern approach using EViews and Microfit**. (Revised ed). New York: Palgrave Macmillan.
- Belloumi, M. (2010). “The Relationship between Tourism Receipts, Real Effective Exchange Rate and Economic Growth in Tunisia”. **International Journal of Tourism Research**. 12: 550-560.
- Cohen, B. J. (2006). **The Future of Money**. Princeton University Press. ISBN: 9780691116662.
- David R, Richard B, and Clark N. (1989). **Macroeconomics**. New Jersey: Houghton Mifflin Company.

- Dickey, D. A. and Fuller, W. A. (1979). "Distribution of the Estimators for Autoregressive Time Series With a Unit Root". **Journal of the American Statistical Association**.74: 427-431.
- Dritsakis, N. (2004). "Tourism as a long-run economic growth factor: an empirical investigation for Greece using causality analysis". **Tourism economics**. 10(3), 305-316.
- Engle, R. F. K, and Granger, C. W. J. (1987). "Co-integration and error correction: Representation, estimation and testing". **Econometrica**. 55: 251-76.
- Enders, W. (2015). **Applied Econometrics Time Series**. 4th ed. John Wiley & Sons Inc, USA.
- Granger, C. W. J., and Lee, T. H. (1989). "Investigation of production, sales and inventory relationships using multicointegration and non-symmetric error correction models".**Journal of applied Econometrics**. 4: 145-159.
- Granger, C. W. J., and Newbold, P. (1974). "Spurious regression in econometrics". **Journal of Econometrics**. 2: 111-20.
- Granger, C. W. J. (1969). "Investigating causal relations by econometric models and cross spectral methods". **Econometrica**. 37(3): 424-438.
- Granger, C. W. J. (1988). "Granger causality, cointegration, and control". **Journal of Economic Dynamics and Control**. 12(2-3): 551-559.
- Hsiao-I. et al. (2008). "Assessing impacts of SARS and Avian Flu on international tourism demand to Asia". **Tourism Management**. 29 (5): 917-928.
- Johansen, S. (1988). "Statistical analysis of cointegration vectors". **Journal of Economic Dynamics and Control**. 12(2-3), 231-254.
- Johansen, S. (1991). "Estimation and hypothesis testing of cointegration vectors in Gaussian vector autoregressive models". **Econometrica**. 59(6), 1551-1580.
- Johansen, S. (1995). **Likelihood-based inference in cointegrated vector autoregressive models**. Oxford: Oxford University Press.
- Kaur, S. (2014). **Role and effectiveness of marketing service in tourism**. Alcide De Gasperi University of Euroregional Economy Johns, Poland.
- Khan, H., Toh, R. S., & Chua, L. (2005). Tourism and trade: Cointegration and Granger causality tests. **Journal of Travel Research**, 44(2): 171-176.

- Kucukaltan, D. and Terzioglu, M. K. (2013). "Economic impact of tourism demand: evidence from Turkey". **International Journal of Tourism and Hospitality Research**. 24 (3): 484-488.
- Lee, C. G. and Hung, W. T. (2010). "Tourism , Health and Income in Singapore". **International Journal of Tourism Research**. 12 (4): 355-359.
- Lee, C. G. (2010). "Health care and tourism : Evidence from Singapore". **Tourism Management**. 31 (4): 486-488.
- Li, G., Wong, K. K., Song, H., & Witt, S. F. (2006). "Tourism demand forecasting: A time varying parameter error correction model". **Journal of Travel Research**. 45(2): 175-185.
- Oh, C-O. (2005). "Contribution of tourism development to economic growth in the Korean economy". **Tourism Management**. 26: 39-44.
- Pacific Asia Travel Association [PATA]. (2561). **เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว**. [ออนไลน์]: ได้จาก <http://www.etajournal.com> สืบค้นเมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2562.
- Pindyck, R.S., and Rubinfeld, D.L. (1998). **Econometric Models and Economic Forecasts**. USA: Mcgraw-Hill.
- Purwomarwanto, L. Y. and Ramachandran, J. (2015). "Performance of tourism sector with regard to the global crisis – a comparative study between Indonesia, Malaysia and Singapore". **The Journal of Development Areas**. 49 (4): 325 - 339.
- Sims, C. A. (1972). "Money, income, and causality". **The American economic review**. 62(4): 540-552.
- World Tourism Organization. (2519). **UNWTO Tourism Highlights 2018 Edition**. Retrieved from <https://www.unwto.org/> January 20, 2019.
- Yoo, M. Et al. (2017). "Foreign Exchange Rate Effect on International Gaming Demand: An Examination from an Upscale Las Vegas Casino". **UNLV Gaming Research & Review Journal**. 21(1): 1-23.

ภาคผนวก

(ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

1. การทดสอบความนิ่งของข้อมูลอนุกรมเวลา

1.1 GDP

1.1.1 การทดสอบความนิ่งของ I_GDP

- Level

k = 9: BIC = -107.832

k = 8: BIC = -111.288

k = 7: BIC = -114.349

k = 6: BIC = -117.848

k = 5: BIC = -121.124

k = 4: BIC = -124.651

k = 3: BIC = -128.127

k = 2: BIC = -131.649

k = 1: BIC = -134.966

k = 0: BIC = -137.861

Augmented Dickey-Fuller test for I_GDP

testing down from 9 lags, criterion BIC

sample size 43

unit-root null hypothesis: $a = 1$

with constant and trend plus seasonal dummies

including 0 lags of $(1-L)I_GDP$

model: $(1-L)y = b_0 + b_1*t + (a-1)*y(-1) + e$

estimated value of $(a - 1)$: -0.478029

test statistic: $\tau_{ct}(1) = -3.4132$

p-value 0.06288

1st-order autocorrelation coeff. for e: 0.034

Dickey-Fuller regression

OLS, using observations 2550:2-2560:4 (T = 43)

Dependent variable: d_1_GDP

	coefficient	std. error	t-ratio	p-value
const	7.00088	2.04191	3.429	0.0015 ***
l_GDP_1	-0.478029	0.140053	-3.413	0.0629 *
time	0.00635695	0.00189712	3.351	0.0019 ***
S1	0.0112025	0.0125169	0.8950	0.3766
S2	-0.0395528	0.0130678	-3.027	0.0045 ***
S3	-0.0168048	0.0119963	-1.401	0.1696

AIC: -179.588 BIC: -169.021 HQC: -175.691

1.1.2 การทดสอบความนิ่งของ I_GDP

- First difference

k = 9: BIC = -102.355

k = 8: BIC = -103.625

k = 7: BIC = -106.163

k = 6: BIC = -107.502

k = 5: BIC = -110.442

k = 4: BIC = -113.391

k = 3: BIC = -115.834

k = 2: BIC = -118.097

k = 1: BIC = -119.518

k = 0: BIC = -122.736

Augmented Dickey-Fuller test for d_1_GDP

testing down from 9 lags, criterion BIC

sample size 42

unit-root null hypothesis: $a = 1$

with constant and trend plus seasonal dummies

including 0 lags of $(1-L)d_1_GDP$

model: $(1-L)y = b_0 + b_1*t + (a-1)*y(-1) + e$

estimated value of $(a - 1)$: -1.18474

test statistic: $\tau_{ct}(1) = -7.21871$

p-value 1.116e-006

1st-order autocorrelation coeff. for e : -0.015

Dickey-Fuller regression

OLS, using observations 2550:3-2560:4 (T = 42)

Dependent variable: d_d_1_GDP

	coefficient	std. error	t-ratio	p-value
const	0.0352170	0.0140631	2.504	0.0169 **
d_1_GDP_1	-1.18474	0.164121	-7.219	1.12e-06 ***
time	-4.21015e-05	0.000409097	-0.1029	0.9186
S1	0.00570050	0.0142287	0.4006	0.6911
S2	-0.0530676	0.0143599	-3.696	0.0007 ***
S3	-0.0233899	0.0152943	-1.529	0.1349

AIC: -164.15 BIC: -153.724 HQC: -160.328

1.2 NF

1.2.1 การทดสอบความนิ่งของ I_NF

- Level

k = 9: BIC = -30.1409

k = 8: BIC = -32.1039

k = 7: BIC = -35.2301

k = 6: BIC = -38.2749

k = 5: BIC = -38.4423

k = 4: BIC = -41.1738

k = 3: BIC = -44.6992

k = 2: BIC = -48.1988

k = 1: BIC = -51.6552

k = 0: BIC = -54.0081

Augmented Dickey-Fuller test for I_NF

testing down from 9 lags, criterion BIC

sample size 43

unit-root null hypothesis: $a = 1$

with constant and trend plus seasonal dummies

including 0 lags of $(1-L)I_NF$

model: $(1-L)y = b_0 + b_1*t + (a-1)*y(-1) + e$

estimated value of $(a - 1)$: -0.428955

test statistic: $\tau_ct(1) = -3.23554$

p-value 0.09118

1st-order autocorrelation coeff. for e: 0.074

Dickey-Fuller regression

OLS, using observations 2550:2-2560:4 (T = 43)

Dependent variable: d_1_NF

	coefficient	std. error	t-ratio	p-value
const	6.46353	1.96930	3.282	0.0023 ***
l_NF_1	-0.428955	0.132576	-3.236	0.0912 *
time	0.0112273	0.00356212	3.152	0.0032 ***
S1	0.0318016	0.0392948	0.8093	0.4235
S2	-0.230935	0.0425926	-5.422	3.81e-06 ***
S3	-0.0334640	0.0381762	-0.8766	0.3864

AIC: -82.5138 BIC: -71.9466 HQC: -78.617

1.2.2 การทดสอบความนิ่งของ I_NF

- First difference

k = 9: BIC = -24.4324

k = 8: BIC = -27.7722

k = 7: BIC = -30.9575

k = 6: BIC = -31.8171

k = 5: BIC = -35.2386

k = 4: BIC = -38.1129

k = 3: BIC = -38.0279

k = 2: BIC = -38.6893

k = 1: BIC = -40.1955

k = 0: BIC = -39.8765

Augmented Dickey-Fuller test for d_1_NF

testing down from 9 lags, criterion BIC

sample size 41

unit-root null hypothesis: $a = 1$

with constant and trend plus seasonal dummies

including one lag of $(1-L)d_1_NF$

model: $(1-L)y = b_0 + b_1*t + (a-1)*y(-1) + \dots + e$

estimated value of $(a - 1)$: -1.37144

test statistic: $\tau_{ct}(1) = -5.53282$

asymptotic p-value 1.414e-005

1st-order autocorrelation coeff. for e: -0.040

Augmented Dickey-Fuller regression

OLS, using observations 2550:4-2560:4 (T = 41)

Dependent variable: d_d_1_NF

	coefficient	std. error	t-ratio	p-value
const	0.0491335	0.0568788	0.8638	0.3937
d_1_NF_1	-1.37144	0.247873	-5.533	1.41e-05 ***
d_d_1_NF_1	0.249079	0.167108	1.491	0.1453
time	0.000456759	0.00131451	0.3475	0.7304
S1	0.0743790	0.0659167	1.128	0.2671
S2	-0.222490	0.0667568	-3.333	0.0021 ***
S3	0.0329630	0.0792181	0.4161	0.6799

AIC: -66.9451 BIC: -54.9501 HQC: -62.5772

1.3 BUS

1.3.1 การทดสอบความนิ่งของ I_BUS

- Level

k = 9: BIC = -134.183

k = 8: BIC = -137.124

k = 7: BIC = -140.648

k = 6: BIC = -144.124

k = 5: BIC = -147.465

k = 4: BIC = -147.714

k = 3: BIC = -150.748

k = 2: BIC = -153.939

k = 1: BIC = -157.422

k = 0: BIC = -157.489

Augmented Dickey-Fuller test for I_BUS

testing down from 9 lags, criterion BIC

sample size 43

unit-root null hypothesis: $a = 1$

with constant and trend

including 0 lags of $(1-L)I_BUS$

model: $(1-L)y = b_0 + b_1*t + (a-1)*y(-1) + e$

estimated value of $(a - 1)$: -0.120707

test statistic: $\tau_{ct}(1) = -1.88799$

p-value 0.6434

1st-order autocorrelation coeff. for e: 0.337

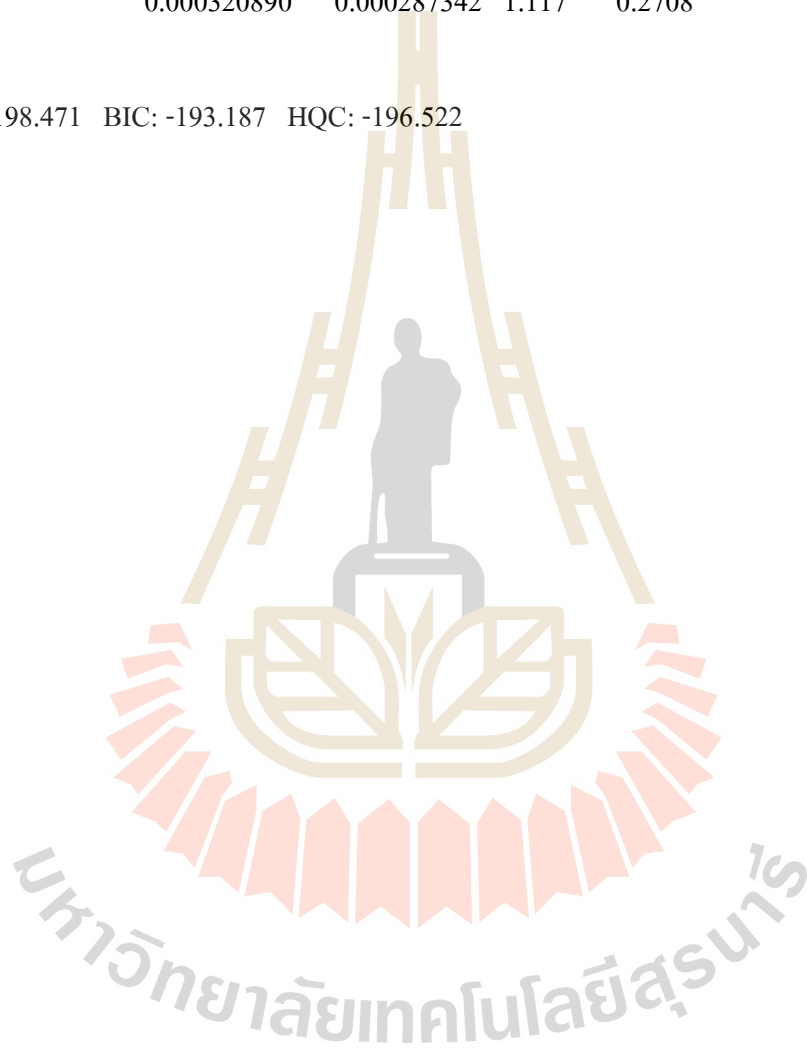
Dickey-Fuller regression

OLS, using observations 2550:2-2560:4 (T = 43)

Dependent variable: d_1_BUS

	coefficient	std. error	t-ratio	p-value
const	0.412450	0.222813	1.851	0.0715 *
l_BUS_1	-0.120707	0.0639343	-1.888	0.6434
time	0.000320890	0.000287342	1.117	0.2708

AIC: -198.471 BIC: -193.187 HQC: -196.522

1.3.2 การทดสอบความนิ่งของ I_BUS

- First difference

k = 9: BIC = -121.874

k = 8: BIC = -125.284

k = 7: BIC = -128.779

k = 6: BIC = -131.561

k = 5: BIC = -134.508

k = 4: BIC = -137.923

k = 3: BIC = -140.272

k = 2: BIC = -141.872

k = 1: BIC = -145.367

k = 0: BIC = -148.842

Augmented Dickey-Fuller test for d_1_BUS

testing down from 9 lags, criterion BIC

sample size 42

unit-root null hypothesis: $a = 1$

with constant and trend

including 0 lags of $(1-L)d_1_BUS$

model: $(1-L)y = b_0 + b_1*t + (a-1)*y(-1) + e$

estimated value of $(a - 1)$: -0.689632

test statistic: $\tau_{ct}(1) = -4.53476$

p-value 0.004054

1st-order autocorrelation coeff. for e: 0.030

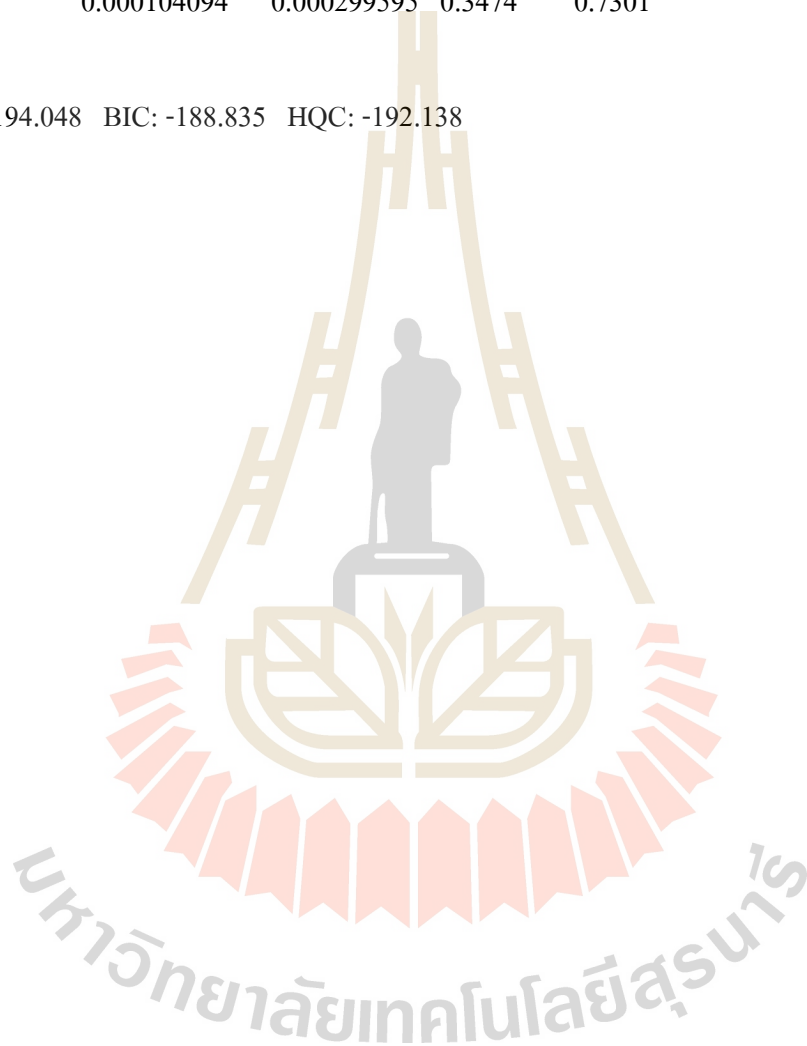
Dickey-Fuller regression

OLS, using observations 2550:3-2560:4 (T = 42)

Dependent variable: d_d_1_BUS

	coefficient	std. error	t-ratio	p-value
const	-0.00320114	0.00793630	-0.4034	0.6889
d_1_BUS_1	-0.689632	0.152077	-4.535	0.0041 ***
time	0.000104094	0.000299595	0.3474	0.7301

AIC: -194.048 BIC: -188.835 HQC: -192.138

2. Cointegration at Level

VAR Lag Selection (For Cointegration at Level)

เงื่อนไข

- Maximum lag: 4
- Exogenous variables: d3
- Include a constant, Include a trend และ Include seasonal dummies

VAR system, maximum lag order 4

The asterisks below indicate the best (that is, minimized) values of the respective information criteria, AIC = Akaike criterion, BIC = Schwarz Bayesian criterion and HQC = Hannan-Quinn criterion.

lags	loglik	p(LR)	AIC	BIC	HQC
1	240.75504	-10.961797*	-9.810100*	-10.548578*	
2	247.30369	0.15825	-10.836087	-9.300491	-10.285128
3	248.90783	0.95546	-10.456812	-8.537318	-9.768114
4	255.78116	0.13163	-10.347752	-8.044359	-9.521314

3. VAR Lag Selection (For Granger causality at First difference)

เงื่อนไข

- Maximum lag: 4
- Exogenous variables: d3
- Include a constant, Include a trend และ Include seasonal dummies

VAR system, maximum lag order 4

The asterisks below indicate the best (that is, minimized) values of the respective information criteria, AIC = Akaike criterion, BIC = Schwarz Bayesian criterion and HQC = Hannan-Quinn criterion.

lags	loglik	p(LR)	AIC	BIC	HQC
1	240.75504		-10.961797*	-9.810100*	-10.548578*
2	247.30369	0.15825	-10.836087	-9.300491	-10.285128
3	248.90783	0.95546	-10.456812	-8.537318	-9.768114
4	255.78116	0.13163	-10.347752	-8.044359	-9.521314

4. การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Johansen cointegration)

เงินไทย

- lag order = 1

- Include seasonal dummies

- เงินไทยแบบจำลอง Restricted trend

- Exogenous: d3 แบบ Unrestricted

Johansen test:

Number of equations = 3

Lag order = 1

Estimation period: 2550:2 - 2560:4 (T = 43)

Coefficients, VAR in differences (5 x 3)

0.019482	0.030836	-0.0039190
-0.079495	-0.11882	0.029445
-0.0034283	-0.010620	-0.0021192
-0.071591	-0.32056	-0.0024281
-0.030145	-0.025877	0.0085813

Coefficients, eqns in lagged levels (5 x 4)

14.911	15.510	3.4929	22.944
-0.17744	-0.38926	0.00022100	-13.405
-0.010816	0.018208	0.00027821	-2.0968
-0.022072	0.035463	0.0037420	-4.4373
-0.047891	-0.16500	-0.0036136	-3.4373

Sample variance-covariance matrices for residuals

VAR system in first differences (S00)

0.00052138	0.00072469	1.8630e-006
0.00072469	0.0075154	-0.00057934
1.8630e-006	-0.00057934	0.00049087

System with levels as dependent variable (S11)

0.026306	0.049850	-6.3895e-005	1.9039
0.049850	0.10187	0.00079879	3.6258
-6.3895e-005	0.00079879	0.0031037	0.067236
1.9039	3.6258	0.067236	142.89

Cross-products (S01)

-0.0012997	-0.0022518	8.2222e-005	-0.064341
-0.0016336	-0.0060952	-5.1824e-005	-0.058024
0.00091350	0.0023350	-0.00034415	0.062728

Case 4: Restricted trend, unrestricted constant

Exogenous regressor(s): d3

Log-likelihood = 407.151 (including constant term: 285.122)

Cointegration tests, ignoring exogenous variables

Rank	Eigenvalue	Trace test	p-value	Lmax test	p-value
0	0.58079	62.350	[0.0001]	37.384	[0.0005]
1	0.32275	24.966	[0.0628]	16.758	[0.1167]
2	0.17377	8.2081	[0.2422]	8.2081	[0.2423]

Corrected for sample size (df = 34)

Rank	Trace test	p-value
0	62.350	[0.0004]
1	24.966	[0.0782]
2	8.2081	[0.2438]

Note: in general, the test statistics above are valid only in the absence of additional regressors.

eigenvalue 0.58079 0.32275 0.17377

beta (cointegrating vectors)

l_GDP	-39.653	-22.144	-0.10842
l_NF	1.0458	10.467	-5.4244

1_BUS	-10.412	-10.593	-13.261
trend	0.48257	0.057678	0.19123

alpha (adjustment vectors)

1_GDP	0.017277	0.00062879	-0.0010384
1_NF	0.030940	-0.030422	0.022831
1_BUS	7.3117e-005	0.011476	0.0037937

renormalized beta

1_GDP	1.0000	-2.1156	0.0081758
1_NF	-0.026374	1.0000	0.40905
1_BUS	0.26259	-1.0121	1.0000
trend	-0.012170	0.0055106	-0.014420

renormalized alpha

1_GDP	-0.68508	0.0065814	0.013770
1_NF	-1.2269	-0.31842	-0.30276
1_BUS	-0.0028993	0.12012	-0.050308

long-run matrix (alpha * beta')

	1_GDP	1_NF	1_BUS	trend
1_GDP	-0.69889	0.030282	-0.17279	0.0081750
1_NF	-0.55569	-0.40990	-0.30265	0.017542
1_BUS	-0.25743	0.099613	-0.17264	0.0014227

5. การทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Granger causality)

เงื่อนไข (At first difference)

- log order: 1

- Exogenous variables: d3

- Include a constant, Include a trend และ Include seasonal dummies

VAR system, lag order 1

OLS estimates, observations 2550:3-2560:4 (T = 42)

Log-likelihood = 260.90202

Determinant of covariance matrix = 8.0712938e-010

AIC = -11.1382

BIC = -10.0211

HQC = -10.7287

Portmanteau test: LB(10) = 87.7424, df = 81 [0.2851]

Equation 1: d_1_GDP

	<i>Coefficient</i>	<i>Std. Error</i>	<i>t-ratio</i>	<i>p-value</i>	
const	0.0684511	0.0108981	6.281	<0.0001	***
d_1_GDP_1	-0.468488	0.124140	-3.774	0.0006	***
d_1_NF_1	0.0323235	0.0426546	0.7578	0.4539	
d_1_BUS_1	-0.0376087	0.156283	-0.2406	0.8113	
d3	-0.0995704	0.0148387	-6.710	<0.0001	***
S1	0.000715668	0.00928486	0.07708	0.9390	
S2	-0.0662471	0.00962675	-6.882	<0.0001	***
S3	-0.0447096	0.0154289	-2.898	0.0066	***
Time	-0.000608941	0.000288121	-2.113	0.0422	**
Mean dependent var	0.014482	S.D. dependent var		0.038656	
Sum squared resid	0.014324	S.E. of regression		0.020834	
R-squared	0.766203	Adjusted R-squared		0.709524	

F(8, 33)	13.51848	P-value(F)	1.92e-08
Rho	0.233371	Durbin-Watson	1.523172

F-tests of zero restrictions:

All lags of d_1_GDP F(1, 33) = 14.242 [0.0006]

All lags of d_1_NF F(1, 33) = 0.57426 [0.4539]

All lags of d_1_BUS F(1, 33) = 0.05791 [0.8113]

Equation 2: d_1_NF

	<i>Coefficient</i>	<i>Std. Error</i>	<i>t-ratio</i>	<i>p-value</i>	
Const	0.166402	0.0468566	3.551	0.0012	***
d_1_GDP_1	-1.15032	0.533744	-2.155	0.0385	**
d_1_NF_1	-0.0790905	0.183395	-0.4313	0.6691	
d_1_BUS_1	-0.572872	0.671943	-0.8526	0.4000	
d3	-0.158533	0.0637994	-2.485	0.0182	**
S1	0.00191313	0.0399206	0.04792	0.9621	
S2	-0.310006	0.0413906	-7.490	<0.0001	***
S3	-0.110870	0.0663373	-1.671	0.1041	
Time	-0.000481527	0.00123879	-0.3887	0.7000	
Mean dependent var	0.026071	S.D. dependent var		0.158532	
Sum squared resid	0.264784	S.E. of regression		0.089576	
R-squared	0.743035	Adjusted R-squared		0.680740	
F(8, 33)	11.92775	P-value(F)		8.39e-08	
Rho	-0.043712	Durbin-Watson		2.062308	

F-tests of zero restrictions:

All lags of d_1_GDP F(1, 33) = 4.6448 [0.0385]

All lags of d_1_NF F(1, 33) = 0.18598 [0.6691]

All lags of d_1_BUS F(1, 33) = 0.72686 [0.4000]

Equation 3: d_1_BUS

	<i>Coefficient</i>	<i>Std. Error</i>	<i>t-ratio</i>	<i>p-value</i>
const	-0.0142263	0.0123678	-1.150	0.2583
d_1_GDP_1	-0.0260545	0.140882	-0.1849	0.8544
d_1_NF_1	0.0280964	0.0484070	0.5804	0.5656
d_1_BUS_1	0.277172	0.177359	1.563	0.1276
d3	0.0280833	0.0168398	1.668	0.1048
S1	-0.00133359	0.0105370	-0.1266	0.9001
S2	0.00168544	0.0109250	0.1543	0.8783
S3	0.0188472	0.0175097	1.076	0.2896
Time	0.000262228	0.000326977	0.8020	0.4283
Mean dependent var	-0.001227	S.D. dependent var		0.023943
Sum squared resid	0.018447	S.E. of regression		0.023643
R-squared	0.215140	Adjusted R-squared		0.024871
F(8, 33)	1.130716	P-value(F)		0.369163
Rho	0.034152	Durbin-Watson		1.922939

F-tests of zero restrictions:

All lags of d_1_GDP F(1, 33) = 0.034203 [0.8544]

All lags of d_1_NF F(1, 33) = 0.33689 [0.5656]

All lags of d_1_BUS F(1, 33) = 2.4423 [0.1276]

ประวัติผู้เขียน

นางสาวณิชา เลอมานูวรรรัตน์ เกิดเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2534 เริ่มการศึกษาระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนกวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ที่โรงเรียนสุรนารีวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อสำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2553 จึงได้ศึกษาต่อระดับปริญญาตรี หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีอาหาร สำนักวิชาเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2559

ในปีการศึกษา 2560 ศึกษาต่อระดับปริญญาโท หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี